

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Навчально-науковий інститут економіки**

***ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ТА СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ:
СТАН,
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ В КРИЗОВІЙ ЕКОНОМІЦІ***

До 100-річчя ДДАЕУ

**IV МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

02–03 березня 2021 р.

Дніпро – 2021

Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 02-03 березня 2021р.- ДДАЕУ, 2021.- 232 с.

Матеріали конференції висвітлюють актуальні проблеми та перспективи фінансування, розвитку банківської та страхової сфери в умовах кризової економіки. Збірник рекомендується для ознайомлення з результатами досліджень студентам, аспірантам, викладачам, науковцям, а також фахівцям-практикам, які цікавляться питаннями розвитку фінансової, банківської та страхової сфер в цілому, так і окремих підприємств різних галузей економіки.

УДК 336.77

Матеріали друкуються в авторській редакції. Погляди, висловлені в публікаціях, є виключно позицією авторів. Відповідальність за науковий рівень публікацій, обґрунтованість висновків, достовірність результатів, наявність плагіату несуть автори.

Материалы публикуются в авторской редакции. Взгляды, изложенные в публикациях, являются исключительно позицией авторов. Ответственность за научный уровень публикаций, обоснованность выводов, достоверность результатов, наличие плагиата несут авторы.

© Автори текстів, 2021

© ДДАЕУ, 2021

Мета конференції – залучення зацікавлених осіб до обговорення актуальних проблем і перспектив фінансування, інвестування, кредитування та страхування; інтеграція теоретичного і практичного досвіду зарубіжних і вітчизняних фахівців у галузі фінансування, банківської та страхової справи.

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

КОБЕЦЬ А.С. – голова, доктор наук з державного управління, професор, ректор Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Дніпро.

ГРИЦАН Ю.І. – доктор біологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Дніпро (заступник голови).

ПАВЛОВА Г.Є. – доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Дніпро (заступник голови).

ВАСІЛЬЄВА Л.М. – доктор наук з державного управління, професор, заступник директора Навчально-наукового інституту економіки Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Дніпро.

ХАЛАТУР С.М. – доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Дніпро.

ДОБРОВОЛЬСЬКА О.В. – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Дніпро.

КАЧУЛА С.В. – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Дніпро.

**ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКОВІ ІНСТИТУТИ,
ПРЕДСТАВНИКИ ЯКИХ БРАЛИ УЧАСТЬ В РОБОТІ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Georgian Institute of Public Affairs (GIPA), Georgia

University of Cordoba, Spain

University of Missouri, USA

SWPS University of Warsaw, Poland

УО «Гродненский государственный университет им. Я. Купалы», Белоруссия

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Полтавський державний аграрний університет

Університет державної фіскальної служби України

Університет митної справи та фінансів

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Національний університет харчових технологій

СЕКЦІЯ 1.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

УДК 658.153

ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЗНИЖЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Г.Є. Павлова, д.е.н., професор,

директор Навчально-наукового інституту економіки

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У зв'язку з нестабільною економічною ситуацією в країні та зростаючою конкуренцією на ринку ефективне управління дебіторською заборгованістю є однією з найбільш важливих проблем аграрних підприємств в сфері фінансово-економічних відносин. Уповільнення оборотів дебіторської заборгованості тягне за собою зменшення припливу грошових коштів. Управління дебіторською заборгованістю полягає в створенні оптимального її рівня. Позитивною тенденцією вважається прискорення оборотності коштів протягом тривалого періоду.

Етапи контролю за дебіторською заборгованістю аграрних підприємств:

- 1) встановлення критичного рівня дебіторської заборгованості – всі розрахунки, які перевищують цей рівень, підлягають обов'язковій перевірці та подальшому контролю;
- 2) визначення «проблемних» клієнтів – створення контрольної вибірки;
- 3) перевірка реальних сум дебіторської заборгованості. Одним з бажаних факторів є підтвердження з боку контрагента сум заборгованості.

Останнім часом для ефективності контролю за дебіторською заборгованістю, аграрні підприємства використовують аутсорсинг – передають свої права власності на заборгованість третій організації. Такими організаціями

виступають банки та спеціальні компанії, які займаються факторингом. Сприяють якісному управлінню дебіторською заборгованістю кредитні бюро, які збирають та аналізують інформацію про контрагентів, правовій підтримці угод сприяють юридичні компанії, вилученням боргів після прострочення всіх зазначених в договорі дат оплати займаються колекторські організації.

Застосовуючи ці методи, необхідно використовувати сучасні інструменти. Для якісного управління заборгованістю, аграрному підприємству необхідна точна та правдива інформація про власних дебіторів. Застосування методів системного аналізу покращить точність наявної інформації. Агровиробником обирається коло можливих дебіторів, аналізується їх фінансові показники, визначаються узагальнюючі показники для кожного окремого підприємства. Подальша робота з цими суб'єктами можлива лише після проведення ранжування та прийняття рішення про співпрацю. Всі ці методи мають свої переваги та недоліки. Однак дуже важливо постійно слідкувати за станом заборгованості, відстежувати строки та використовувати методи у відповідності до ситуації та фінансового стану підприємства.

Зміна дебіторської заборгованості безпосередньо впливає на фінансову стійкість підприємства. Ці показники є прямо пропорційними і при зменшенні дебіторської заборгованості відбувається зростання фінансової стійкості. Підвищення фінансової стійкості є актуальним, оскільки в зв'язку з кризовою ситуацією в Україні аграрні підприємства мають низький рівень фінансової стійкості. Основною проблемою більшості аграрних підприємств є дефіцит вільних грошових коштів, тобто високоліквідних активів. Це пов'язано з відсутністю суворого контролю за поверненням коштів.

Для ефективного управління дебіторською заборгованістю аграрним підприємствам бажано виконати такі пропозиції:

- 1) покращити аналіз дебіторської заборгованості – впроваджувати ефективні методи реалізації продукції з відстрочкою та інкасації коштів;
- 2) виконувати контроль за станом розрахунків з клієнтами;

3) своєчасно відстежувати операції по яким підходить термін сплати та пред'являти позовні заяви;

4) орієнтуватись на велику кількість покупців, щоб уникнути можливих витрат у зв'язку з несвоєчасною оплатою певними контрагентами;

5) обов'язково контролювати відповідність дебіторської та кредиторської заборгованості.

Найчастіше фінансовий інструментарій зниження дебіторської заборгованості аграрних підприємств зводиться до звернення в факторингову компанію – єдиний варіант, який допоможе оперативно вирішити проблему несвоєчасної оплати товарів покупця. При продажі товару термін оплати, яких ще не настав, аграрне підприємство може поступитися або продати ці грошові вимоги, щоб не чекати терміну оплати, не нагадувати клієнту про необхідність оплати ваших рахунків або захистити себе від неплатежу з його боку. Це можливо зробити за допомогою факторингу, тобто надання можливості покупцеві купувати товар або послугу з відстрочкою платежу, а продавцеві отримувати комплекс послуг, в який входять авансування виручки, захист від ризику неплатежу, збір платежів в договірні терміни або після їх закінчення, облік дебіторської заборгованості. Ставки по факторингу в банках досить високі, однак переплата за недовгий термін користування фінансами факторингової компанії повністю компенсується в короткий проміжок часу завдяки збереженню партнерських відносин і швидкому введенню отриманих коштів в оборот.

Для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю аграрним підприємствам необхідно також враховувати вплив зовнішніх факторів, таких як криза неплатежів, неоднаковий вплив інфляції на різні товари, недосконалість законодавчої бази, недосконалість процедури банкрутства тощо.

Для побудови економічного та фінансового інструментарію системи управління дебіторською заборгованістю аграрного підприємства важливою є

розробка ефективних механізмів управління ними, спрямованих, у першу чергу, на оптимізацію обсягів і структури дебіторської заборгованості. Запровадження на вітчизняних аграрних підприємствах ефективної системи управління дебіторською заборгованістю в умовах посилення відкритості національної економіки є необхідною умовою забезпечення збільшення обсягів реалізації продукції, встановлення довготривалих господарських зв'язків, зниження рівня операційного ризику і як наслідок – підвищення фінансової безпеки.

УДК 336.025

ПОНЯТТЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Л.М. Васільєва

доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри обліку,
оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах економічних перетворень виникає необхідність створення нових систем і принципів господарювання, адекватних ринковій економіці. Серед них особливого значення набуває проблема здійснення ефективного фінансового контролю як важливої ланки системи управління. Зараз стало очевидно, що багато соціально-економічних проблем не можуть бути вирішені без наведення належного порядку в бюджетно-фінансовій сфері

Основні функції держави полягають у проведенні інституційних перетворень, розробленні законодавства, що відповідає вимогам ринкової економіки, забезпеченні умов для його обов'язкового виконання, сприяння у формуванні ринкових інститутів, розробленні та проведенні соціально-економічної політики, реалізації державної політики, спрямованої на ефективне управління державним майном і поліпшення стану державного бюджету.

Держава повинна бути ініціатором, що регулює формування ринкового середовища, воно повинно забезпечувати динамічний розвиток і стійкість економічного зростання. Природно, що під час збереження основних принципів державного регулювання форми і методи впливу держави на економічні процеси значно модифікуються, змінюється зміст державної політики.

Основним критерієм визначення ефективності як кінцевого результату є сукупність об'єктивних наслідків фінансового контролю. Появі такого результату сприяє наявність знань про зміст діяльності контролюючого органу, про реакцію суб'єкта контролю на його дії, про зміни в управлінській діяльності, що відбуваються під впливом контролю. Важливе значення в даному аспекті має врахування практичних наслідків контролю в управлінській діяльності, враховуючи, що під ефективністю розуміється досягнення позитивного результату не всіма методами, а тільки тими, які є наслідком контролю. Однак у зв'язку з тенденцією зростання обсягу державних інвестицій в програми соціально-економічного розвитку вимоги підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів органам державного фінансового контролю доведеться вибирати нові методи в організації своєї діяльності, більш чітко визначати критерії відбору контрольованих програм.

Основним обов'язком органу державного фінансового контролю при виявленні недоліків і порушень в результаті проведення контрольного заходу, має стати не тільки прийняття каральних заходів до винних, а й вказівка шляхів щодо викорінення допущених порушень [2].

Контроль ефективності витрачання бюджетних коштів і використання державної власності передбачає:

- організацію та контроль за своєчасністю виконання дохідних і видаткових статей бюджетів і державних позабюджетних фондів за обсягами, структурою та цільовим призначенням;
- визначенні доцільності витрат і використання державної власності;
- оцінку обґрунтованості дохідних і видаткових статей бюджетів.

Таким чином, ефективність виконання бюджету є провідним показником якості витрачання державних коштів. Кількісно ефективність бюджетної політики вимірюється відношенням отриманих результатів до суми здійснених витрат. Ефективність методів державного фінансового контролю в більшій мірі обумовлена системою організації державного фінансового контролю.

Мірою ефективності служить відношення результату (ефекту перевірки) до витрат, пов'язаних з отриманням цього результату. При розгляді категорії ефективності стосовно фінансового контролю виділяється одна методологічна особливість, що відрізняє її від категорії ефективності стосовно до виробництва. Якщо зростання ефективності виробництва означає одержання на одиницю спожитих ресурсів більшої маси економічного ефекту (або для отримання одиниці економічного ефекту витрачена менша маса використовуваних ресурсів), то підвищення ефективності фінансового контролю не завжди обов'язково означає отримання більшого економічного ефекту при тих же витратах ресурсів, які використовувалися.

Результати контролю того чи іншого об'єкта можуть завершитися позитивною оцінкою його фінансово-господарської діяльності, відсутністю фінансових порушень [1]. І це той же результат, хоча і негативний з позиції конкретного економічного ефекту витрачених ресурсів. Такий результат слід вважати ідеальним в суспільстві, де завдяки контрольним органам та громадській думці формується культура фінансової дисципліни, що в кінцевому рахунку є сукупним результатом функціонування контрольних органів у сфері управління фінансами держави. Це сукупний результат виступає як частковий (частина загального ефекту) соціальний ефект, який проявляється в суспільній свідомості та сприяє підвищенню рівня довіри до влади всіх рівнів. Таким чином, економічний ефект в контрольній системі за певних умов трансформується в соціальний ефект.

Отже, загальною метою єдиного механізму фінансового контролю є забезпечення чіткого, безперебійного функціонування кожного органу

управління, кожної посадової особи, апарату державного управління в цілому на основі дотримання законодавства, що визначає їх завдання, функції та правомочності.

Література

1. Піхоцький В.Ф. Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики: монографія. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2014. 336 с.

2. Шевчук О. А. Система державного фінансового контролю: формування та розвиток в Україні : монографія. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2016. 378 с.

УДК 336.439.02.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕРТИКАЛЬНИХ ФЕРМ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

С.М. Халатур

д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У сучасних умовах Україна прокладає шлях до нового рівня розвитку аграрного сектора економіки. Одним із найважливіших напрямів, що сприяють розвитку аграрного сектора, є вдосконалення фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств як в цілому, так і вдосконалення фінансового забезпечення вертикальних ферм зокрема. Однак нинішня економічна ситуація в Україні характеризується, крім загального покращення кон'юнктурних процесів у вітчизняному господарстві, недостатністю необхідних коштів для розвитку та розбудови такого напрямку в сільському господарстві як вертикальні ферми і, відповідно, незадовільним рівнем конкурентоспроможності аграріїв. Оскільки в силу технологічної специфіки,

ресурсоемності та тривалості виробничого циклу, суттєвих енергозатрат та використання біологічних активів вертикальні ферми не можуть здійснювати різку виробничу розбудову, а виділення необхідних коштів забезпечує безперебійний процес сільського виробництва і реалізації продукції, то проблема покращення фінансування вертикальних ферм є досить актуальною.

Основні фактори, які впливають на використання вертикальних ферм – це природно-кліматичні, антропогенні та соціально-економічні. Актуальність впровадження вертикальних ферм в Україні визначається необхідністю розробки наукових засад тепличних систем вирощування рослин та розведення тварин з використанням мінімуму місця та ресурсів, які здатні змінити підхід до ведення сільського господарства, оскільки можна буде виробляти більше продукції на квадратний метр.

Для залучення фінансових ресурсів у розвиток вертикальних ферм необхідно розробити систему державного фінансування, яка б забезпечувала доступність програм всім суб'єктам господарювання та враховувала специфіку. Прикладом гарантування цього може бути створення спеціалізованих банківських установ, які б обслуговували сільськогосподарські підприємства на основі пільгового кредитування та тісної співпраці між банком і підприємцем, наприклад: щорічне обговорення ставки відсотка, розмір позички, виду заборгованості в залежності від економічного становища господарства.

На цьому фоні, для розвитку вертикальних ферм та підвищення їх конкурентоспроможності зростає роль кредитування. Однак через незначні обсяги, короткостроковість та високу вартість кредитних коштів існуюча система кредитування не дає можливості своєчасно й у повному обсязі забезпечити аграрні підприємства необхідними кредитними ресурсами. Крім того, банки не ризикують вкладати гроші в сільське господарство України загалом і у вертикальні ферми зокрема, через не прогнозовану політику держави. Заручниками ситуації виявились аграрії, які не можуть залучити

кредитні ресурси. Крім того, специфіка сільського господарства потребує наявності кредитів на достатньо довгий термін, а довгострокове кредитування на сьогодні не перевищує 10 %. Такий результат не можна вважати задовільним з огляду на необхідність вирішення завдань створення сприятливих для аграрних підприємств умов.

Перед сільським господарством України постав ряд проблем, які потребують негайного вирішення, а саме: поліпшення використання наявних ресурсів та підвищення продуктивності виробництва, залучення фінансових ресурсів, впровадження оптимізації наявних площ у містах, енергозберігаючі та ресурсозберігаючі технології, розвинути технологічні підходи покращення якості продукції та екологізації сільськогосподарського виробництва. Для вирішення даних проблем з використанням технології вертикальних ферм необхідно:

1) обґрунтувати доцільність та ефективність використання технологій при застосуванні проявів урбанізації сільського господарства у виробництві продукції рослинництва і тваринництва;

2) розробити пропозиції щодо підвищення ефективності та оцінки внеску урбанізації сільськогосподарського виробництва в досягнення цілей сталого розвитку тисячоліття;

3) розробити модель фінансового забезпечення (на основі власних і залучених ресурсів) для створення і функціонування вертикальних ферм;

4) заходи популяризації урбанізації сільського господарства серед інвесторів і запропонувати підходи щодо зайнятості сільського населення у виробництві органічної продукції у містах;

5) обґрунтувати, що застосування вертикальних ферм дозволить цілорічне рослинництво; забезпечить продуктами харчування райони, де в даний час бракує ріллі; знизить неврожаї в наслідок несприятливих погодних умов; надасть нові можливості працевлаштування; забезпечить відсутність використання пестицидів, добрив або гербіцидів; різко знизить залежність від

викопного палива;

б) провести огляд типів споруд, придатних для вертикальних ферм, та порівняти різні технології ведення сільського господарства;

7) вирахувати як мікро, так і макро масштаби міста, в яких вертикальне землеробство може діяти як самоокупний механізм будівель і як його можна відтворити в масштабах громади.

Отже, для ефективного розвитку вертикальних ферм в Україні та забезпечення їх конкурентоспроможності необхідно залучати значні кошти, що зумовлює необхідність впорядковувати процес державного фінансування сільського господарства, його значне зростання та ефективність використання, що відповідає як принципам ринкової економіки, так і підходам до державного стимулювання сільськогосподарського виробництва в інших країнах. Домінантними напрямками в цьому плані є активізація державної аграрної політики та її фінансової складової, розвиток і вдосконалення системи управління фінансами підприємств та галузі в цілому, формування і розвиток спеціалізованої фінансової інфраструктури, орієнтованої на обслуговування підприємств галузі.

УДК 658.14

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Ю.Л. Якубенко, к.е.н., асистент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В економічній літературі дискутуються питання щодо сутності фінансів в цілому, оскільки не існує єдиної думки з приводу сутності та функцій фінансів підприємств.

Наведемо кілька дефініцій цієї категорії, що розглядаються в науковій літературі:

- фінанси підприємств являють собою сукупність економічних відносин, що виникають у реальному грошовому обороті з приводу формування, розподілу і використання фінансових ресурсів;

- фінанси підприємств являють собою сукупність економічних відносин, що виникають в процесі виробництва, розподілу і використання сукупного суспільного продукту, національного доходу, національного багатства і пов'язані з утворенням, розподілом і використанням валового доходу, грошових накопичень і фінансових ресурсів. Ці відносини, що визначають сутність даної категорії опосередковані в грошовій формі;

- фінанси підприємств - це фінансові або грошові відносини, що виникають в процесі формування основного та оборотного капіталу, фондів грошових коштів підприємства та їх використання;

- фінанси підприємств являють собою сукупність грошових відносин, що виникають у суб'єктів господарювання з приводу формування фактичних і потенційних фондів грошових коштів, їх розподілу і використання на потреби виробництва і споживання.

Аналіз літератури показує, що більшість авторів трактують фінанси підприємств як категорію, що виражає окремі економічні відносини, що реалізуються в грошовій формі і пов'язані з освітою і використанням фондів грошових коштів або фінансових ресурсів. Виходячи з наведеного трактування сутності фінансів пропонується наступна дефініція фінансів підприємств.

Фінанси підприємств являють собою систему грошових розподільних відносин, пов'язаних з кругообігом грошових коштів, утворенням і використанням грошових доходів, накопичень, фондів грошових коштів.

Питання щодо функції фінансів підприємств також є дискусійним. Найбільш часто в літературі у фінансів підприємств називають ті ж функції, що і у фінансів, а саме: розподільну і контрольну. Крім того, розглядаються відтворювальна, стимулююча функції, функції освіти і використання децентралізованих фондів грошових коштів, інвестиційна, забезпечувальна і ін.

За допомогою розподільчої функції відбувається утворення статутного капіталу підприємства, розподіл виручки від реалізації і позареалізаційних доходів, формування та розподіл фондів грошових коштів. За допомогою розподільчої функції формуються і розподіляються фінансові ресурси підприємств, визначаються вартісні пропорції в процесі їх розподілу.

Контрольна функція тісно пов'язана з розподільчою функцією, одна без одної вони існувати не можуть. Розподільні процеси створюють основу для контролю за пропорціями розподілу з метою дотримання економічних інтересів всіх учасників відтворення. За допомогою контрольної функції здійснюється перевірка своєчасності і повноти формування децентралізованих фондів грошових коштів, доходів і накопичень підприємств, обґрунтованості їх розподілу та ефективності використання.

Отже, фінанси підприємств – система грошових розподільних відносин, пов'язаних з кругообігом грошових коштів, що має матеріальне втілення в фінансових ресурсах підприємства.

УДК 330.46

МЕТОДИ МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Л.В. Лисяк, д.е.н., професор, **Л.Н. Бабінян**, **М.В. Безпалько**, студентки
Університет митної справи та фінансів

В умовах ринкової економіки саме ефективне управління, зокрема вдосконалення наявних та розроблення нових прийомів і методів, є одним із вагомих чинників утримання конкурентних переваг. Одним з найефективніших інструментів управління на сьогодні вважається управління на основі бізнес-процесів підприємства.

Головною метою використання методів моделювання бізнес-процесів (далі - ММБП) є підвищення операційної ефективності підприємства, тобто

організація всіх справ найбільш оптимальним способом, який веде до зниження витрат і одночасно до поліпшення якості пропонованих продуктів або послуг.

Для того, щоб провести такого роду оптимізацію, потрібно в першу чергу змодельювати основні процеси, що повсякденно відбуваються у всіх підрозділах підприємства [1].

До теперішнього часу розроблені численні ММБП. Менеджер може вибирати підходящий варіант, виходячи з особливостей діяльності компанії і поточних завдань. До вибору методу варто підходити виважено і відповідально, адже в кінцевому підсумку саме від цього залежить, чи достатньо зручною та зрозумілою виявиться модель. Тому конкурентоспроможний управлінець зобов'язаний бути добре знайомий як мінімум з декількома основними методиками.

Розглянемо одні з основних ММБП.

Flow Chart Diagram (діаграма потоку робіт) - спосіб графічного опису роботи із застосуванням спеціальних знаків для кожної операції, набору даних, одиниці обладнання, виконавця. В результаті на схемі демонструється логічна послідовність всіх операцій. Це гнучкий підхід, він дає можливість при необхідності розглянути один комплекс дій відразу в декількох варіантах.

Data Flow Diagram - зображення передачі даних між операціями, для характеристики інформаційної боку бізнес-процесу. Це дозволяє спостерігати дані на вході в систему і в кожну операцію окремо, і відповідну інформацію на виході. Також в ній відображається, якими способами відомості змінюються й де зберігаються. Діяльність компанії розкладається на логічні інформаційні рівні, причому базова схема поліпшується додаванням докладних описів підпроцесів, теж мають свою внутрішню структуру.

Role Activity Diagram (діаграма ролей). Під роллю тут розуміється кожен елемент, що виконує ту чи іншу функцію. Кожна частина описується, і аналізується окремо, а потім розглядається їх взаємодія. IDEF (Integrated Definition for Function Modeling) - це цілий набір аналітичних засобів, що

застосовуються не тільки в управлінні бізнесом, а й у багатьох інших сферах. Найчастіше зустрічаються варіанти IDEF0 і IDEF3.

Перший з цих варіантів є модель функцій, причому складні функції діляться на більш прості складові, а потім різні блоки логічно об'єднуються за допомогою стрілок. При використанні IDEF3 мова йде про «поведінковому» описі: демонструється потік робіт або перехідні стани об'єктів [2].

Кольорові мережі Петрі - графік, на якому представлені дії і події, які символізують перехід з однієї стадії в іншу. Таким чином можна побачити, що призводить до тих чи інших змін, наскільки швидко і ефективно.

Unified Modeling Language - графічна мова для візуалізації, специфіцирования, конструювання та документування процесів і систем. Комплекс з дев'яти видів діаграм, що описують різні аспекти: класи, об'єкти, прецеденти, послідовності, кооперації, стану, діяльність, компоненти, розгортання. В результаті виходить уявлення черговості дій співробітників і роботи різних об'єктів всередині організації. Схема може розгалужуватися, в ній відзначаються різноманітні умови і виключення з правил.

ARIS (Architecture of Integrated information Systems) - методологія і відповідне сімейство програмних продуктів, які застосовуються для вдосконалення бізнес-процесів підприємства (з попереднім їх структурованим описом та аналізом).

Використання цих програмних продуктів дозволяє визначити удосконалювати/поліпшити архітектуру бізнес-процесів, раціонально розподіляти ресурси.

Методи МБП реалізуються в спеціальних комп'ютерних програмах, що дозволяють здійснити оперативну візуалізацію даних при їх введенні. Кожну з методологій можна вивчати в рамках спеціалізованих освітніх програм. Інструментальні засоби розглядаються окремо, поглиблено, або оглядово, в порівнянні. Саме накопичення систематизованих знань про всі моделі, розгляд прикладів практичного застосування і способів використання в різних

ситуаціях допомагає успішно використовувати різні методики при реальному керівництві підприємством [3].

Отже, можемо зробити висновки, що широке застосування розглянутих методів та засобів моделювання дозволяє комплексно оцінити діяльність підприємства, намітити шляхи вдосконалення його діяльності, підвищення конкурентоспроможності та зробити бізнес-прогнозування. Така властивість аналізу бізнес-процесів підприємств за допомогою побудови моделі, як універсальність, є його вагомим плюсом, адже уможливлює використання розробленої моделі в реінжинірингу бізнесу не акцентуючи уваги на специфіці діяльності підприємства (звичайно, на перших етапах реінжинірингу).

Література

1. Корзаченко О.В. Моделювання бізнес-процесів підприємств: методології, підходи та методи. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 11 (1). 171–175. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_11/41.pdf.
2. Солодка О. В. Реінжиніринг логістичних бізнес-процесів як спосіб їх вдосконалення. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2017. № 669 : Логістика. С. 317–322.
3. Information about ISO standardization: Standards & schemes. URL: <http://www.bsigroup.com>.

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

В.К. Фоменко, магістрант

Університет митної справи та фінансів

На сучасному етапі суспільного розвитку актуальним завданням є подальше вдосконалення бюджетної політики, яка б забезпечувала сприятливі умови для відновлення динаміки стійкого економічного зростання, розвитку внутрішнього ринку товарів та послуг, оптимізації механізму формування та розподілу валового внутрішнього продукту (ВВП) між суб'єктами економічних відносин. У процесі реалізації виваженої бюджетно-податкової політики необхідно враховувати її узгодженість з грошово-кредитною, соціальною, інвестиційною політиками, стан інституційного середовища, структурні зрушення/особливості економіки та нагальні потреби й пріоритети суспільного розвитку.

Державний бюджет є важливим інструментом регулювання суспільного розвитку, стимулювання економічного зростання та підтримки якості і рівня життя населення. Питання формування та виконання Державного бюджету України є надзвичайно актуальним в умовах політичних, економічних, соціальних перетворень в країні.

Основу доходів Державного бюджету України традиційно становлять податкові надходження (майже 80%). Ключове значення в наповненні бюджету відіграють такі податки і збори — ПДВ, акцизний податок, ПДФО, податок на прибуток підприємств, рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів. Співвідношення доходів бюджету до ВВП є достатньо значним за досліджуваний період. Так, в середньому за 2015-2019 роки частка акумулювання державою надходжень від економіки становила 26% [1].

Аналіз виконання видаткової частини державного бюджету за функціональною класифікацією свідчить, що впродовж останніх десяти років певна їх частка фінансується стабільно відносно планових показників. Це відбивається у незначних відхиленнях фактичних показників від планових. Найменш стабільними є видатки на економічну діяльність, водночас, після стрімкого їх зниження (та відповідно послаблення ролі держави у використанні видатків як інструменту впливу на економічні процеси) відбулася відносна стабілізація. Рівень виконання запланованих обсягів видатків на економічну діяльність у окремі роки становив не більше 60%, охорона у здоров'я - біля 97 % (найбільше значення за аналізований період); охорону навколишнього природного середовища – біля 74%. Поряд з цим, виконання видатків на громадський порядок, державну безпеку та судову владу знаходиться в діапазоні 97-99%, на оборону – біля 99%.

Загалом недовиконання бюджету як плану стало носити хронічний характер за всіма напрямками видатків. Основними причинами такого стану, на нашу думку, є недостовірне прогнозування, недостатньо ефективне планування, кризовий стан економіки, нестабільні надходження до бюджету, зростання видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення населення, що у підсумку потребує управління бюджетними видатками у так званому «ручному» режимі. Крім того, має місце використання розпорядниками бюджетних коштів із порушеннями бюджетного й іншого законодавства і неефективно [2].

Таким чином, формування доходної та видаткової частини державного бюджету перебуває під впливом макроекономічних чинників, розміру ВВП, залежить від загального стану економіки та соціальної сфери. Впродовж аналізованого періоду використання видатків бюджету як інструменту регулювання соціально-економічних процесів значно послабилося. Удосконалення видаткової частини державного бюджету має відбуватись у напрямі досягнення встановлення чіткого розподілу повноважень між рівнями

влади та ефективності використання бюджетних коштів, що має бути вирішено у процесі бюджетної децентралізації, яка знаходиться на фінішній прямій.

Література

1. 1.Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.gov.ua>.
2. 2.Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: <https://rp.gov.ua/Activity/Reports/>.

УДК 336.049

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ ІСНУЮЧИХ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ

Л.Б. Баранник, д.е.н., професор

Університет митної справи та фінансів

Сучасна фінансова система нашої країни є нестабільною, про що свідчить безліч проблем у фінансовій сфері й загалом в економіці. Досягнення фінансової стабільності не може відбуватися за якимось єдиним «рецептом». Цей процес є надто складним й здійснювати його необхідно комплексно. Науковці інколи не до кінця усвідомлюють всю складність та масштабність її досягнення та наслідки, не говорячи вже про те, що давно пора розробити реальні обґрунтовані індикатори фінансової стабільності з урахуванням національної специфіки розвитку країни, завдань його сучасного етапу та рівня занедбаності багатьох соціальних проблем. Значимість останніх у стимулюванні господарських процесів тривалий час ігнорувалась взагалі. Країна була захоплена створенням «ринковості» економіки, національного капіталу, геополітичними маневрами то у бік сходу, то у бік заходу (замість того, щоб ґрунтовно працювати над розробкою власного курсу розвитку).

Фінансова стабільність – ознака поступального успішного розвитку країни, її стійкої національної безпеки. Фінансова нестабільність є, на нашу думку, проявом

безвідповідального ставлення суспільства, насамперед, його політичного істеблішменту, до такої серйозної проблеми як безпека. Питання економічної і соціальної безпеки як на національному, так і на регіональному рівнях, нині набувають все більшої значимості. Гостра геополітична ситуація формує нові тренди інтеграції України в світову економіку та вимагає пошуку внутрішніх драйверів розвитку, переходу до моделі економічного зростання, заснованої на проривних технологіях й інноваціях. Тож сьогоднішня економічна політика повинна бути спрямована на глибоку технологічну і соціально-економічну модернізацію країни. Саме фактор технологічного розвитку нині багато в чому визначає конкурентоспроможність і процвітання країни, а технологічна незалежність визначає національну безпеку України. Проте останнім часом спостерігаємо втечу інтелектуалів із України до інших держав. У таких умовах вкрай важливо забезпечити розробку комплексної стратегії інноваційного розвитку на довгострокову перспективу, сформувати інструменти її реалізації. Серед таких інструментів, на нашу думку, в першу чергу мають бути не новостворені на папері інкубатори та різні науково-дослідні бюро, про які звітують певні органи влади, а реальні джерела фінансування із зазначенням умов забезпечення тих чи інших проектів і заохочення вчених. Натомість місцева влада займається підрізкою дерев, окультуренням міських зупинок і т.п., заплющує очі на жалюгідні за дизайном будівлі, що постійно з'являються у центрі наших міст. А в цей час такі підприємства, як Південний машинобудівний завод імені А.М. Макарова, у минулому флагман вітчизняного ракетобудування, знаходиться на грані банкрутства. І, між іншим, це та «курка», яка б могла нести «золоті яйця», потрібні лише відповідні проекти.

Ще одним серйозним випробуванням для фінансової системи, державного бюджету стала коронавірусна пандемія 2020-2021рр. однак проблема навіть не стільки в тому, що на боротьбу з нею не було передбачено коштів, а в тому що й організаційно країна не була готова до цієї боротьби. У пам'яті сумні картини стану українських лікарень та Інституту мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного

НАН України, який міг би допомогти забезпечувати сучасну вітчизняну систему охорони здоров'я не тільки тестами, а й виготовленням вакцини. Хіба краще фінансувати індійську економіку, ніж власну?! Проблема забезпечення медико-біологічної безпеки країни, на пряму сполучена з проблемами економічної і соціальної безпеки конкретних територій. Один з важливих її аспектів - прогнозування і моніторинг епідемій, що має стати складовою системи забезпечення не тільки соціально-економічної, а й фінансової стабільності. Так от, пандемія виявила всю убогість сучасного стану медичної галузі, слабкість її менеджменту та недоліки проведеної нещодавно медичної реформи. Автор цієї статті вже багато років закликає в своїх публікаціях до активної фінансової та організаційно-правової підготовки до запровадження страхової медицини, а точніше, обов'язкового соціального медичного страхування. Коли окремі представники політикуму говорять, що в Україні для цього поки немає передумов, то вони помиляються. Ще у 2019 році Національний банк України оприлюднив дані, що в обігу поза банками знаходиться грошових коштів близько 360,0 млрд грн. за простою логікою людського буття будь-хто дбає в першу чергу про свій стан здоров'я, й безперечно, за умов запровадження соціальної страхової медицини, він вкладатиме кошти в цю галузь. Багато вітчизняних страхових компаній має в своєму переліку послуг такий продукт, як страхування здоров'я від тих чи інших хвороб чи травм. Проте на практиці надто мала частка населення може скористатися цими послугами. «Бажаючих застрахувати життя щороку набирається 500-600 тисяч...» [1].

Окремі науковці невпинно розказують про те, які можливості містить ринкова економіка для розвитку страхової галузі, що ми наближаємося до моделей страхування розвинених країн світу, що в деяких країнах страхування не охоплює ті чи інші господарські ризики й т.п. Звісно, що порівняльний аналіз – це важливо. Однак мало хто зазначає, що частка страхових коштів у обсязі ВВП України ледь становить 1,6-1,8%, у той час, як в інших країнах від 6% і вище. Вітчизняні ЗМІ навіть не приводять дані про те, яким чином страхові компанії відреагували на

перебіг пандемії й скільком громадянам сплатили на лікування. Це все відбувається тому, що сучасні підприємці не навчилися хазяйнувати по-ринковому. У главу кута ставиться лише прибуток. Держава також не йде на певні компроміси, не враховуючи фактор перспективи. Надто повільно розвивається недержавне пенсійне страхування. Причини тут ті самі, що й у страхуванні життя – високі тарифи, недовіра населення через небачення твердих державних гарантій щодо збереження коштів, слабка роз'яснювальна робота з боку НПФ тощо.

Отже, доки у вітчизняних підприємців не з'явиться соціально орієнтований підхід до ведення бізнесу, а у держави фундаментально обґрунтована стратегія розвитку країни, сподіватися на виправлення ситуації з фінансовою стабільністю не доведеться.

Література

1. Губар О. Новий капітал: українським страховикам хочуть повернути довіру. URL: <https://www.dw.com/uk/новий-капітал-українським-страховикам-хочуть-повернути-довіру/a-37585805>

УДК 336.14

ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Б.Д. Биков, аспірант

Університет митної справи та фінансів

На сучасному етапі бюджетної децентралізації основною метою є вдосконалення міжбюджетних відносин та оптимізація системи управління фінансовими ресурсами об'єднаних територіальних громад. Актуальним стає не лише питання формування та раціональне використання фінансових ресурсів у поточний момент, а й вибудова стратегії у довгостроковому періоді. Бюджетна децентралізація означає розширення повноважень органів місцевого самоврядування з одночасним розширенням матеріальної бази відповідних

місцевих бюджетів та механізмів залучення фінансових ресурсів. Бюджетна децентралізація являє собою процес посилення фінансового потенціалу місцевих бюджетів та подальше формування їхніх стратегій економічного розвитку. Нагальна потреба у зміцненні фінансового потенціалу територіальних громад (далі - ТГ) спонукає до вирішення питання посилення наявної фінансової бази територіальних громад та подальшої її зміцнення.

Фінансовий потенціал ТГ відображає не лише реальні, а й потенційні можливості використання фінансових ресурсів, а також здатність місцевих органів самоврядування використовувати наявні та потенційні ресурси для виконання своїх функцій та забезпечення соціально-економічного розвитку громади. У цьому контексті можливості громади спираються на ресурсну базу, що є чи залучається громадою, в той час як здатність характеризується людським фактором – тобто виконанням органами місцевого самоврядування своїх обов'язків. Тож фінансовий потенціал громади представляє собою систему відносин, за яких відбувається формування, нарощування та використання фінансових ресурсів, кінцевою метою якого є виконання органами місцевого самоврядування своїх обов'язків. Виконання обов'язків полягає у пошуку та формуванні потреб конкретних громад, а також їх задоволенню за умов оптимального використання їх ресурсів. Відтак, посилення фінансового потенціалу об'єднаних територіальних громад дає змогу підвищити якість послуг, що надаються органами місцевого самоврядування.

Розвиток фінансового потенціалу ТГ є центральною стадією його відтворення. Розробка послідовної стратегії розвитку та подальша реалізація процесу посилення фінансового потенціалу передбачає проведення ряду послідовних організаційних заходів. Ці заходи спрямовані на створення передумов для прийняття рішень щодо посилення фінансового потенціалу ТГ, що дає змогу конкретизувати послідовність етапів процесу посилення фінансового потенціалу громади, на основі використання поетапно-

структурного підходу. Досягнутий рівень фінансової спроможності виступає основою для розробки програми її розвитку, спрямованої на використання потенційних можливостей для позитивних змін її стану. Оцінка зазначених напрямів можлива за умови врахування тенденцій макроекономічних змін.

Заключним етапом є практична реалізація розроблених заходів, результатом яких є посилення фінансового потенціалу ТГ, що передбачає можливість його наступного коректування у відповідності з макроекономічними змінами. В подальшому відбувається процес імплементації рішень, оснований на аналізі виконання органами місцевого самоврядування своїх обов'язків з метою оптимізації фінансового потенціалу громади.

Література

1. Лисяк Л. В., Грабчук О. М. Зміцнення бюджетного потенціалу місцевих бюджетів України в умовах фінансової децентралізації. *Проблеми економіки*. 2018. № 1 (35). С. 294-299.

2. Лисяк Л. В., Биков Б.Д., Кушнір А.І. Зміцнення фінансового потенціалу об'єднаних територіальних громад в умовах бюджетної децентралізації. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 4 (70). С. 84-89.

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

М.В. Кравченко

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-
економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Фундаментальний аналіз базується на поглибленому комплексному дослідженні суті явищ, з використанням математичного апарату та іншого складного інструментарію. До основних принципів фінансового планування: повноти, обґрунтованості, реальності, інтегрованості, гнучкості та економічності слід додати принцип безперервності. Принцип безперервності полягає в тому, що діяльність підприємства повинна чітко плануватись на будь-якому проміжку часу, не припиняючись, з припущенням, що діяльність підприємства буде тривати далі. Безперервне планування, яке пов'язує всі підрозділи, після закінчення строку повинно коригуватись на наступні 1–3 роки з урахуванням фактичних результатів роботи останнього року, що тісно пов'язує стратегічні плани з поточним плануванням. При фінансовому плануванні використовують загальновідомі методи такі, як нормативний, розрахунково-аналітичний, балансовий, оптимізації планових рішень, економіко-математичного моделювання.

Процес планування грошових потоків слід об'єднати в три етапи, які можна виконувати в такій послідовності:

1. Складання бюджету грошових коштів;
2. Складання платіжних календарів;
3. Складання балансу грошових потоків.

За допомогою фінансового планування забезпечується зіставлення всіх

доходів і витрат у результаті чого підприємство може з'ясувати, чи може воно покрити витрати власними силами, чи потрібно залучати зовнішні джерела фінансування. Рух грошових коштів пов'язаний з великим ступенем невизначеності, тому в кошторисах розробляють допуски, які дозволяють збільшити кількість грошей шляхом отримання кредиту або зменшити «зайві» кошти інвестуючи їх в поточні фінансові інвестиції та еквіваленти грошових коштів.

Важливим моментом у плануванні (бюджетуванні) грошових потоків є порівняння планових і фактичних результатів, що має на меті розкрити ефективність діяльності підприємства, величину відхилення показників, а також рядки по яких в майбутньому потрібно буде здійснювати коригування. При складанні бюджету грошових коштів слід виключити амортизаційні відрахування тому, що вони не приводять до руху грошових коштів.

Другим етапом планування є складання оперативних планів грошових потоків, як правило, на один місяць із зазначеними строками надходження або вибуття грошей. Документи оперативного панування мають різні назви, наприклад «платіжний календар», «касовий бюджет», «оперативний бюджет надходжень і витрачання грошових коштів» та інші, а також відмінності за формою та змістом. Важливим моментом є те, що чим точніше буде складений оперативний план тим більша ймовірність того, що будуть меншими відхилення від планових показників в довгострокових періодах.

Платіжний календар складається з двох основних розділів – надходження і витрачання грошових коштів. На практиці його складають також в розрізі окремих видів діяльності, по підприємству в цілому, за сферами відповідальності та структурними підрозділами.

Платіжний календар дає можливість передбачити заздалегідь на місяць очікуване надходження і витрачання грошових коштів та забезпечити безперервне фінансування.

Третім етапом планування є складання балансу грошових потоків. Баланс

грошових потоків – це документ, який повинен складатися в позитивній динаміці на (місяць, квартал, рік). Баланс грошових потоків забезпечить підприємству контроль за грошовими потоками, допоможе встановити сезонні коливання грошових потоків, а також спланувати грошовий потік таким чином, щоб постійно підтримувати ліквідність підприємства.

У процесі прогнозування і планування грошових потоків повинні брати участь усі підрозділи підприємства, для узгодження дій, планів, витрат, представляючи свою інформацію. Планово-економічний відділ здійснює глибокий аналіз економічних показників, факторів, які характеризують і здійснюють вплив на грошові потоки підприємства, як по підприємству так і по галузі в цілому. Фінансовий відділ оцінює майбутні витрати, здійснює аналіз джерел надходження грошових коштів і напрями їх використання, розробляє фінансові плани різних рівнів. Планово-економічний відділ зводить всі дані і розрахунки в єдиний 1–3-річний план та доопрацьовує його остаточний варіант. Чіткість, достовірність, точність у розрахунках кожного показника сприяє підвищенню якості прогнозування і планування.

Наведена поетапна методика прогнозування і планування грошових потоків забезпечить дотримання оптимального рівня грошового потоку, а також дозволить уникнути надмірного його коливання (в сторону різкого зменшення або збільшення). Також дозволить порівнювати фактичні показники з плановими протягом необхідних періодів часу та виявляти тенденції збільшення або зменшення грошових потоків під впливом різних чинників. Комунікацію, між кредитним контролером та менеджером контрагента, варто будувати з урахуванням досвіду співпраці, динаміки платежів та специфічних умов укладених контрактів.

Інноваційною управлінською парадигмою сучасних корпоративних фінансів, яка може бути використана в процесі контролю грошових потоків є концепція контролінгу. В основі концепції контролінгу лежить методологія синтезу в єдину систему функцій планування, бухгалтерського обліку, аналізу і

контролю шляхом інформаційної та організаційної інтеграції.

Грошові потоки вітчизняних підприємств забезпечують їх ліквідність, тобто здатність платити за придбану сировину, матеріали; погашати позики, сплачувати проценти та дивіденди. Тому прогнозування грошових потоків є важливою частиною фінансового планування – надаючи функціонал визначити майбутні грошові надходження підприємства та його витрати.

УДК 341.215.4

СУЧАСНИЙ СТАН ДМС В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

І.Л. Солодовникова

старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Пандемія COVID-19 привернула увагу всього світу до питань охорони здоров'я. Одним із ключових елементів національної безпеки України є - охорона здоров'я, метою якої є організація та забезпечення доступного медичного обслуговування населення. Згідно з даними ВООЗ, витрати на охорону здоров'я зростають швидше, ніж світова економіка, і зараз становлять 10% глобального ВВП.

Сучасний стан системи охорони здоров'я України не дає змоги повною мірою забезпечити право громадян на медичну допомогу на рівні, передбаченому міжнародними стандартами й законодавством України. Тому питання розвитку ДМС останніми роками в Україні є одним із найпоширеніших і злободенних.

На програму державних гарантій медичного обслуговування населення згідно з Держбюджетом 2021 року в Україні виділяється лише 123,4 млрд. грн. – що становить 2,7% від ВВП. Тоді як в законі зазначено, що на медичні послуги має виділятися не менше 5% ВВП і саме ця стаття бюджету є

захищеною статтею бюджету.

За даними опитувань Міжнародного Фонду "Відродження", 33% домогосподарств в Україні витрачають більше 10% щомісячних витрат на медичні послуги (в той же час у країнах ЄС ця частка у середньому становить 5,8% місячних витрат), 15% пацієнтів відмовились від лікування через його завищеної вартість, яку не в змозі забезпечити власними коштами. Очевидно, що система фінансування охорони здоров'я в Україні має надзвичайний дефіцит у додаткових фінансових ресурсах.

Якщо у країнах з високорозвиненою медициною медична страховка є чимось звичним, необхідним і буденним, то для пересічного українця це наразі досить нова і малознайома послуга. Наразі ринок ДМС розвивається повільно, однією із головних причин цього є необізнаність та недовіра населення до вітчизняних страхових компаній.

Добровільне медичне страхування передбачає організацію надання медичних послуг застрахованому по всій території України та фінансування медичних послуг безпосередньо сервісним медичним закладам без попередньої оплати з боку застрахованого та/або компенсацію медичних витрат застрахованого попередньо узгоджених зі страховиком.

Сьогодні ринок медичного страхування в Україні представлений 43-ма страховими компаніями, загальна сума страхових виплат яких за 9 місяців 2020 р. склала 1 789 459,8 тис.грн. із показником рівня виплат у 48,77%. В таблиці 1 сформовано рейтинг провідних страхових компаній на ринку добровільного медичного страхування України.

Таблиця 1.

ТОП-10 на ринку добровільного медичного страхування за 9 місяців 2020 р.

№	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис.грн.	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис.грн.	Рівень виплат, %
1	Уніка	598 345,0	7,29	286 380,0	47,86
2	Провідна	490 036,9	21,98	266 207,7	54,32
3	Інго	340 713,0	32,09	157 783,0	46,31
4	ARX	286 161,2	19,52	113,347,6	39,62
5	Альфа страхування	250 966,8	16,87	132 448,6	52,78
6	NGS	167 764,0	-7,84	81 939,9	48,84
7	УСГ	154 243,8	20,63	94 327,3	61,15
8	Країна	144 926,2	13,20	90 141,8	62,20
9	ТАС СГ	133 096,4	52,09	73 350,5	55,11
10	PZU Україна	129 981,0	20,99	60 994,6	46,93

Джерело: [2]

Незважаючи на недоліки та «хронічну» реформу системи охорони здоров'я України попит на медичне страхування має тенденцію до зростання. Ринок добровільного медичного страхування динамічно розвивається. Щорічно близько 2,5 млн. громадян користуються послугами добровільного медичного страхування. Навіть в умовах локдауна, коли багато галузей були в стагнації, обсяги медичного страхування постійно зростають. Підвищується роль страхування як інструменту детінізації медичної галузі. Так за останні п'ять років страховиками врегульовано близько 11 млн. звернень застрахованих, виплачено майже 9 млрд. грн. на оплату послуг постачальників медичних послуг, а також придбання лікарських засобів і виробів медичного призначення.

Необхідно створити стимули для тісної співпраці медичних закладів і страховиків. Для цього пропонується зобов'язати медичні заклади надавати якісну і своєчасну медичну допомогу і медичні послуги застрахованим за договорами добровільного медичного страхування, розміщувати в доступному для споживача місці інформацію про порядок обслуговування застрахованих

Розвиток медичного страхування є об'єктивною потребою, яка є необхідністю забезпечити надходження коштів до галузі охорони здоров'я.

Вагомими проблемами низького рівня розвитку медичного страхування в Україні є:

- неефективна структура та брак територіальної єдності системи обов'язкового медичного страхування;
- паралельне функціонування системи обов'язкового та добровільного медичного страхування;
- відсутність чіткого розмежування платних і безкоштовних медичних послуг у вітчизняній законодавчій базі;
- скорочення обсягу державного фінансування системи охорони здоров'я;
- неефективність використання виділених державних фінансових ресурсів.

Необхідним є визначення базової програми обов'язкового медичного страхування шляхом створення зрозумілого переліку медичних послуг, що надаються громадянам безкоштовно, щоб виключити дублювання оплати страхових послуг.

Держава має бути зацікавлена в залученні приватної медицини через добровільне медичне страхування до участі в інтегрованій схемі фінансування процесу надання медичних послуг населенню [1].

Без введення сучасних медичних стандартів у сферу охорони здоров'я не може йтися про активний розвиток інституту обов'язкового медичного страхування, оскільки лише через стандарти можна виробити форми, принципи

та механізми нових відносин у системі «пацієнт – лікар – суспільство – держава».

Страхова медицина є реальною альтернативою бюджетному фінансуванню, яке вже не спроможне забезпечити конституційне право громадян на отримання безоплатного медичного обслуговування. Позитивні тенденції є, але вони незначні в порівнянні з потенціалом і реальними можливостями цього ринку.

Література:

1. Сова О.Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку медичного страхування в Україні/ О.Ю. Сова // Вчені записки Університету «КРОК». – 2018. – Випуск 49. - с. 80-92
2. Insurance TOP. – №7(75). –2020.– с.34

УДК 658

НАЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ ТА ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

О.О. Олійник, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У макро аспекті категорія фінанси відображає економічні відносини в процесі створення і використання фондів – грошових ресурсів та запровадження механізму кредитування. Фінанси є неминучим атрибутом як держави так і підприємницької діяльності. Необхідність формування і функціонування фінансів зумовлена об'єктивністю товарного виробництва, дією законів виробництва і законів обміну, національними інтересами держави та суспільства.

В межах суспільства і держави фінанси, як економічна система загалом, набувають національних ознак. Вони виражають сукупність національних

відносин за допомогою яких здійснюється розподіл валового суспільного продукту і національного доходу для утворення і використання грошових фондів на розширене відтворення сфери виробництва, соціальної інфраструктури та розвиток кредитної системи.

Фінанси являють собою сукупність об'єктивних економічних відносин, маючих розподільчий характер, грошову форму вираження і матеріалізуються в доходах та накопиченнях, надходять у розпорядження суб'єктів господарювання і держави для здійснення розширеного відтворення, матеріального стимулювання працівників, задоволення соціальних потреб суспільства [1]. Це підкреслює єдність організації фінансів за всіма галузями господарювання і обумовлюється загальними законами ринкового виробництва та сутністю грошей, в основі яких лежать економічні відносини – усестороння характеристика господарсько-комерційної діяльності через категоріальні чинники: собівартість, ціна, виручка, валовий дохід, прибуток, оборотні засоби, амортизація та ін.

За допомогою фінансів відбувається процес «з'єднання» робочої сили, коштів і предметів праці в єдиний виробничий механізм в якому реалізуються економічні стимули і інтереси підприємництва та держави. Рушійна дія фінансів з їх механізмом здійснює кругообіг придбаного капіталу, його нарощування та використання подібно кровоносній системі організму людини. Тому фінансова система виступає інтеграційним чинником всієї економічної галузі її високоефективного функціонування і акумулятором грошових ресурсів для здійснення повторного виробничого циклу. Реалізація функціональних ознак фінансової системи повинно задовольняти інтереси усіх суб'єктів господарювання, підтримуючи на належному рівні дієздатність структурних і динамічних параметрів.

Однак кожна галузь національного господарства України має особливості свого функціонування, а відтак і специфічність організації фінансів в умовах ринкових відносин. Так для сільського господарства присутні риси фінансів за

елементами фінансового механізму стосовно багатокладності форм, сезонності кредитування, пільгового та регіонального фінансування, фінансового лізингу, державного захисту від диспаритету цін, страхування на випадок втрат врожаю та ін. Крім того, існування системи державної підтримки в рамках цільових програм розвитку аграрного сектору, уможлиблює і відповідні механізми її впровадження через цінове, податкове, кредитне та соціальне регулювання. При цьому необхідне відпрацювання й ефективних підходів до фінансування на основі побудови системності взаємовідношень держави і аграрними підприємствами окреслених певними принципами програмної підтримки.

Таким чином, формування державного та підприємницького фінансового механізму необхідно розглядати як сукупність форм і методів організації фінансових відношень, пов'язаних з використанням фінансових важелів (забезпечення товаровиробників фінансовими ресурсами, виявлення резервів) та економічних нормативів розподілу і перерозподілу суспільного продукту.

Література

1. Васюренко О.В. Фінансове управління потребує точного визначення окремих понять / О.В. Васюренко, Г.М. Лазаренкова // Фінанси України. – 2017. – № 1. – С. 25–32.

УДК 658.330

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА – ФАКТОР ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Т.І. Олійник, к.е.н., доцент

Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

Діагностика фінансового стану підприємства, а саме ступінь його фінансової спроможності (неспроможності), сприймається як логіко-індикативна система менеджменту, спрямована на виявлення показників-

індикаторів прогнозування кризових явищ та банкрутства з можливістю їх попередження. Діагностика дає змогу не тільки оцінити стан підприємства з фінансових позицій, але й своєчасно виявити фактори виникнення фінансової кризи. Такий підхід має на меті формування інформаційної бази прийняття управлінських рішень і виступає одним зі складових елементів системи менеджменту підприємства, що конкретизує завдання тактики та стратегії його сталого розвитку, і зводиться до наступного [1]:

- виявлення високо- і малоефективних напрямів поточної діяльності;
- встановлення причин відхилень фінансових показників від запланованих чи оптимальних значень;
- пошук шляхів удосконалення і розвитку бізнес-процесів, які забезпечують одержання доходів і відтворення економічних витрат.

Виходячи із зазначеного, фінансово-господарську діяльність підприємства необхідно сприймати як систему взаємозв'язаних бізнес процесів, а завдання менеджменту – звести до оптимізації функціонування цієї системи, де критерієм успішності виступить стабільність і економічна безпека як засіб зростання життєвого циклу підприємства безпосередньо та економічних його відносин загалом. Звідси функціонування системи менеджменту підприємства має ґрунтуватися на діагностуванні появи ризик-факторів окремих його бізнес-процесів, в основу якої покладено аналіз оцінки прояву якісних і кількісних чинників з метою своєчасного попередження можливих втрат та векторність на зміцнення своєї економічної безпеки.

Традиційний економічний та фінансовий аналіз в руслі системи менеджменту доповнюється моніторингом ризик-менеджменту, який конкретизує вихідну фінансово-економічну інформацію індикаторами безпечності, наявність яких дає змогу виявляти ранні ознаки ризику на основі їх діагностики. Внаслідок чого, залежно від ступеня змін індикаторів економічної безпеки, щодо загроз ризику та їх планово-нормативних величин, ідентифікується фінансовий стан підприємства і визначаються рівень його

фінансової стійкості у протистоянні реальним економічним ризикам. Це актуально з позиції необхідності не лише внесення коректив у поточну діяльність підприємств, але й прийняття рішень під час планування, організації і мотивації фінансово-економічної діяльності підприємств на перспективу.

Залежно від ступеня ризику фінансово-господарської діяльності підприємств за швидкоплинних та змінних бізнес-процесів, фінансовий стан може перебувати у трьох різних з позиції економічної безпеки категоріях: нормальний, передкризовий, кризовий стан. Тому першочергові заходи діагностики системи менеджменту повинні бути спрямовані на забезпечення економічної безпеки підприємства, де нормальний його фінансовий стан ідентифікується як такий, за якого не порушуються основні економічні закони розширеного відтворення, а економічні показники знаходяться в допустимих межах планово-нормативних параметрів. За цих умов економічний розвиток підприємства відповідає стратегії зростання і стабільності, а планування, організація і мотивація здійснюються за традиційними схемами управління із застосуванням превентивних заходів на появу виявлених відхилень. При цьому функціонування системи менеджменту підприємства дає можливість коригувати напрями фінансового аналізу, проводити оцінку економічного стану на усіх етапах бізнес-процесів відповідно до появи зовнішніх і внутрішніх ризиків.

Література

1. Олійник О.О. Стратегічний аналіз – чинник управління та прийняття рішень в діяльності аграрних підприємств / О.О. Олійник, Т.І. Олійник // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2016. – № 1 (33) – С. 52–55.

БЮДЖЕТУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

А.С. Олійник, к.е.н., ст. викладач

Полтавський державний аграрний університет

Трансформаційний вплив ринкової економіки на національну економіку в значній мірі вимагає змін механізму управління наявним ресурсним потенціалом сільськогосподарських підприємств, і в першу чергу оборотними коштами, що являє собою системно-цілісний управлінський вплив на виробничі ситуації з метою отримання максимального ефекту господарювання. Курс на становлення ефективного використання оборотних коштів відноситься до одного з головних умов успішної діяльності сільськогосподарських підприємств, який вимагає впровадження новітніх підходів до управління ним. Це є спонукальним чинником ринкової економіки сьогодення, враховуючи неналежну державну підтримку товаровиробників, непрозорість банківського механізму кредитування, внаслідок чого сільськогосподарським підприємствам необхідно кардинально змінювати політику управління оборотними коштами, концентруючи увагу як на часовий лаг ресурсного забезпечення виробництва, так і на вирішенні питань з прискорення авансування його.

З переходом національної економіки на ринкові умови господарювання, перспективним напрямом управління ефективного використання оборотних коштів набуває бюджетування – своєрідний синтез фінансових потреб і витрат на певний період з кількісним описом показників бізнес-плану виробничої діяльності сільськогосподарських підприємства. В сучасних реаліях значущість бюджетування зростає, це пов'язано з ускладненням міжгосподарських зв'язків і можливістю знайти альтернативний шлях вирішення питань ефективного способу господарювання. Доцільність бюджетування, як основа ведення

агробізнесу, підтверджена багаторічним досвідом роботи підприємств різних країн світу, де розробка бюджетів виступає «... однією з важливих умов планово-аналітичної роботи всіх компаній» [1, с. 60], що поєднує в собі визначення курсу дій і заходів досягнення поставлених цілей.

На вибір тієї чи іншої форми бюджетування впливає галузева специфіка діяльності сільськогосподарських підприємств і структурованість їх ресурсів, але загальним для таких форм є те, що в кожній з них «...взаємно пов'язуються матеріальні і фінансові потоки з наданням можливості проведення функції моніторингу їх руху за виробничими ситуаціями» [2, с. 138]. Зокрема це стає дієвим заходом координації дій між структурними підрозділами підприємства, так як моніторинг виробничих ситуацій в оперативному режимі, спонукає до підвищення ефективності розподілу і використання матеріально-фінансових ресурсів виходячи з асортиментного попиту виробленої продукції за фазами її отримання, дотримуючись правил економного використання наявних предметів і засобів праці сільськогосподарського підприємства. В даному випадку, бюджетування необхідно розглядати сполучною ланкою між оперативним і стратегічним управлінням матеріальними ресурсами, яке спрямоване на консолідацію виробничих і реалізаційних процесів з вектором підвищення прибутковості і конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. При цьому бюджетування виступить інструментом ефективного управління всього ресурсного потенціалу підприємств та дозволить забезпечити взаємодію різних підсистем цілісного управлінського механізму приймати зважені рішення при визначенні курсу своєї діяльності.

Впровадження операційного бюджетування в управлінні оборотними коштами дозволить в цілому підвищити рівень управлінського механізму, привести його до реалізації наукових підходів ефективного використання тих елементів оборотних коштів, від яких залежить весь майбутній хід всієї операційної діяльності.

Література

1. Безбородова Т.В. Управління оборотними коштами підприємств. / Т.В. Безбородова // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 1. – С. 59–62.
2. Кузьмін О.Є. Побудова бюджетів в організації. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник // Фінанси України: фінанси підприємств. – 2015. – № 7. – С. 136–146.

УДК 658.15.012.2

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ СКЛADOVA ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

А.В. Буряк, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів

Національний університет біоресурсів і природокористування України

І.В. Дем'яненко, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів

Національний університет харчових технологій

Стан сучасної модернізації національної економіки при оцінці за критеріями імплементації України з Європейським союзом згідно із Угодою про асоціацію 2014 р., характеризується високим динамізмом змін. Домінуючими процесами виявляються: по-перше, зміни зовнішнього середовища спричинені дією факторів глобалізації, економічної інтеграції, які зумовлюють багатоваріантність взаємодії і взаємозалежності підприємств як суб'єктів господарювання; по-друге – формування зрілої послідовно-ринкової національної економіки з адекватним європейській практиці фінансово-економічним механізмом функціонування суб'єктів господарювання. Зазначені процеси характеризуються наявністю численних факторів ризику, що мають можливість негативно впливати на успішність досягнення поставлених пріоритетних цілей та результативність фінансово-господарської діяльності підприємств і національної економіки загалом.

Основним напрямом макроекономічної стабілізації в умовах модернізації

процесів фінансово-господарської діяльності є забезпечення фінансової стійкості та стабільності функціонування підприємств. Макроекономічна і макрофінансова стабілізація в короткостроковому та в довгостроковому періодах є тим економічним середовищем, в якому створюються сприятливі умови для суб'єктів господарювання. Діяльність вітчизняних виробничих підприємств потребує поліпшення їх фінансового стану, зміцнення фінансової стійкості а в подальшому оптимізації її рівня, що сприятиме забезпеченню необхідних темпів розвитку в умовах адаптації до нових викликів ринкової моделі розвитку економіки. Успішність діяльності суб'єктів господарювання в умовах високої конкурентності ринкової економіки потребує одночасного врахування швидкоплинних змін зовнішнього середовища і постійного підвищення результативності свого бізнесу. За таких умов успішні підприємства повинні випереджати конкурентів не тільки за основними критеріальними показниками виробничої діяльності та ступенем застосування прогресивних технологій, а й за рівнем якості управління фінансами в системі фінансового планування в режимі самоврядної ініціативи.

Першочерговим завданням при плануванні є вивчення і знання ринку своєї продукції. Саме тому на перший план в процесі планування виступає прогнозування обсягів продаж, формування плану реалізації продукції, а надалі виробнича програма. Вирішальними факторами виступають питання ціноутворення, обсягів потреби в капіталі, визначення джерел фінансування, що забезпечують мінімізацію вартості капіталу. Загалом в процесі планування виділяються матеріальні, вартісні та соціальні цілі. Вони в умовах ринкового середовища забезпечують конкурентні переваги у динамічному процесі розвитку підприємства.

Потреби ринку визначають матеріальні цілі, що формують продуктову сферу діяльності підприємства, його виробничу спеціалізацію яка має натуральний і вартісний вираз. В системі фінансового планування це втілюється у продуктивній програмі, що визначає потребу в капіталі, вибір

джерел щодо її фінансування. Вартісні цілі – очікувані фінансові результати (доходи-видатки, прибуток, рентабельність, показники обороту і структури капіталу тощо) в досягненні тривалої функціональної діяльності з максимізацією ринкової вартості підприємства як в поточному періоді, так і в довгостроковій перспективі. Вигоди для працівників є соціальними цілями фінансового планування. Соціальні цілі виражаються в грошовій формі, та в не грошовій формі (змістовність праці, стан умов праці, реалізація різних соціальних програм, кваліфікаційного зростання кадрів, охорона довкілля тощо). Зазначені цілі утворюють інтегровану систему фінансового планування підприємства як окремі взаємопов'язані підсистеми, орієнтовані на конкретні досягнення в поточному і перспективному періоді.

Провідною і визначальною ланкою цієї інтегрованої системи планування виступає реалізація фінансових цілей і завдань. З точки зору завоювання ринку і зміцнення позицій на ньому діяльність можлива за умови оптимального вирішення питань формування асортименту продуктової програми, завантаження виробничих потужностей, наявності необхідної кількості відповідно підготовлених працівників тощо. Крім того суб'єкт господарювання має забезпечити фінансові аспекти успішного господарювання – постійне підтримання плато- і кредитоспроможності, фінансової стійкості і ліквідності підприємства. У протилежному випадку існує реальна ймовірність прояву кризових явищ і як наслідок банкрутство підприємства.

Перевага вартісного підходу в управлінні підприємством в умовах ринкової економіки зумовлює виділення фінансового планування як самостійної і провідної підсистеми інтегрального планування розвитку підприємства. Складові елементи інтегрального плану (план збуту, виробництва, поставок, витрат тощо) мають бути підпорядковані і орієнтовані на фінансові результати.

Тобто фінансове планування це не просто завершальний етап розроблюваних функціональних планів, а загальний імператив діяльності

підприємств та розпорядних рішень у досягненні оперативних і стратегічних цілей розвитку, які є органічною цілісністю. Фінансові показники поточного і оперативного планування впливають із стратегічного фінансового планування стійкої конкурентоспроможності, довготривалої стабільності і фінансової стійкості підприємства. Таким чином, виокремлення стратегічного і оперативного фінансового планування зумовлюється не часовим фактором тривалості, а насамперед змістом і цільовими орієнтирами загальної мети діяльності підприємства.

УДК 657.1

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

І.І. Шрамко

старший викладач кафедри інформаційних систем і технологій
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Бюджетування діяльності підприємства є інструментом реалізації стратегічних планів підприємства і дозволяє у кількісному вираженні деталізовано представити етапи виконання планових цільових показників діяльності. Деякі автори, визначають бюджетування як процес планування майбутньої діяльності підприємства та формування відповідних даних у вигляді кількісних показників системи бюджетів.

До цілей бюджетування можна віднести: забезпечення показниками процесу поточного планування і контролю; забезпечення організаційного координування та комунікацій в підприємстві; допомога менеджерам у кількісному обґрунтуванні планів діяльності та результатів виконання цих планів; обґрунтування витрат компанії; формування бази для оцінки і контролю планів компанії; виконання вимог законів і контрактів.

Бюджети класифікуються на фінансові та операційні. До операційних

бюджетів діяльності підприємства відносять проміжні бюджети витрат та доходів, які здебільшого орієнтовані на складання бюджету доходів і витрат. А от фінансові бюджеті більш зосереджені на формування даних у фінансових звітах компанії – звіт про фінансовий стан (баланс), звіт про рух грошових коштів, інвестиційний бюджет.

Так, формування бюджету про рух грошових коштів є елементом формування фінансових бюджетів підприємства, який дозволяє визначити поточну необхідність у фінансових ресурсах і спланувати відповідні рух грошових коштів для забезпечення необхідного рівня платоспроможності та формування вільних і доступних фінансових ресурсів.

Бюджет руху грошових коштів – це плановий документ, який відображає майбутні надходження і виплати грошових коштів у розрізі трьох основних видів діяльності: операційної, інвестиційної, фінансової.

На основі бюджету грошових коштів фінансові менеджери підприємства (або бухгалтер, фінансовий директор) формують платіжний календар, який деталізує бюджет грошових коштів відповідно до періодів. Це дозволяє здійснювати оперативне управління фінансовими ресурсами підприємства. При формуванні бюджету грошових коштів необхідно враховувати фінансову політику підприємства.

Фінансова політика підприємства являє відповідну систему принципів, підходів та практики управління фінансовими ресурсами підприємства. Вона побудована з урахуванням принципів ефективного управління фінансовими ресурсами і спрямована на забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Фінансова політика підприємства передбачає визначення пріоритетів у сфері виплати дивідендів, заробітної оплати, погашення зобов'язань, виплати податків та інше.

Такі елементи як кредитна, дивідендна, облікова, податкова політики формують загальну систему політики управління фінансовими ресурсами підприємства.

Конкретні показники, через які виражена фінансова політика підприємства, складаються з таких: норма залишку грошових коштів; регулярність виплат відсотків за кредитом; терміни оплати рахунків постачальників і отримання оплати від дебіторів; терміни виплати дивідендів; умови залучення овердрафту при дефіциті грошових коштів; терміни виплати податкових платежів.

Бюджетування допомагає компаніям прогнозувати та керувати діяльністю, в умовах зменшення доходів мінімізувати ризик та дотримуватися суворої фінансової дисципліни – підтримувати прибутковість та ліквідність підприємства на необхідному рівні; забезпечувати позитивний економічний ефект виробництва; прогнозувати дефіцит грошей і зрозуміти, коли платежі не є пріоритетними мотивування менеджерів усіх рівнів до досягнення показників, зазначених у бюджеті. Це забезпечить підвищення продуктивності праці та вдосконалисть систему оцінки діяльності персоналу.

УДК 332.021

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Г.О. Скрипник

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сучасні ринкові трансформації в сільськогосподарському секторі економіки України, вимагають інвестування значних фінансових ресурсів у цю сферу. Враховуючи розвиток сільського господарства високорозвинених країн та для досягнення їхнього рівня розвитку, необхідно швидко та раціонально активізувати механізм стабільного фінансування даного сектора економіки країни.

Відсутність або недостатність внутрішніх джерел фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств (прибуток, амортизація, власні заощадження фермерських господарств) вимагає залучення зовнішніх джерел фінансування, а саме: кредитні ресурси; іноземні інвестиції. фінансові ресурси державного бюджету України, розподіл яких здійснюється за допомогою відповідного економічного механізму (рис.1).

Вплив держави на формування інноваційного розвитку економіки реалізується через: розробку та вдосконалення нормативного та правового забезпечення інноваційної діяльності, механізмів її стимулювання; створення системи підтримки інноваційної діяльності організацій та сільськогосподарських підприємств в тому числі, розвитку виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення конкурентоспроможності та експорту наукомісткої продукції виробленої в межах вітчизняної економіки; розвиток інфраструктури інноваційного процесу економіки, включаючи систему інформаційного забезпечення, систему експертизи, фінансово-економічну систему, систему сертифікації, просування та впровадження розробок тощо; розвиток малого інноваційного підприємництва шляхом формування сприятливих умов для функціонування малих організацій і надання їм державної підтримки на початковому етапі діяльності; вдосконалення конкурсної системи відбору інноваційних проектів і програм [1].

Але слід зауважити, що державна підтримка інноваційної діяльності підприємств сільського господарства є недостатньою. Нині спостерігається низька інноваційна активність сільськогосподарських підприємств України, що обумовлена різними причинами.

Рис. 1. Державна фінансова підтримка реалізації інноваційних проектів в Україні [2]

Серед них можна виділити основні: орієнтація на закупівлю іноземного високотехнологічного устаткування, а не на розробку внутрішньодержавних інноваційних та високотехнологічних розробок; орієнтація вітчизняної економіки на інвестування розвитку виробництв, а не на активізацію інноваційної діяльності; недосконалість та недостатня сформованість правового регулювання стосовно інноваційної діяльності економіки країни, а саме в сфері захисту прав інтелектуальної власності інноваційних розробок; відсутність достатньо розвинутої інноваційної інфраструктури економіки України; відсутність висококваліфікованого управління інноваційними процесами в економіці країни, спрямованого на підвищення якості вітчизняної продукції, за допомогою чого були б отримані конкурентні переваги. Джерел фінансового забезпечення на сьогоднішній день існує багато, але ризиковість сільськогосподарського виробництва, низький рівень його прибутковості та великі терміни окупності вкладених коштів призводять до того, що інвестиційний клімат в аграрному секторі є несприятливим, а можливості для залучення інвестиційних ресурсів, особливо довгострокового, суттєво обмежені. Тому одним із основних напрямів державної аграрної політики є створення сприятливого інвестиційного клімату в секторі, впровадження нових

механізмів фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, які б сприяли інноваційно-інвестиційному захисту підприємств в сільському господарстві.

Джерел фінансового забезпечення на сьогоднішній день існує багато, але ризиковість сільськогосподарського виробництва, низький рівень його прибутковості та великі терміни окупності вкладених коштів призводять до того, що інвестиційний клімат в аграрному секторі є несприятливим, а можливості для залучення інвестиційних ресурсів, особливо довгострокового, суттєво обмежені. Тому одним із основних напрямів державної аграрної політики є створення сприятливого інвестиційного клімату в секторі, впровадження нових механізмів фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, які б сприяли інноваційно-інвестиційному захисту підприємств в сільському господарстві.

Література

1. Пилип'юк Я.В. Удосконалення методики оцінки ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України. // Бізнесінформ. Харків, 2018. – № 10. – С. 109 –116
2. Мельник М.І. Інноваційна привабливість України на основі “Global Innovation Index”. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. Запоріжжя. – 2017. – Вип. 4 (10). – С.123 - 128.

МІСЦЕВІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

А.І. Кушнір, аспірантка

Університет митної справи та фінансів

Питання фінансової наповненості місцевих бюджетів залишається актуальним протягом усього періоду розвитку бюджетної системи в Україні. На місцеві бюджети покладається значна кількість завдань і обов'язків щодо задоволення поточних потреб населення, а також забезпечення соціально-економічного розвитку територій. Розширення джерел формування дохідної частини бюджетів та можливість залучення додаткових ресурсів постає важливим завданням для місцевої влади.

Аналіз динаміки та структури доходів місцевих бюджетів України за останні п'ять років свідчить, що частка доходів без врахування міжбюджетних трансфертів має тенденцію до зростання — в 2015 році дана частка складала 40,9%, тоді як в 2019 році вона становила 53,6%. Тим не менш, місцеві бюджети залишаються значно залежними від коштів Державного бюджету України. За даними Міністерства фінансів України в 2015-2017 роках спостерігається профіцит місцевих бюджетів, так в 2015 році він становив 14269,3 млн грн, в 2016 — 15448,2 млн грн, водночас 2017 рік характеризується найменшим профіцитом за досліджуваний період — 5756,4 млн грн. В 2018 році вперше за аналізований період видаткова частини перевищувала дохідну — дефіцит бюджету складав 8540,6 млн грн, зберігався він і в 2019 році та склав 6270,5 млн грн.

Розглядаючи структуру видатків місцевих бюджетів за економічною бюджетною класифікацією за 2015-2019 роки можна зазначити, що поточні видатки складають в середньому 85%, капітальні видатки (видатки розвитку)

поступово зростають в аналізованому періоді (в 2015 — 11,5%, в 2019 — 17,6%), проте все одно їх частка залишаються досить малою. Це свідчить про обмеженість ресурсів щодо забезпечення соціально-економічного розвитку регіону, оскільки, поточні видатки пов'язані з повсякденною діяльністю органів місцевої влади, а капітальні видатки спрямовані на придбання необоротних активів, стратегічних і надзвичайних запасів товарів, модернізації, будівництва, розширення, реконструкції та реставрації діючих виробничих фондів тощо.

Наведені дані свідчать про необхідність для місцевої влади залучення додаткових фінансових ресурсів. Одним із джерел формування дохідної частини місцевих бюджетів в Україні відповідно до бюджетного законодавства є використання внутрішніх та зовнішніх місцевих запозичень. Місцеві запозичення здійснюються з метою фінансування бюджету розвитку міських бюджетів та використовуються для створення, приросту чи оновлення стратегічних об'єктів довготривалого користування або об'єктів, які забезпечують виконання завдань міських рад, спрямованих на задоволення інтересів населення і територіальних громад міст.

Місцеві запозичення в Україні можуть залучатися лише за певних умов: 1) сукупний обсяг запозичень не може перевищувати обсягу дефіциту бюджету розвитку місцевого бюджету на відповідний рік; 2) кошти від місцевого запозичення залучаються до фінансування лише бюджету розвитку; 3) видатки на обслуговування місцевого боргу не можуть щорічно перевищувати 10% видатків від загального фонду бюджету протягом будь-якого періоду, коли планується обслуговування боргу; 4) загальний обсяг місцевого боргу та гарантованого територіальною громадою міста боргу станом на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 200% (для міста Києва – 400%), середньорічного індикативного прогностного обсягу надходжень бюджету розвитку.

Відповідно до реєстру місцевих запозичень в Україні в 2015-2017 роках майже всі запозичення місцевими радами були здійснені шляхом отримання

зовнішніх кредитів від Північної екологічної фінансової корпорації (НЕФКО). В 2015-2016 роках було здійснено залучення внутрішніх облігацій тільки Київською міською радою, потенціал внутрішніх кредитів не було використано. В 2017 році продовжує переважати зовнішнє кредитування, лише однією радою (Одеська) було оформлено внутрішній кредит. В 2018-2019 роках спостерігається збільшення загальної кількості залучень місцевими радами (як і до цього найбільша кількість припадає на зовнішні кредити, проте також спостерігається збільшення внутрішніх кредитів та облігацій). Основним зовнішнім кредитором залишається НЕФКО. Розглядаючи місцеві запозичення за обраний період часу, виявлено, що в кількісному вираженні більшість місцевих рад надає перевагу зовнішньому кредитуванню, але в вартісному вираженні внутрішні кредити становлять більшу частку в структурі місцевих запозичень.

За останні п'ять років фіксується збільшення загальної суми боргу місцевих бюджетів, темп зростання якого становив 120,6% за обраний період. На кінець 2019 року сума місцевого боргу становила 18014,2 млн грн, що на 3076,4 млн грн більше порівняно з 2015 роком. Внутрішній борг займає основну частку в структурі місцевого боргу та в середньому складає понад 79,2%. Найбільшу частку внутрішнього боргу становлять заборгованість за середньостроковими зобов'язаннями (в середньому 88,5%) та за довгостроковими зобов'язаннями (в середньому 10,2%). В свою чергу, в структурі зовнішнього боргу переважає заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (в середньому за період 95,4%).

Збільшення суми місцевого боргу призводить до збільшення витрат на обслуговування боргових зобов'язань. Так, в 2016 році витрати становили 312,9 млн грн, а в 2019 році — вже 843,8 млн грн. І хоча частка даних видатків є незначною в структурі поточних видатків місцевих бюджетів (в 2019 році 0,1%), тим не менш при дефіцитності бюджету та збільшенню запозичень, дані видатки створюють додаткове навантаження на місцеві бюджети.

Таким чином, можна стверджувати про посилення зацікавленості до використання місцевих запозичень в Україні, яке з одного боку є підґрунтям для реалізації програм соціально-економічного розвитку, а з іншого виступає загрозливим фактором для боргової безпеки та стійкості бюджету пов'язано з зростанням суми місцевого боргу, витратами на його обслуговування, та можливістю ефективного управління боргом місцевими органами влади.

УДК 378.018.44

ФІНАНСОВА СКЛАДОВА ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Я.І. Петрова, аспірант

Університет митної справи та фінансів

Згідно з Концепцією підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України (далі – Концепція), дуальна форма здобуття освіти - це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [1].

Серед факторів, що вплинули на формування проблеми та потреби української системи освіти в дуальній формі навчання називаються фінансово-економічні:

- недостатній обсяг фінансування закладів освіти для створення сучасної матеріально-технічної бази та формування практичних навичок в учасників освітнього процесу;
- недостатність або повна відсутність в закладах освіти сучасного обладнання та технологій, до використання яких необхідно підготувати

фахівців;

- складність залучення до викладання у закладах вищої освіти фахівців, які мають досвід практичної роботи, з оплатою праці, що відповідає їх кваліфікації, у зв'язку з тим, що кадрові вимоги у сфері вищої освіти передбачають переваги для викладачів з науковими ступенями.

Також Концепція визначає фактором впливу невключеності більшості закладів освіти (які мають здебільшого статус бюджетних установ) у сучасні ринкові відносини та невизначеність механізму співпраці у сфері державно-приватного партнерства, що впливає на підготовку здобувачів освіти до самостійної професійної діяльності в ринковому середовищі.

Згідно з законодавством, роботодавці спільно з профспілками або їх об'єднаннями вирішують питання умов праці, запровадження та визначення розмірів надбавок, доплат, премій, винагород та інших видів матеріального та морального заохочення для працівників, що здійснюють навчання здобувачів освіти на виробництві.

У розділі «Обсяги та джерела фінансування» Концепції вказано, що реалізація Концепції здійснюється за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством. Обсяг фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для реалізації Концепції, визначається щороку з урахуванням можливостей державного і місцевих бюджетів, розміру міжнародної технічної допомоги.

Очевидно, ефективність та інтенсивність співпраці бізнесу й університетів в Україні у рамках дуальної освіти залежить від зацікавлення приватного сектору інвестувати в освіту, і мова не лише про інтелектуальні інвестиції, але й фінансові. Для приватних компаній участь у проектах дуальної освіти - це інвестиції в розвиток потенційних працівників, підготовка та професійні навички яких відповідають потребам бізнесу, виробництва. Прикладами дуальної освіти в Україні є проекти ІТ- та інжинірингових компаній Ciklum, EPAM, FESTO, Haas Automation, «Прогрестех-Україна»,

SoftServe та інші.

З метою урегулювання проблеми підготовки фахівців, для утримання найкращих співробітників і розвитку молодого покоління працівників промислово-фінансові підприємства також зацікавлені у дуальній освіті. Заслужує на увагу досвід Групи компаній «Метінвест», яка опікується питаннями розвитку системи освіти. Вона взяла на себе роль ініціатора й лідера в підготовці нових професійних стандартів навчання. Важливим кроком є провадження програм, які популяризують галузь і робітничі професії серед молоді. Компанія звітує про укладення угод з провідними профільними закладами вищої освіти країни на розроблення навчальних програм та впровадження дуальної системи навчання для потреб «Метінвесту». Попереду плани зі створення власного корпоративного політехнічного університету та програм розвитку технічних фахівців для задоволення потреб всієї країни [2].

Підготовка кадрів у відповідності до вимог високотехнологічних галузей промисловості – основне завдання дуальної освіти у розвинутих країнах . Тому реалізація дуального навчання характерна у більшій мірі для тих сегментів економіки, які мають економічні й фінансові можливості для інвестування у підготовку робочих кадрів, щоб фінансувати професійне навчання. Наприклад, у Німеччині у проектах дуальної освіти передбачається 50% фінансування навчання за рахунок роботодавців. Науковці наголошують на необхідності подолання роз'єднання між бізнесом, освітою й органами влади в галузі професійної підготовки кваліфікованих працівників у процесі впровадження дуальної освіти. «Німецька модель дуального навчання, на що орієнтується Україна, існує в умовах “координованої” ринкової економіки, в рамках якої роботодавці взаємодіють з профспілками і готові інвестувати кошти у підвищення кваліфікації працівників» [3]. Підприємства України, які мають умови для технологічного переозброєння виробництва, можуть стати флагманами інвестиційної активності в дуальне навчання. Фінансова підтримка дуального навчання, яка може бути сформована в регіонах України і включена

в місцеві бюджети і бізнес-контекст, коливається від 13,6% до 70,6%.

Таким чином, розвиток дуальної освіти є одним із загальноєвропейських освітніх трендів та проявів трансформації підготовки конкурентоспроможних фахівців, підвищення ефективності вищої освіти, що є актуальним для України.

Література

1. 1.Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: Розпорядження Кабінету Міністрів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text>
2. 2.Вебсайт «Метінвест». URL : <https://metinvestholding.com/ua/media/news/207350>
3. 3.Дуальна освіта: інституціональні особливості реалізації в Україні: кол. моногр./ В.М. Новіков, Ю.О. Карягін, В.В. Черніченко / за наук. ред. д.е.н., проф. В. Новікова, д.е.н., проф. З. Сіройча, д.е.н., проф. Г. Собчука - Київ-Варшава, 2020. - 79 с. URL : https://idss.org.ua/arhiv/dual_2019.pdf

УДК 614:336.02

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

А.В. Абдін, аспірантка

Університет митної справи та фінансів

Загалом у країнах світу система охорони здоров'я (далі - СОЗ) відіграє важливу роль у розвитку людського розвитку. Високі рівні захворюваності, травматизму, смертності серед населення кожної країни несуть суттєві негативні соціально-економічні наслідки. Водночас, належне функціонування галузі, поряд з іншими чинниками, забезпечує поліпшення стану здоров'я населення, у певній мірі сприяє зростанню тривалості життя, підвищенню якості робочої сили (працездатності людини, продуктивності праці) та її

конкурентоспроможності.

В сучасних умовах як на глобальному, так і на національному рівнях забезпечення фінансової стійкості галузі та всієї СОЗ стала найбільш пріоритетною. Людство стикнулося з непередбачуваною за масштабами та руйнівним характером для здоров'я населення вірусною хворобою, що спричинила пандемію. За таких умов СОЗ практично всіх країн працюють у напруженому режимі, відтак значно послаблюється фінансова стійкість галузі, що потребує зростання розмірів її фінансування.

В Україні вирішення питань фінансового забезпечення СОЗ та організації руху фінансових потоків для надання своєчасної та адекватної медичної допомоги населенню пов'язане як із процесами реформування, так і проблемами значного потоку хворих внаслідок пандемії COVID та необхідності масової вакцинації населення. Ці аспекти вимагають відповідей на важливі питання, що стосуються пошуку джерел фінансування та оптимального/раціонального та ефективного розподілу обмежених ресурсів.

З метою пошуку шляхів вирішення численних проблем фінансового забезпечення СОЗ доцільно аналізувати досвід зарубіжних країн. Як демонструє світова практика, фінансові потоки у галузі зосереджуються переважно завдяки надходженням із фондів соціального медичного страхування; коштів, що нагромадилися у результаті добровільного медичного страхування; платежів фізичних осіб. У залежності від їх пріоритетності у фінансуванні (співвідношення між ними) у країнах світу сформувалася та чи інша модель охорони здоров'я – бюджетна, страхова чи приватна. Кожна з них у сучасному вигляді формувалася тривалий час і віддзеркалює певні особливості країни – ступінь участі держави у процесі фінансування охорони здоров'я, розвиток фінансової системи, рівень життя населення, джерела фінансового забезпечення.

Формування джерел фінансування відбувається за рахунок оподаткування, внесків роботодавців чи населення у систему соціального

страхування, на добровільне медичне страхування, оплати послуг домогосподарствами безпосередньо у медичних закладах.

Країни ЄС для забезпечення фінансової стійкості системи охорони здоров'я мають дотримуватися основних завдань, сформованих Радою ЄС для кризових періодів, зокрема: забезпечувати загальне охоплення населення медичним обслуговуванням, рівність доступу до медичної допомоги, якість медичного обслуговування та консолідацію фінансових потоків.

Основним джерелом фінансового забезпечення медичних послуг СОЗ в Україні залишається бюджетні кошти, з яких основна частка – кошти місцевих бюджетів. В країні здійснюється медична реформа, водночас, не впроваджене загальнообов'язкове медичне страхування, кількість платних медичних послуг є значною, а рівень життя населення падає, що у підсумку негативно впливає на фінансову стійкість СОЗ.

Необхідною умовою ефективного і стійкого функціонування СОЗ має стати дієва державна політика, у межах якої, крім інших завдань, значна увага приділятиметься підвищенню ефективності та стійкості фінансування галузі. Такі вимоги розроблені ВООЗ для країн ЄС і мають використовуватися у процесі формування політики охорони здоров'я, серед них - дотримання принципів рівності, соціальної справедливості; прозорості, підзвітності, попередження проявів зловживань, корупції, тіньової діяльності, фінансовий захист населення. Важливими аспектами є скорочення адміністративних витрат та формування системи мотивів/стимулів для надання якісних послуг.

АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Г.Л. Щирий

ВАТ «Бритіш Американ Тобакко Україна»

Поняття «фіскальне адміністрування» розглядається В. Андрущенко трояко: як наука, як управління і як мистецтво [1, с. 28]. Кожен з цих аспектів, на нашу думку, притаманний адмініструванню акцизів та втілюється у науковій, управлінсько-адміністративно-правовій та творчій роботі уповноважених органів контролю. Метою адміністрування акцизів є контроль за своєчасною, повною, достовірною їх сплатою платниками податку. При цьому, виконуючи функцію адміністрування, працівники податкової служби повинні діяти відповідно до норм чинного законодавства, не допускаючи суб'єктивного підходу. Згідно Податкового кодексу України до 2025 року заплановано щорічне зростання ставок акцизів на тютюнові вироби становитиме 20%. Також з 1 січня 2021 року змінами до Податкового кодексу щодо вдосконалення адміністрування податків гармонізовано ставки акцизів на тютюнові вироби для нагрівання і сигарил та оподатковуються рідини для електронних сигарет [3]. Слід зазначити, що удосконалення роботи системи електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового (СЕАРП та СЕ) та спрощення умов ліцензування для суб'єктів господарювання [2] матиме позитивний вплив на збільшення надходжень до бюджету. В 2019 році найбільші тютюнові компанії України сплатили до бюджету 55 млрд гривень, або 7% всіх надходжень до нього. Зовнішня торгівля тютюновими виробами в 2019 році забезпечила 464 млн доларів валютних надходжень. За даними Державної казначейської служби України, впродовж 2020 року до державного бюджету надійшло 54,7 млрд грн від акцизного податку на тютюнові вироби

(вироблені в Україні та ввезені в Україну), що на 10,6 млрд більше, ніж в 2019 році і на 6 млрд грн більше, ніж було заплановано.

Податки становлять біля 75-80% вартості легальних сигарет. Водночас, впродовж останніх трьох років рівень нелегальної продукції має стійку тенденцію до зростання. В 2019 році зростання становило 6,5% (в 2016 році - 1,1%, в 2017 році - 2,3%; в 2018 році – 4,4%), у тому числі також два роки поспіль частка підробленої продукції знаходиться на рівні 0,4% і нелегально ввезеної продукції в 2019 році - 6,1% (в 2018 році – 4,)%). Збитки для бюджету в 2019 році становили 4,64 млрд грн. За дослідженням TNS Kantar, частка ринку нелегальних сигарет в Україні станом на серпень 2020 року зросла до 6,9% порівняно з 6,6% у 2019 році [4]. Тобто бюджет недоотримав за цей період 4,5 млрд гривень.

Враховуючи, що на сьогодні споживачі витрачають близько 25% свого доходу на тютюнові вироби, зростання цін на них ймовірно спричинить подальше зростання незаконного обігу сигарет. Незважаючи на активні дії (наприклад, запуск ресурсу «Ні контрабанді!») за підсумками дев'яти місяців 2020 року Державною фіскальною службою вилучено підакцизних товари на суму 2,034 млрд грн, із них близько 36% у грошовому еквіваленті - тютюнові вироби [4].

Таким чином, на часі розроблення більш ефективного механізму адміністрування акцизного податку на тютюнові вироби, що має забезпечити скорочення обсягів нелегальної торгівлі та зростання обсягів надходжень до бюджету. Важливою умовою є оптимальне узгодження інтересів держави, громад, виробників та споживачів підакцизних товарів.

Література

1. .Андрущенко В. Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво. Фінанси України. 2003. № 6. С. 27–35., с. 29
2. .Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування

акцизного податку:

3. Закон України від 18.12.2019 №391-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/.391-19#Text>.

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві: Закон України від 16.01.2020 №466-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text>.

5. Дослідження ринку незаконної торгівлі тютюновими виробами. KANTAR. URL: tns-ua.com/wp-content/uploads/2019/07/AIT_w40_Kantar_industry_media_200619.pdf.

УДК 330.341

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Т.В. Рубан, студентка групи ФБС-1-18

Науковий керівник – **Ю.Л. Якубенко**, к.е.н., асистент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасний глобалізований світ характеризується посиленням турбулентності на фінансових ринках, що формує особливі виклики для забезпечення стійкості національних економік.

Наразі Україна зіткнулася із загостренням зовнішніх ризиків, пов'язаних із різким зростанням волатильності глобальної економіки, яке відзначено у першому півріччі 2020 року в умовах поширення пандемії COVID-19, що, на думку багатьох експертів, робить високоймовірним розростання повномасштабної глобальної економічної кризи. Необхідність реагування на виклики пандемії обумовила низку радикальних заходів національного рівня,

які завдають шоковий вплив на національну економіку. Триває й гібридна агресія проти України, яка формує власні виклики щодо фінансової системи.

Ці потужні ризики актуалізують розроблення комплексу заходів, орієнтованих на запобігання надмірній фінансовій дестабілізації національної економіки у разі глобальної кризи, послаблення потужності впливу зовнішніх чинників шляхом зміцнення внутрішніх чинників економічної динаміки. Особливого значення набуває завдання визначення чинників стійкості фінансової системи та обґрунтування рекомендацій стосовно того, як протидіяти зростаючим ризикам.

Неузгодженість дій органів влади у різних сферах зазвичай є одним із критичних чинників формування макроекономічних дисбалансів, які провокують ризики для стійкості фінансової системи країни. Очевидною є проблема відсутності як наскрізних системних критеріїв, так і власне інституційних механізмів, які б забезпечували вироблення та застосування таких критеріїв і відповідний контроль. Як наслідок, спостерігається переважання локальних цілей, які набувають першості через більшу потужність державних інститутів, відповідальних за їх досягнення, особливо - у разі підтримки цих цілей міжнародними фінансовими організаціями.

Для України такі локальні цілі очікувано зосереджені у сфері грошової та фіскальної політики. Між тим, на відміну від європейської практики, де завдання цих політик вивіряються через їхній вплив на структурні показники – економічне зростання, зайнятість, структурну модернізацію економіки – в Україні встановлені показники монетарної та фіскальної сфер є самодостатніми, й досягненню визначених цільових значень підпорядковуються усі політики відповідних органів влади.

В якості прикладу можна навести діяльність Національного банку України. Проголошений перехід до режиму інфляційного таргетування та закріплені у Меморандумі між Україною та МВФ відповідні таргети призвели до концентрації політики НБУ на застосуванні відсоткового інструменту

антиінфляційної політики. Між тим, рушії інфляції в Україні виходять далеко за рамки грошового ринку й стосуються, зокрема, політики підвищення мінімальної оплати праці, збільшення централізовано регульованих тарифів, структурних впливів імпортованої інфляції тощо. За відсутності дієвої координації НБУ та органами виконавчої влади, яким є підвідомчі згадані чинники, упередження негативних впливів неможливе й тягар антиінфляційних дій цілком падає на НБУ, позбавляючи останнього можливості розширити спектр цілей грошово-кредитної політики.

Отже, запобігання надмірній волатильності основних макроекономічних показників України, підвищеній чутливості до коливань глобальної кон'юнктури, консолідація обмежених ресурсів національної економіки навколо цілей фінансової стійкості потребують дієвої координації дій органів влади щодо протидії наявним та потенційно можливим дисбалансам. Корисним може бути застосування європейського досвіду формування «табло» макроекономічних дисбалансів та запобігання криз.

Водночас недоцільним є «сліпе» копіювання європейської системи моніторингу дисбалансів, яка значною мірою орієнтована на узгодження дій органів управління різних країн. З моєї точки зору, розрахунок представлених у європейському «табло» макроекономічних індикаторів є важливим для сумісності вітчизняних та європейських індикаторів. Проте має також бути власний набір додаткових показників, спеціально розроблений для кращого адресування до специфічних проблем і структурних особливостей національної економіки.

Література

1. European Commission (2016) "The macroeconomic Imbalance Procedure. Rationale, process, application: a compendium". URL: https://ec.europa.eu/info/publications/economyfinance/macro-economic-imbalance-procedure-rationale-process-application-compendium_en.
2. Макроекономічна збалансованість для забезпечення стійкості

державних фінансів та економічного зростання в Україні : кол. моногр. / за ред. д-р екон. наук, чл.-кор. НАН України М.І. Скрипниченко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2020.

3. Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України : аналіт. доп. / [Резнікова О. О., Войтовський К. Є. Лепіхов А. В.] ; за заг. ред. О. О. Резнікової. Київ : НІСД, 2020. 84 с. – С. 44-48. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-07/dopovid.pdf>

УДК 336.22

ПОДАТКИ: СУТНІСТЬ, ОЗНАКИ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ

Л. Бровко, к.е.н., доцент

Є. Азаров, студент гр. ФБС-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Податки - це фінансові відносини між державою і платниками податків з приводу створення загальнодержавних централізованих або децентралізованих фондів грошових коштів, що необхідні державі для виконання своїх функцій.

Податки – це головний фінансовий метод мобілізації державних доходів.

Сутність податків полягає в тому, що вони є обов'язковими внесками в бюджет відповідного рівня чи в державні цільові фонди, які здійснюють платники в порядку і на умовах, зазначених у відповідних законодавчих актах України про оподаткування.

Основні характерні ознаки податку:

- справляється на умовах безповоротності. Повернення податку можливе лише в разі його переплати або тоді, коли законодавством передбачені пільги щодо цього податку;
- має односторонній характер встановлення;

- може бути сплачений лише до бюджету, а не до іншого грошового централізованого або децентралізованого фонду;
- не має цільового призначення;
- є виключно атрибутом держави і базується на актах вищої юридичної сили.

За сутністю податки виконують три основні функції:

Фіксальна – за допомогою цієї функції податків формуються фінансові ресурси держави.

Розподільчо-регулювальна функція полягає в тому, що за допомогою податків відбувається перерозподіл вартості національного доходу між державою та її суб'єктами. Держава в змозі регулювати вартісні пропорції такого розподілу. Змінюючи пропорції функціонування ресурсів в економіці, оподаткування суттєво впливає на процес виробництва, нагромадження капіталу, інвестування, платоспроможний попит і пропозицію.

Сутність розподільчо-регулювальної функції податків полягає в тому, що вони впливають на різні види діяльності їх платників. Так, податки істотно впливають на відтворення, стимулюючи або стримуючи темпи його розширення, збільшуючи або зменшуючи накопичення капіталу, підвищуючи або знижуючи платоспроможний попит населення тощо. У цьому зв'язку держава спроможна свідомо використовувати податки з метою регулювання відповідних пропорцій у соціально-економічному житті суспільства.

Контрольна функція забезпечує нагляд та контроль за своєчасністю, повнотою сплати податків платниками в Україні.

Призначення податків і податкових платежів у бюджет полягає в тому, щоб покривати витрати держави з утримання держуправління, оборони країни, вирішення економічних і соціальних завдань, а також створювати умови для підвищення ефективності виробництва і регулювання споживання в суспільстві.

Сплата податків і податкових платежів пов'язана з перерозподілом

новоствореної вартості. Таким чином, вони є частиною єдиного процесу відтворення та специфічною формою виробничих відносин. Реалізація цих відносин здійснюється через функції, які виконують податки.

Література

1. Пацурківський П. С., Бабін І. І. Актуальне дослідження в науці податкового права / П. С. Пацурківський, І. І. Бабін // Науковий вісник Чернівецького університету. -2012.- Вип. 636.- С. 137–138.
2. Податковий кодекс України - № 2755-VI / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua>.
3. Волохова І.С. Податки та збори в доходах місцевих бюджетів України: наслідки проведених реформ /І.С.Волохова// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – С. 51-54.

УДК 631.162

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

О.В. Добровольська, д.е.н., доцент, професор

кафедри фінансів, банківської справи та страхування

О.В. Даніленко, студентка магістратури, група МгФБС-1-20

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ринкові умови сьогодення по-новому ставлять питання щодо вимог здійснення діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства, яка спрямована на безупинну адаптацію до зовнішніх умов господарювання, ведення діяльності в умовах жорсткої конкурентної боротьби, а також доцільне використання існуючих, постійно обмежених ресурсів. Вдале впровадження запланованих дій й одночасне виконання намічених підприємством цілей значною мірою залежать від вчасної, правдивої, достатньої забезпеченості

інформацією керівництва підприємства.

Лева частка вітчизняних підприємств в Україні нині страждають від фінансових ускладнень, що викликані як зовнішніми загальнодержавними факторами (політичною нестабільністю, недосконалістю законодавчої бази, кризою неплатежів, спадом виробництва), так і внутрішніми (нераціональне витрачання коштів, відсутність маркетингу, недосконалість виробничого й фінансового менеджменту, невідповідність фінансових потоків). Комплекс всіх цих проблем спонукає до необхідності в постійній діагностиці фінансового стану підприємств задля припинення кризового розвитку, упередження банкрутства, створення захисного комплексу антикризового фінансового управління в залежності від розкритих факторів й інтенсивності їхнього тиску.

Підсумки роботи сільськогосподарських підприємств засвідчують, що попри трансформаційні перетворення в галузі агропромислового комплексу, так і не отримали стійкого підвищення сільськогосподарського виробництва. Мізерне фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств є найсуттєвішим чинником гальмування процесу розвитку аграрного сектора економіки. Основними проблемами фінансового забезпечення є: нестача власних оборотних коштів, незбалансованість грошових надходжень від збуту продукції, недостатній внутрішній платоспроможний попит, високі боргові зобов'язання, стриманість зовнішніх джерел фінансування тощо. Через це до першочергового вирішення віднесемо питання покращення фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Визначальною причиною збитковості сільськогосподарської продукції є відсутність впливу підприємств-виробників на формування ціни в ринкових умовах. Також неефективним є процес державної підтримки сільськогосподарських виробників. Одночасно дещо погіршують ситуацію застарілий стан техніки й технологій сільськогосподарського виробництва, низька врожайність у рослинництві та продуктивність тварин обумовлюють зростання собівартості продукції, яке і визначило другий основний чинник

зменшення прибутковості сільськогосподарських підприємств.

Значне скорочення тваринництва через низьку його ефективність в підприємствах, що аналізували, обумовлене також сповільненим кругообігом оборотних активів за рахунок чималої тривалості технологічного циклу. Що не скажімо про птахівництво, яке активізувалося з одержанням іноземних інвестицій. Це сприяло застосуванню сучасних технологій інтенсивного вирощування птиці, поліпшенню інших складових виробничого процесу: а саме годівлі, оновленню техніки, завезенню високопродуктивного молодняку тощо, розширенню ринків збуту продукції, в тому числі закордонні ринки.

Беззаперечно, що визначальним показником фінансової стійкості підприємства є його прибутковість, але в сільськогосподарській галузі щодо її задовільного стану мови не йде.

Розуміючи такі й інші нагальні проблеми цієї галузі, хочемо привернути увагу на те, що для сприяння покращенню фінансового стану сільськогосподарських підприємств спочатку необхідно впровадження реальної фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу.

Зауважимо, що механізм фінансового оздоровлення здатний охопити заходи, які сприяють не тільки загальному фінансовому оздоровленню суб'єктів господарювання, а й конкретизують їх відповідно негативним ознакам фінансового стану, властивим підприємству.

Аналізуючи особливості діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства необхідно усвідомлювати характерні напрямки оцінки галузевих особливостей.

Діагностика фінансового стану підприємства має за мету розшук резервів зростання власної прибутковості, рентабельності та платоспроможності.

Погоджуємося з думками авторів, «які вважають, що основними завданнями фінансового аналізу сільськогосподарського підприємства є:

- визначення рентабельності та фінансової стійкості;
- вивчення ефективності використання майна, забезпечення виробничого

процесу власними оборотними коштами;

- визначення ефективності використання фінансових ресурсів;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стабільності;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на товарному і фінансовому ринках та кількісна оцінка його конкурентоспроможності» [1].

Література

1. Россоха В.В. Ефективність використання виробничого потенціалу в аграрній сфері. Економіка АПК. 2016. №6. С. 16-28.
2. Сокол О. Г. Управління стійкістю сільськогосподарських підприємств як економічний процес. Економічний простір. 2012. № 21. С. 227-237.
3. Куниця О.Є. Оцінка ефективності спеціалізації сільгосп підприємств. Ринкова трансформація економіки АПК. К.: ІАЕ. 2017. С.393-396.

УДК 347.73

СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

К. Заїка, студентка гр. ФБС(ск)-1-20

Науковий керівник: **О. Зубко**, асистент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Фінанси - це сукупність грошових відносин, пов'язаних з формуванням, мобілізацією і розміщенням фінансових ресурсів та з обміном, розподілом і перерозподілом вартості створеного на основі їх використання валового внутрішнього продукту, а за певних умов і національного багатства.

Суспільне призначення фінансів - забезпечити розподіл і перерозподіл

вартості валового внутрішнього продукту, вираженої в грошовій формі, між різними суб'єктами господарювання і напрямками цільового використання.

Роль фінансів в економічному становищі держави, визначається в наступному:

- забезпечують поступальний розвиток національної економіки держави та створення ВВП, формування централізованих фондів держави;
- приймають активну участь у підтримці виробничого процесу, забезпечують його необхідними складовими на кожному його етапі, контролюють за ефективним використанням ресурсів, праці, тощо;
- забезпечують кругообіг матеріальних ресурсів, товарів послуг і тим самим неперервність процесу відтворення виробництва та життєдіяльності суспільства як на макро-, так і на мікрорівні.

В свою чергу фінансова система держави є відображенням форм і методів конкретного використання фінансів в економіці відповідно до задіяної моделі економіки та значною мірою визначається нею.

Фінансова система – це сукупність різноманітних видів фондів фінансових ресурсів, сконцентрованих у розпорядженні держави, нефінансового сектору економіки (господарських суб'єктів), окремих фінансових інститутів і населення (домогосподарств) для виконання покладених на них функцій, а також для задоволення економічних та соціальних потреб.

Поділ фінансової системи на окремі ланки – явище об'єктивне, зумовлене потребами економічного розвитку. Структура фінансової системи – динамічна і не може розглядатися в статичному вигляді. У процесі економічного розвитку вона може доповнюватися або деякі її ланки можуть відмирати.

У основу побудови фінансової системи України покладено такі основоположні елементи:

1. Функціональне призначення, яке виявляється в тому, що кожна ланка системи виконує власне завдання; наприклад, державний бюджет здійснює

розподільні відносини між державою, підприємствами, населенням, обумовлені формуванням і використанням загальнодержавного фонду фінансових ресурсів. Майнове і особисте страхування – один з методів створення резервних фондів для громадян. Фінанси підприємств виражають відносини по створенню і використанню грошових фондів, призначених для забезпечення багатоманітних потреб первинних ланок суспільного виробництва, виконання зобов'язань перед державним бюджетом і комерційними банками.

2. Єдність фінансової системи зумовлюється єдиною економічною і політичною основою держави. Це обумовлює єдину фінансову політику, що проводиться державою через центральні фінансові органи, єдині цілі. Управління всіма ланками відбувається на основі єдиних основних законодавчих і нормативних актах.

Провідними ланками в структурі фінансової системи України є бюджет держави (він є основним інструментом розподілу і перерозподілу створеного в країні ВВП, найбільш ефективним способом впливу на виробництво та соціальні процеси в країні) і фінанси підприємств усіх форм власності (оскільки на підприємствах концентрується основна маса фінансових ресурсів країни і від їх стану залежить економічне здоров'я країни, добробут населення, рівень заробітної плати, прибутку, величина надходжень грошових ресурсів у централізовані фінансові фонди держави).

ПОДАТКИ НА МАЙНО, ЇХ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Л. Бровко , к.е.н., доцент

О. Ковальчук, студентка групи ФБС-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Нерухоме майно є традиційним об'єктом оподаткування, який використовується, починаючи з XVIII сторіччя. Податок на нерухоме майно у вигляді податку з володіння нерухомим майном – один із найстаріших видів податку відомих фінансовій науці. Володіння нерухомим майном здавна вважалось проявом багатства людей. Завжди можна було чітко визначити об'єкт оподаткування, для якого характерні суттєві особливості: постійне місцезнаходження, тривалість існування, що забезпечували безперешкодний доступ до нього контролюючих органів. Досить легко було встановити платника податку, яким міг бути як власник нерухомості, так і орендар.

Розвиток суспільних відносин та податкової системи призвів до необхідності при застосуванні певної податкової політики вирішувати не тільки фіскальні функції, але й соціальні. Податок на нерухоме майно країн з ринковою економікою завдяки розвиненій системі пільг виконує роль податку з заможних.

На сучасному етапі податок на нерухоме майно існує приблизно в 130 країнах світу, але його значення у формуванні бюджетів різне. Про можливість запровадження в Україні податку на нерухоме майно вперше заговорили ще на початку 90-х років минулого століття. Перший крок у запровадженні податку на нерухоме майно зроблено під час реалізації проектів у Івано-Франківській та Луганській областях, де була змодельована спрощена форма оподаткування на основі дуже низьких ставок податку з квадратного метра площі будівель (0,1 гривні - з житлових та 2,9 гривні - з комерційних). Навіть за таких умов

додаткові доходи від сплати цього податку склали у середньому 25 відсотків доходів бюджетів найнижчого рівня з власних джерел.

Світовий досвід показує, що при використанні правильного підходу, податок на нерухоме майно може стати однією із вагомих статей доходної частини бюджету. Він забезпечує до 81% надходжень до місцевих бюджетів у Канаді, від 10% до 70% — у США. В країнах з економікою, що розвивається, за даними Світового Банку, податок на нерухомість становить 40–80% платежів до місцевих бюджетів.

Податок на нерухоме майно є винятково місцевим податком у країнах ЄС, хоча його граничні ставки визначаються на центральному рівні. Об'єктом оподаткування є земля та споруди. У Великобританії це основний місцевий податок який включає і плату за землю. Питома вага цього податку у власних надходженнях місцевих бюджетів становить від 10% у Данії, Фінляндії, Греції, Люксембурзі до 50% у Бельгії, Латвії, Литві, Польщі, Словаччині, Словенії, Іспанії і майже 100% у Великобританії, Естонії, Ірландії.

Податок на нерухоме майно є привабливим на роль засобу, покликаного задовольнити потреби місцевих органів влади в наповненні доходів місцевих бюджетів, з кількох причин. По-перше, як свідчить досвід інших країн, база податку на нерухоме майно є відносно мало мобільною, а тому ухилятися від сплати цього податку важко, навіть за умов різних ставок податку на нерухоме майно у різних місцях. Крім того, чимало з послуг, які фінансувалися б за рахунок податку на нерухоме майно, призначалися б саме для власників майна, тож тут існує прямий зв'язок між тим, хто платить, і тим, хто одержує користь від цього. Більше того, база податку на нерухоме майно може бути визначена таким чином, щоб обмежити тягар податку на платників з низьким рівнем доходів, і в такий спосіб буде дотримано принцип платоспроможності. Податок на нерухоме майно може також бути ефективним засобом оподаткування доходів, одержаних у тіньовій економіці. Також, цей податок є відносно стабільним, попри коливання в економічному циклі, і, якщо він буде правильно

побудований, то адмініструвати його буде неважко, потрібно буде лише чітко визначити інституційні вимоги до запровадження цього податку.

УДК 336.143.2

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ ТА БОРГОВА СТІЙКІСТЬ ДЕРЖАВИ

А. Михлик , студентка групи ФБС-1-20

Науковий керівник: **О. Зубко**, асистент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Протягом багатьох років державний бюджет України стикається з такою проблемою, як дефіцит, що виникає внаслідок перевищення витрат державного бюджету над доходами. Серед найвагоміших причин бюджетної розбалансованості в Україні виділяють: недосконалість і неефективність податкового законодавства, значний обсяг тіньової економічної діяльності, суттєві витрати на ведення воєнних дій, чималий рівень безробіття, залучення й використання позик для його покриття, зростання державного боргу з ризиком невиконання боргових зобов'язань, значний спад виробництва та інфляційні процеси, а також гальмування розвитку фінансової системи.

Загальновідомий чинник дефіциту бюджету – це обмеженість коштів у держави для забезпечення наповнення бюджету необхідними доходами. Причиною цього можуть бути: спад виробництва, високий рівень собівартості виробництва товарів, потреби у новітньому обладнанні та реконструкції виробництва за рахунок впровадження нових технологій, а в цілому зниження ефективності господарювання.

Другим чинником бюджетного дефіциту є непомірне зростання видатків без урахування фінансових можливостей. Причому витрати провадяться без урахування їх доцільності й ефективності.

До третьої, найвагомішої групи чинників дефіциту бюджету можна віднести інфляційні процеси, розбалансування грошового обігу та системи розрахунків, недосконалості податкової, інвестиційної та кредитної політики.

Також причиною виникнення бюджетного дефіциту може бути і сам бюджетний дефіцит. Окрім циклічних спадів, тривале активне застосування бюджетного дефіциту як важеля податково-бюджетної політики вилилося в розбудову масштабних державних боргів. При цьому зростання процентних ставок спричинило швидке збільшення витрат на сплату процентів за державним боргом.

Державний борг – складна і суперечлива категорія, яка є невід’ємною частиною фінансів більшості країн світу. Узагальнюючи численні дослідження в даній галузі, з’ясовано, що в економічній думці співіснують альтернативні погляди на теоретичні аспекти даного питання. Водночас на перший план виходить проблема ефективного цільового використання державних позик.

Основною причиною виникнення державного боргу є необхідність фінансування дефіциту державного бюджету.

Основним макроекономічним ефектом державного боргу в довгостроковому періоді, відповідно до класичної теорії державного боргу, є зменшення заощаджень та капіталу в економіці країни. Аналіз чинників державного боргу України показав, що на нинішньому етапі його формування основними джерелами фінансування дефіциту державного бюджету є внутрішні та зовнішні запозичення.

З метою досягнення позитивного впливу державного боргу на розвиток економіки необхідно проводити зважене управління його обсягами, структурою та динамікою. Державні органи управління повинні враховувати, що державний борг завжди має раціональні межі, за рамками яких він із стабілізуючого фактору перетворюється у фактор, який починає гальмувати розвиток фінансової системи. Управління державним боргом без урахування об’єктивних вимог та інтересів суб’єктів фінансових відносин нерідко призводить до

негативних наслідків. Результатом може бути зниження рівня боргової безпеки держави, погіршення її фінансової стійкості, блокування зарубіжними інвесторами і навіть банкрутство .

Зважене управління борговими зобов'язаннями держави сприяє стабільності фінансування державного бюджету та стійкості внутрішнього фінансового ринку, забезпечує виваженість фіскальної та монетарної політики.

Відсутність науково обґрунтованої довгострокової боргової стратегії, механізмів управління та статистичного аналізу державного боргу може стати деструктивним фактором для розвитку та реформування економіки.

УДК 631.162

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

М.С. Попенко, студентка групи ФБС-1-18

Науковий керівник: **О.О. Олійник**, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сільськогосподарські підприємства, які мають високу фондомісткість і високу частку необоротних активів, орієнтуються на використання власного капіталу, оскільки володіють невисоким кредитним рейтингом. Його вартість може бути вище середньо ринкової, а для кредиторів вищий рівень фінансових ризиків. В даному разі постає необхідність формування політики фінансового менеджменту основним капіталом сільськогосподарського підприємства щодо приведення його вартості до ринкових вимог.

Загалом політика фінансового менеджменту сільськогосподарським підприємством повинна охоплювати сукупність усіх нормативних вимог і способів їх здійснення, які формують структуру і хід подій в діяльності

підприємства або окремих його підрозділів [1]. Звідси політика підприємства повинна включати в себе обов'язкові нормативні вимоги, дотримання яких розглядається як необхідна умова в досягненні бажаного стану об'єкта управління і способів реалізації цих вимог. В даному випадку сільськогосподарське підприємство не може функціонувати без нормативних вимог, тобто без цілі та принципів організації своєї діяльності.

Нормативні вимоги визначають певні стандарти, в рамках яких будуть прийматися управлінські рішення, спрямовані на формування, розподіл та використання ресурсів сільськогосподарського підприємства в ринкових умовах господарювання. Нормативні вимоги – лише перший етап формування політики підприємства. Від визначення нормативних вимог необхідно переходити до їх втілення в практичну діяльність підприємства. Для цього необхідна система способів і інструментів реалізації таких нормативних вимог [2].

Оскільки в реалізації нормативних вимог щодо досягнення цілей сільськогосподарського підприємства беруть участь всі його підрозділи, то основним способом їх досягнення, є розробка цілеспрямованої політики за всіма аспектами фінансово-господарської діяльності.

В даному разі без системи організаційно-правової, кадрової, фінансової, технічної, виробничої та маркетингової політики неможлива реалізація нормативних вимог підприємства. Але разом з тим політика включає в себе ряд взаємопов'язаних чинників в залежності від об'єкту управління. За такого підходу політика фінансового менеджменту основним капіталом постає складовим елементом загальної його політики, і являє собою сукупність усіх нормативних вимог і способів їх здійснення, спрямованих на досягнення максимальної віддачі на одиницю виробничих потужностей, своєчасне і ефективне оновлення основного капіталу сільськогосподарського підприємства з метою формування обсягу і структури основних фондів які відповідають потребам аграрного виробництва і забезпечують швидку адаптацію

підприємства до змін зовнішнього середовища.

Таким чином, політика фінансового менеджменту основним капіталом сільськогосподарського підприємства повинна бути виражена в конкретних діях, враховуючи принципові вимоги до її організації, де повинні бути вказані плановані до впровадження конкретні інноваційні види техніки та технології, обґрунтований методичний інструментарій екстенсивного та інтенсивного використання основних фондів, проведений розрахунок потреби в основному капіталі на майбутній період. В цілому це вимагає проведення комплексного аналізу руху основного капіталу у визначенні ефективності його спрацювання та впливу на кінцевий результат господарювання підприємства.

Література

1. Осадчук Ю.М. Роль фінансового менеджменту в діяльності підприємств / Ю.М. Осадчук // Інноваційна економіка. – 2016. – № 5. – С. 96–99.
2. Яремко І.Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій : Монографія. / Яремко І.Й. - Львів: «Каменярь», 2017. – 176 с.

УДК 338.43

ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

І.Р. Сосідка, студентка групи ФБС-1-18

Науковий керівник: **О.О. Олійник** к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Стійкість фінансового стану сільськогосподарського підприємства в умовах ринкової економіки обумовлюється в значній мірі його діловою активністю. Ділова активність підприємства залежить від багатьох внутрішніх і

зовнішніх факторів, до яких можна віднести: фактори попиту, ціновий фактор, виробничий, науково-технічний і макроекономічні чинники (грошово-кредитна, цінова, амортизаційна політика та інші заходи державного регулювання). При цьому оцінка ділової активності передбачає аналіз результатів і ефективності основної виробничої діяльності, проте її необхідно використовувати також і у визначенні безперервності діяльності сільськогосподарського підприємства. Це зумовлюється можливими кризовими симптомами, які мають місце в аграрних товаровиробників, такі як низький рівень використання виробничих потужностей, збитковість діяльності або низька рентабельність протягом тривалого часу, різке погіршення фінансового стану, що може поставити під сумнів безперервність діяльності такого підприємства.

Економічний зміст ділової активності сільськогосподарських підприємств можна розглядати як в широкому, так і у вузькому значенні. У широкому значенні ділова активність передбачає сукупність заходів і зусиль, які проводяться підприємством з метою підвищення його конкурентоспроможності на товарному ринку. Вузьке значення окреслює його виробничо-комерційну діяльність, що зумовлює проведення аналізу фінансово-господарської діяльності у визначенні управлінського впливу на основі визначення оцінки ділової активності товаровиробника [1].

В даному випадку фінансове управління діловою активністю сільськогосподарського підприємства є аспектом, який потребує визначення і конкретизації здійснюваних управлінських заходів на основі проведення оцінки особливостей кожного з них. Характер такого підходу визначається наявним безперервним взаємозв'язком між ними та їх складовими елементами, які окреслюють саму методику проведення оцінки. В якості складових елементів, методика оцінки безперервності включає аналіз фінансових, виробничих і ринкових ознак. Дана методика містить показники ділової активності, тобто оцінка і управління безперервністю повинна бути ув'язана з діагностикою банкрутства та вбудована в систему ризик-менеджменту підприємства [2].

Фінансове управління діловою активністю вимагає нових підходів до прийняття управлінських рішень які дозволили б оцінити їх ефективність. Такий підхід потребує повноту проведення фінансового аналізу ділової активності, де необхідно досліджувати кількісні показники в сукупності з якісними. Отримані дані можна використовувати для аналізу динаміки зміни ділової активності як всередині сільськогосподарського підприємства, так і в порівнянні з іншими підприємствами.

В цілому, за своєю природою фінансовий аспект в управлінні діловою активністю сільськогосподарського підприємства зводиться до визначення швидкості обороту його засобів, і полягає в дослідженні рівня та динаміки різноманітних фінансових коефіцієнтів оборотності, які являються відносними показниками фінансових результатів діяльності. Це передбачає постійний моніторинг змін, що відбуваються навколо підприємства, і без контролю над реалізацією стратегії його розвитку унеможливорюється впровадження заходів щодо вдосконалення фінансового управління діловою активністю в частині формування ефективної системи її управління з урахуванням потенційних можливостей.

Література

1. Гарасюк О.А. Проблеми щодо сутності поняття «ділова активність підприємства» / О.А. Гарасюк // Вісник КТУ. – 2018. – № 22. – С. 63–68.
2. Заїкіна О.О. Роль показників ділової активності в оцінці управління підприємством / О.О. Заїкіна // Агросвіт. – 2016. – №7. – С. 44–48.

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РОЗРАХУНКАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

О.В. Добровольська, д.е.н., доцент,

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

А.С. Петрованов, студент магістратури, група МгФБСз-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Керування грошовими потоками, які деталізуються грошовими розрахунками, вважаємо самим важливим напрямом діяльності керівництва підприємства особливо в періоди фінансових криз. Дане керування багатогранне. Вагомість такого різновиду активу, як грошові кошти в наслідок грошових розрахунків, підтверджується такими причинами:

1. Рутинність - грошові розрахунки застосовуються для проведення поточних господарських операцій в грошовій формі, тому що в ланцюгу вхідні-вихідні грошові розрахунки присутній часовий лаг. Через це підприємство повинно залишати вільні грошові кошти на поточних рахунках;

2. Обережність – виробнича діяльність підприємства не настільки чітко регламентована, а тому грошові кошти потрібні для здійснення якихось непередбачених платежів;

3. Спекулятивність – залишки грошових коштів на рахунках підприємства дозволяє планувати спекулятивні дії з грошима, оскільки має місце вірогідна ймовірність можливого вигідного інвестування.

Однак нагромадження фінансових ресурсів через акумуляцію грошових коштів обмежується деякими втратами. Головне – це оцінка розміру упущеної вигоди в результаті участі в абиякому можливому інвестиційному проекті з певною часткою ймовірності. Таким чином, радимо СГ «Воля» все ж таки пам'ятати про дві взаємно доповнюючі обставини: по-перше підтримувати

поточну платоспроможність, по-друге, сприяти одержанню приросту прибутку від інвестованих вільних грошових коштів. Як бачимо, головним завданням в управлінні грошовими ресурсами виокремлюється оптимізація їхнього середнього поточного залишку.

Беззаперечним є те, що грошові кошти є визначним складовим компонентом оборотних активів підприємства. Починається операційний цикл підприємства з відтоку грошових коштів й завершується зарахуванням їх на поточний рахунок чи внесенням в касу підприємства. Описаний цикл грошових коштів створює грошові потоки на підприємстві.

Щодо недоліків, які з'ясовуються після моніторингу грошових потоків, то можемо вказати наступне:

- недосконалість порядку планування грошових потоків, цебто не плануються обсяги та строки зарахування грошових коштів від проданої продукції та перерахування грошових коштів для придбання сировини, матеріалів, товарів, розрахунок за послугу, розрахунки з виплати заробітної плати, розрахунки зі сплати податків й інших обов'язкових платежів тощо;

- недосконалість порядку оперативного обліку та звітності в межах грошових потоків підприємства, наприклад, інформація щодо поточного стану дебіторської й кредиторської заборгованостей ;

- недосконалість порядку контролю за грошовими потоками, що стосується оперативного розрахунку відхилень фактичного їх стану від запланованого.

Для покращення системи управління грошовими розрахунками можна впровадити контролюючу формацію, яка забезпечить консолідацію контрольних дій, її концентрацію на визначеному курсі фінансової діяльності підприємства, вчасне розкриття відхилень фактичних підсумків від очікуваних та формулювання оперативних управлінських рішень, які забезпечать її нормалізацію.

ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ

Л. Бровко, к.е.н., доцент

Я. Роздобудько, студентка гр. ФБС-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Фінансова система — це сукупність відокремлених, але взаємопов'язаних між собою сфер і ланок фінансових відносин, які відображають специфічні форми й методи обміну, розподілу і перерозподілу ВВП, відповідну систему фінансових органів та інститутів.

У будові фінансової системи можна виділити такі сфери:

- централізовані фінанси, в основу яких входять державні фінанси;
- децентралізовані фінанси, що містять фінанси суб'єктів господарювання або підприємств і фінанси населення;
- фінансову інфраструктуру, що охоплює фінансовий ринок та систему органів управління фінансами.

Існування фінансової системи прогнозує вирішення таких завдань:

- формування, концентрація і оптимальне розміщення достатніх для виробництва певного обсягу ВВП фінансових ресурсів;
- досягнення максимальної ефективності використання наявних фінансових ресурсів — максимізація обсягів виробленого ВВП на основі вибору реальної структури форм фінансового забезпечення;
- встановлення оптимальних пропорцій розподілу і перерозподілу виробленого ВВП з метою повного забезпечення потреб громадян, підприємств, держави;
- усебічне сприяння залученню усіх тимчасово вільних коштів і отриманих доходів через інституції фінансового ринку на потреби фінансового забезпечення виробництва ВВП;

– формування страхових фондів з метою забезпечення відшкодування втрат фінансових ресурсів і доходів та встановлення максимальних передумов для використання коштів даних фондів у кругообігу ресурсів.

Однією із найважливіших ланок фінансової системи є державні фінанси, які покликані забезпечити соціальний захист населення та надавати необхідні суспільні послуги. Однак для більш ефективного їх функціонування необхідно надати їм автономію через наділення органів місцевої влади таким правами, а саме:

- право на самостійну розробку, затвердження та виконання місцевого бюджету;
- право податкової ініціативи (право встановлення місцевих податків і зборів);
- право утворення позабюджетних, валютних, страхових, резервних, пенсійних та інших цільових фондів;
- право на залучення кредитних ресурсів, право на надання кредитів і надання гарантій фізичним та юридичним особам за кредитами;
- право на встановлення цін і тарифів на продукцію та послуги комунальних підприємств;
- право на запровадження штрафів та інших фінансових санкцій;
- право на створення власних фінансово-кредитних установ;
- право участі в капіталі й доходах господарських підприємств;

Підводячи підсумок, варто сказати, що в умовах світових глобалізаційних процесів Україна неодноразово співпрацювала з іншими країнами та продуктивність країни залежить від того, наскільки стійка є позиція нашої держави, в якій мірі міцною є вона у фінансовому плані. Фінансова система – це крок до забезпечення для країни нам цю стійкість та надійність. Через те її удосконалення, встановлення чогось нового є дуже важливим для країни, адже від того, наскільки безсумнівно все організовано залежатиме і кінцевий

результат, який перш за все полягає у визнанні України як надійного партнера у співпраці та зайняття нею належного місця на світовій арені.

УДК 336.64

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ, ЇЇ СУТЬ ТА ПРИНЦИПИ

К. Романова, студентка гр. ФБС-1-19

Науковий керівник: **О. Зубко**, асистент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У кожній державі реалізується певна економічна політика, яка впливає на всі стадії суспільного відтворення. Важливою складовою економічної політики держави є фінансова політика. Фінансова політика держави являє собою сукупність розподільних і перерозподільних заходів, які держава здійснює через фінансову систему, щодо організації та використання фінансових відносин з метою забезпечення зростання валового внутрішнього продукту країни і підвищення добробуту всіх членів суспільства.

Залежно від рівня економічної системи виділяють:

- фінансову політику держави (макрорівень);
- фінансову політику суб'єктів господарювання (мікрорівень);
- фінансову політику міжнародних організацій і фінансових інституцій (рівень світового господарства).

Сутність фінансової політики виявляється у поєднанні конкретних цілей та відповідних засобів, за допомогою яких вирішуються поставлені завдання. Цілі фінансової політики зумовлені потребами економічного розвитку і досягненням високого рівня індивідуального й суспільного добробуту.

Основний вектор фінансової політики - забезпечення економічного зростання в країні через механізми фінансового впливу на попит і пропозицію, споживання, заощадження та інвестиції. Фінансова політика неодмінно має

конкретне спрямування, а її реалізація завжди пов'язана зі знаходженням компромісу між певними потребами і реальними можливостями.

Головна мета фінансової політики полягає у підвищенні рівня суспільного добробуту шляхом оптимального розподілу ВВП між галузями національної економіки, соціальними групами населення та окремими територіями.

Головне завдання фінансової політики держави - забезпечення реалізації цієї чи іншої державної програми необхідними фінансовими ресурсами.

Відповідно державна фінансова політика сприяє вирішенню таких стратегічних завдань:

- формування максимально можливого обсягу фінансових ресурсів, що надходять у розпорядження держави;
- забезпечення раціонального розподілу фінансових ресурсів між галузями і сферами економіки та регіонами;
- концентрація фінансових ресурсів на найважливіших напрямках економічного і соціального розвитку;
- створення ефективної системи управління фінансами держави та інших суб'єктів економічних відносин.

Найважливішими умовами результативності фінансової політики є врахування дії об'єктивних економічних законів розвитку суспільства, специфіки сучасних умов, змін у зовнішній та внутрішній політиках, використання досвіду попередніх етапів суспільного будівництва та комплексність розроблення заходів щодо вдосконалення фінансових відносин. За дотримання зазначених вище умов фінансова політика сприятиме вдосконаленню продуктивних сил, забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку країни, вирішенню національних і міжнародних проблем.

Формування фінансової політики здійснюється за певними принципами, а саме: наукової обґрунтованості, системного підходу, цільової спрямованості

фінансової політики, безперервності фінансової політики, доступності, збалансованості, створення фінансових резервів, принцип сприяння виробництву, підтримки підприємницької активності та підвищення рівня зайнятості населення та принцип пошуку і постійного удосконалення форм і методів мобілізації фінансових ресурсів

Усі принципи формування фінансової політики взаємопов'язані між собою, доповнюють один одного, а їх визначальне спрямування має на меті забезпечення фінансової стабільності в державі та підвищення темпів соціально-економічного розвитку суспільства.

УДК 657.6

КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ДОСЯГНЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО РІВНЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

С.М. Халатур., д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно – економічний університет

Ю.М. Кузьменко, студентка групи МГУФЕБ-1-20

Дніпровський державний аграрно – економічний університет

Організація процесу планування оптимального рівня кредитоспроможності вмонтована в загальну концепцію та залежить від специфіки діяльності та величини підприємства. Відповідно, на малих підприємствах можуть бути інші підходи до планування, ніж на великих та середніх. Так само відповідно до розміру та специфіки діяльності формують і підрозділи (структуру), що виконують ті чи інші функції. Іноді на малих підприємствах або мікропідприємствах узагалі відсутні підрозділи, що здійснюють планування діяльності, і керівник безпосередньо самостійно

виконує ці завдання. На великих підприємствах роботу зі складання планів проводить, як правило, спеціальна служба, яка керується відповідними принципами та підходами. Така служба об'єднує та висуває пропозиції щодо тих дій, які доцільно виконати в майбутньому в усіх підрозділах підприємства [2].

Сучасний економічний стан українських підприємств потребує, на наш погляд, створення дієвого механізму фінансового планування з тим, щоб планування стало ефективним, через визначення функцій планування, упровадження системи мотивації, визначення (алгоритмізації) процесу планування та сучасних методів планування. Такий механізм повинен визначати джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів підприємства, враховувати мінливість ринкового середовища та зміни в економічних процесах, поведінкові переваги споживачів продукції в часі тощо.

Необхідність створення такого механізму, на наш погляд, зумовлена такими основними цілями:

- забезпечення підприємства необхідними фінансовими ресурсами;
- забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємства;
- забезпечення впливу на процеси ціноутворення на продукцію підприємства з урахуванням змін споживчих потреб на неї;
- формування та використання інвестиційних ресурсів для розвитку нових напрямів діяльності підприємства;
- урахування змін зовнішнього середовища та соціально-економічних процесів;
- забезпечення оптимального розподілу та перерозподілу ресурсів між підрозділами підприємства;
- підтримка відповідного рівня й підвищення рівня оплати праці працівників [1].

До основних елементів фінансового планування віднесено методи планування; інструменти планування; важелі планування; нормативно-правове

забезпечення планування; інформаційне забезпечення процесу планування.

Методи планування можуть включати різноманітні методи планування фінансових показників; методи оптимального планування рішень; різноманітні моделі та методи економіко-математичне моделювання тощо. Підприємство, виходячи із завдань та їх складності, самостійно обирає відповідні методи. До сучасних методів планування можна віднести й моніторинг або постійне спостереження за процесом виконання показників планів з урахуванням соціально-економічних процесів та факторів зовнішнього й внутрішнього середовища.

Тобто, моніторинг у фінансовому плануванні є процедурою систематичного та безперервного спостереження за основними кількісними і якісними показниками функціонування підприємства з елементом їх оцінювання. Крім того, моніторинг має забезпечувати запобігання появі небезпечних чинників відповідного середовища, що зумовлюють економічні, фінансові, соціальні та екологічні ризики.

Основна мета контролінгу на підприємстві полягає в орієнтації процесу на досягнення поставлених цілей.

Важливим методом фінансового планування має бути мотивація, тобто процес спонукання до діяльності в напрямі досягнення поставлених цілей та виконання завдань підприємства. Відомими інструментами управління є податкова політика, грошово-кредитна політика, бюджетна політика, соціальна політика.

У механізмі фінансового планування на підприємстві можна виділити й такі елементи як: нормативно-правове та інформаційне забезпечення планування. Нормативно-правове забезпечення планування вимагає дотримання норм та положень законодавчих актів щодо діяльності вітчизняних підприємств, інформаційне забезпечення планування є основою для визначення та встановлення показників діяльності, виходячи з аналізу, оцінювання, структуризації інформації тощо [3].

Таким чином, під механізмом планування оптимального рівня кредитоспроможності на сільськогосподарському підприємстві запропоновано розуміти сукупність взаємопов'язаних, взаємозумовлених і цілеспрямованих функцій, методів, інструментів та важелів впливу на процес забезпечення підприємства необхідними ресурсами для повноцінного його функціонування та розвитку, формування й виконання показників фінансових планів з метою забезпечення виконання поставлених завдань та досягнення мети підприємства.

Література

1. Гудзь О.Є. Управління кредитоспроможністю підприємства: теоретичні та практичні аспекти / П. А. Стецюк, О. Є. Гудзь // Облік і фінанси. - 2016. - № 3. - С. 110-116.
2. Гриценко Л.Л. Комплексна експрес-методика оцінки кредитоспроможності підприємств з до виду економічної діяльності / Л.Л. Гриценко, І.М. Боярко, В.Л. Лиштван // Актуальні проблеми економіки. - 2018.- № 7(109). - С.206-214.
3. Дем'яненко М.Я. Кредитування сільськогосподарських підприємств: теорія і практика // Облік і фінанси АПК. – 2017. – № 7. – С. 9-19.

УДК 336.748

СТАБІЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ

М.І. Дмитренко, студентка групи МгФБС-1-20

Науковий керівник – **Ю.Л. Якубенко**, к.е.н., асистент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно – економічний університет

Ефективне функціонування економіки держави забезпечується, в першу чергу, грошово-кредитною політикою країни. У процесі її реалізації основна увага приділяється цінovій стабільності та адекватності обмінного курсу до

основних конвертованих валют. Найскладнішим питанням у досягненні 13 збалансування розвитку економіки в умовах фінансової нестабільності є успішне функціонування національної валюти.

Дослідження даного питання висвітлені в роботах таких вітчизняних вчених: О. Береславської, А. Гальчинського, О. Клименко, В. Міщенко, В. Стельмаха та інших. Вони виявили аспекти стабільності національної грошової одиниці, досліджували шляхи зміцнення грошової одиниці, розглядали питання щодо аналізу та вдосконалення політики держави в сфері грошового обігу та кредиту.

Національна валюта – це грошова одиниця даної країни, що використовується в зовнішньоекономічних зв'язках і міжнародних розрахунках з іншими країнами [1]. Стабільність національної валюти у будь-якій економіці є ключовим питанням у процесі здійснення макроекономічної політики з огляду на те, що нестабільність грошей має чимало негативних наслідків, пов'язаних зі зростанням цін, а найголовніше – з появою невизначеності в процесі прийняття управлінських і фінансових рішень для всіх суб'єктів господарювання.

Чинники, що впливають на стабільність національної валюти:

1. Темп інфляції – чим вищі темпи інфляції в країні, тим нижчий курс її валюти, якщо не протидіють інші фактори. Інфляційне знецінення грошей в країні викликає зниження купівельної спроможності і тенденцію до падіння їх курсу до валют країн зі стабільною економікою. Таку тенденцію звичайно можна простежити в середньо- та довгостроковому періоді.

2. Стан платіжного балансу – нестабільність платіжного балансу призводить до нерівномірності зміни попиту й пропозиції на відповідні валюти. Якщо розглядати активний платіжний баланс, то він сприяє зростанню курсу національної валюти та збільшенню попиту на неї з боку іноземних боржників. Пасивний платіжний баланс викликає тенденцію зниження курсу національної валюти, тому що боржники продають її на іноземну валюту для погашення своїх зовнішніх зобов'язань.

3. Різниця відсоткових ставок різних країн – цей чинник впливає на валютний курс двома основними обставинами. По-перше, зміна відсоткових ставок країні впливає за інших рівних умов на міжнародний рух капіталів, передусім короткострокових. По-друге, відсоткові ставки використовуються для операцій валютних та ринків позичкових капіталів;

4. Діяльність валютних та спекулятивних операцій на ринку – при тенденції валютного курсу до зниження, фірми і банки заздалегідь продають стійкіші валюти, тим самим погіршуючи позицію ослабленої валюти. Валютні ринки дуже швидко реагують на зміни економіки та політики, на коливання курсових співвідношень, розширюючи можливості валютної спекуляції і стихійного руху «гарячих» грошей;

5. Ступінь довіри до валюти на національному й світовому ринку – вона залежить від стану економіки та політичної обстановки в країні. Причому враховують не лише данні темпу економічного зростання, інфляції, рівня купівельної спроможності валюти, співвідношення попиту й пропозиції валюти, а й перспективи їх динаміки;

6. Валютна політика – співвідношення ринкового і державного регулювання валютного курсу. Формується валютний курс на валютних ринках механізмом співвідношення попиту й пропозиції валюти, яка зазвичай супроводжується різкими коливаннями курсових співвідношень. На світовому ринку складається реальний валютний курс – показник стану економіки, грошового звернення, кредиту та ступеня довіри до визначеної валюти . [3]

Громадянам варто поступово готуватися до того, що гривня буде постійно досить сильно коливатися по відношенню до інших валют. Фактично, НБУ все ще намагається стримувати коливання курсу. Однак, для повноцінного макроекономічної стабілізації і для переходу на краще з точки зору забезпечення стабільного економічного зростання режиму таргетування інфляції (а не курсу валюти), Нацбанку доведеться поступово давати курсом гривні більше свободи.

Якщо, розглядати лише вплив слабкості грошової одиниці та пов'язаної із цим цінової нестабільності й інфляції, то це призводить до таких наслідків:

- неефективний розподіл фінансових ресурсів у економіці та спотворена структура цін;
- зростання нестабільності як рівня цін, так і рівня інфляції і в підсумку – обмеження кредитної діяльності, передусім довгострокового кредитування (тобто інвестицій у реальний сектор економіки) та зростання контрактних витрат;
- невірноваженість цін (відсоткових ставок) на кредитні ресурси та невизначеність щодо зміни цін на ресурси у майбутньому може призвести до фінансових труднощів і кредиторів, і дебіторів і, як наслідок, - до зниження рівня заощаджень та інвестицій;
- обмеження обсягів заощаджень та інвестицій призведе до зменшення (або навіть призупинення) темпів економічного зростання;
- порушення фінансових контрактів, бухгалтерського обліку, податкової системи та реальних цін активів у економіці;
- збільшення перетікання ресурсів із виробничої сфери у галузь фінансових послуг із метою хеджування проти можливої інфляції;
- часткова втрата функції грошей національною валютою (міри вартості, засобу обміну та заощадження) тощо.

Для успішного й ефективного функціонування валютного ринку необхідним є: по-перше, стабільності в країні, тому що тривалі бойові дії, що характеризуються втратою контролю над окремими територіями та інфраструктурними вузлами, пов'язані з необхідністю витрачання значних коштів на національну безпеку та оборону не забезпечують її на високому рівні; по-друге, недовіра населення до національної валютної системи (за даними компанії GfK Ukraine, яка досліджує споживання українців з 2000 року, у січні 2015 року індексу споживчих настроїв упав до найнижчого рівня - 45,8 за 200-

бальною шкалою. Тобто 77% громадян очікують подальшого погіршення власних споживчих можливостей); по-третє, введення обмежень можливостей комерційних банків щодо здійснення спекулятивних операцій. Сама найголовніше повинна бути «впевненість в завтрашньому дні», але на жаль українці вимушені жити одним днем. [2]

Література

1. Банківська енциклопедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/bank7/124.htm>
2. Інфляційний звіт і Макроекономічний прогноз НБУ [Електронний ресурс].–Режимдоступу <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=27159663>
3. Моїсеєнко О. Стабільність по-новому чому дешевшає гривня//Олександр Моїсеєнко, Ольга Левкович. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://news.finance.ua/ua/news/-/363498/stabilnist-po-novomu-chomudeshevshaye-gryvnya>

УДК 336:351.863

ТЕХНОЛОГІЯ ЗАСТОСУВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНО-АНАЛІТИЧНОЇ ТА МОНІТОРИНГОВОЇ СИСТЕМ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

С.М. Халатур., д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно – економічний університет

А.В. Демченко., студентка групи МГУФЕБ 1-20

Дніпровський державний аграрно- економічний університет

Система фінансової безпеки, яка є невід’ємним елементом загальної економічної системи, повинна забезпечувати безпеку функціонування та

розвитку всіх важливих складових елементів економічної системи, а також здійснювати постійний моніторинг її стану. Коли виявлені відхилення від нормативного (рекомендованого) стану, система безпеки повинна надавати інформацію про внутрішні причини та наслідки цих відхилень, а також про можливі напрями повернення до нормативного стану економічного суб'єкта й запобігання подібним ситуаціям у майбутньому.

Система управління безпекою економічного суб'єкта включає механізм, який являє собою сукупність основних елементів впливу на процес розроблення та реалізації управлінських рішень із захисту фінансових інтересів від різноманітних загроз

Для моніторингу системи фінансової безпеки економічного суб'єкта, вивчення кількісного впливу чинників на стан фінансової безпеки, забезпечення ефективного управління фінансовою безпекою доцільно використовувати інструментарій економіко-математичного моделювання.

Особливого значення в економічній практиці набувають моделі, що прогнозують значення основних параметрів економічної системи і дозволяють одночасно обґрунтовувати управлінські рішення та забезпечувати дієвий контроль за станом системи. З-поміж економіко-математичних методів і моделей, за допомогою яких досліджують стан фінансової безпеки економічного суб'єкта, досить часто використовують економетричні методи. Це зумовлено стохастичним характером чинників функціонування економічного суб'єкта та загроз його фінансовій безпеці. Застосування різноманітних методів кореляційно-регресійного аналізу дозволяє визначити вплив зміни ринкового середовища на значення показників фінансової діяльності економічного суб'єкта, аналізувати причинно-наслідкові зв'язки між економічними змінними, здійснити пошук нових, покращених альтернатив розвитку економічного процесу, розглянути декілька можливих варіантів майбутнього стану економічної системи.

Метою застосування економетричних моделей для дослідження

економічних систем є вивчення зв'язків між економічними змінними (параметрами системи, чинниками зовнішнього середовища) та отримання прогнозних значень цих змінних. В основу прогнозування розвитку економічної системи покладено припущення про незмінність умов її функціонування та сталий характер тенденції досліджуваних змінних у майбутньому. Для побудови економетричних моделей необхідно якісно аналізувати найбільш значущі чинники, які за логікою економічних зв'язків впливають на показники функціонування системи.

Методика реалізації індикаторного підходу до оцінки рівня фінансово-економічної безпеки економічного суб'єкта. Вимоги до інтегрального показника фінансово-економічної безпеки:

- забезпечувати комплексний підхід під час проведення оцінки, спрямованої на отримання узагальненого показника безпеки;
- до складу інтегрального показника включати часткові показники, які характеризують стан кожної складової фінансової безпеки окремо;
- основний зміст інтегральної оцінки повинен полягати у висновках, отриманих при дослідженні часткових показників, які характеризують стан кожної складової фінансової безпеки;
- необхідно забезпечити порівнянність часткових показників, які використовуються для побудови інтегрального показника, оскільки вони мають різні одиниці виміру. Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки при індикативному підході може бути реалізована за такою методикою.

Основні етапи аналізу ризиків, що обґрунтовують формування ефективного комплексу заходів безпеки економічного суб'єкта:

- перший етап – вибір “точки відліку” – опис життєво важливих інтересів: стратегічних і поточних цілей для довільно обраного стану економічного суб'єкта (планового або функціонуючого). Наголошуються досягнуті та прогнозні параметри діяльності як фіксований стан даної виробничої системи, і

всі подальші оцінки динаміки ризику загроз ведуться від цього стану;

- другий етап – визначення аспектів діяльності, уразливих в об'єкті, що захищається. Для всіх параметрів і напрямів діяльності, визначених на першому етапі, необхідно встановити, які небезпеки можуть загрожувати кожному з них і що може бути їх причиною;

- третій етап – оцінка вірогідності прояву (частоти реалізації) кожної з загроз.

- четвертий етап – оцінка втрат, очікуваних внаслідок реалізації будь-якої з загроз безпеці. Очікувані розміри втрат слід розглядати як якусь функцію від рівня надійності методів захисту, вживаних у системі безпеки. Тому, вибираючи методи захисту, необхідно виходити з оцінок потенційного збитку, обґрунтованих розрахунками;

- п'ятий етап – аналіз можливих методів захисту з оцінкою їх вартості та ефективності. Вибір сукупності вживаних методів захисту (організаційних, програмних, технічних, фінансових), кожен з яких можна реалізовувати різними способами (заходами), зумовить відповідний рівень надійності системи захисту, її вартість, розміри втрат від можливого прояву загроз, а отже, і ефективність цієї системи.

Систему фінансової безпеки економічного суб'єкта потрібно досліджувати з врахуванням нестабільного розвитку економічних процесів, зокрема в умовах макронестабільності фінансового ринку (фінансової кризи), коли практично всі економічні суб'єкти опинились у загрозливій фінансовій ситуації.

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ РИЗИКІВ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

А.А. Буштін , студентка групи МгФБС-1-20

Науковий керівник: **А.Ю. Сірко**, асистент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах ринкової економіки, у зв'язку із зростаючою конкуренцією, прибуток грає важливу роль для підприємства. Він є внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів, які забезпечують розвиток підприємства, а також які захищають його від банкрутства. Але підприємницька діяльність завжди пов'язана з ризиком. Як правило, найбільший прибуток приносять операції з підвищеним рівнем ризику. Одночасно зі збільшенням рівня ризику зростає загроза втрати фінансової стійкості.

Діяльність будь-якого суб'єкта економічної реальності, і в тому числі, виробничого підприємства, присутні такі види ризиків, які тісно пов'язані з прибутком, а саме:

- комерційний ризик – пов'язаний з ненадійністю партнерів, та їх неплатоспроможністю;
- економічний ризик – пов'язаний з невиконанням плану об'ємів реалізації продукції, у зв'язку з конкуренцією, інфляційними процесами, нераціональним витрачанням ресурсів;
- ціновий ризик – найбільш загрозливий ризик для діяльності підприємства, здатний впливати на можливість втрати доходів, а відповідно й прибутку;
- податковий ризик – пов'язаний зі зміною податкового законодавства, введення нових податкових платежів, збільшення рівня

існуючих ставок податку;

- інші види ризиків.

Практика показує, що в ринковій економіці низький ризик пов'язаний з низькими доходами, чим вище рівень ризику, тим можливіше отримати великі доходи. Коли інвестор вкладає кошти в проекти з однаковою віддачею, його приваблює проект з низьким рівнем ризику.

Управління підприємницьким ризиком є складовою управління прибутком підприємства. Для ефективного вирішення проблеми з ризиком, спочатку треба визначити його ступінь загрози: допустимий – загрожує втратою більшої частини прибутку; критичний – загрожує втратою всього прибутку; абсолютний (катастрофічний) – загрожує банкрутством та втратою всього майна підприємства.

Врахування ризику здійснюється при встановленні ставки дисконтування при визначенні внутрішньої вартості фінансових інструментів та теперішньої вартості майбутніх грошових потоків.

Необхідно обґрунтувати методи і заходи управління ризиком, розробити програми для управління ризиком, і на основі реалізації програми вдосконалити систему управління ризиком.

Одним із заходів запобігання появи ризиків є їх «нейтралізація». Це система заходів фінансового, організаційного та правового характеру з метою зіставлення результатів підприємницької діяльності з відповідним рівнем фінансового ризику. Існують такі форми нейтралізації [1]: страхування фінансових ризиків (самострахування і комерційне страхування), диверсифікація фінансових ризиків (оптимізація прийняття управлінських рішень з метою зменшення ризиків), хеджування фінансових ризиків на основі похідних цінних паперів (форварди, ф'ючерси, варанти та опціони).

Отже, для ефективного управління прибутком та підприємством в цілому, необхідно для початку вдосконалити існуючі інструменти управління. Але доки суб'єкти господарювання не будуть стратегічно прогнозувати всі

напрямки своєї діяльності і не почнуть вміло керувати ризиками, вони не зможуть не тільки отримувати прибуток, але й просто існувати.

УДК 336.71

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Д.Д. Карпова., студентка гр. МгФБС-20

Науковий керівник - **Ю.В. Масюк,** професор кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Питання фінансової системи завжди є актуальним та знаходяться у полі зору наукових досліджень, отримуючи певне відображення в нормативно-правових актах та залишається одним із об'єктів правового регулювання.

Стійкість фінансової системи можна пояснити як, здатність країни активно реагувати на вплив зовнішніх загроз та внутрішніх дисбалансів, зберігаючи при цьому спроможність постійно відтворювати свої основні властивості та функціональну роль як системи вищого порядку. Аналізуючи сучасне фінансове законодавство можна стверджувати, що більшість фінансово-правових інститутів, які входять до фінансової системи України, зазнали змін і набули нового змісту. Кожен з інститутів фінансової системи виконує свою функцію: або фонду грошових коштів, або методу, що сприяє нормальному функціонуванню фінансової системи держави.

Виділимо вразливі місця у сфері державних фінансів України:

1. Недостатня спроможність країни акумулювати обсяг доходів, який буде достатнім для покриття видатків та забезпечить збалансованість бюджету;
2. На низькому рівні знаходиться економічна ефективність використання бюджетних коштів та якість планування й виконання бюджету;

3. Постійний бюджетний дефіцит це основний показник вразливості економіки держави;

4. Недостатній фінансовий потенціал суб'єктів господарювання, для розширеного відтворення та забезпечення збільшення виробництва в провідних галузях держави.

Регулятори фінансового ринку України (НБУ, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Міністерство фінансів України та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб) затвердили «Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року».

Метою Стратегії 2025 є забезпечення подальшого реформування та розвитку фінансового сектору України відповідно до провідних міжнародних практик та імплементації заходів, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС та іншими міжнародними зобов'язаннями України.

Стратегія 2025 визначає п'ять стратегічних напрямів: фінансова стабільність, макроекономічний розвиток, фінансова інклюзія, розвиток фінансових ринків та інноваційний розвиток. Кожен напрямок має свої стратегічні цілі та індикатори виконання.

Для досягнення мети та виконання завдань Стратегії 2025 відповідальні установи у встановлені строки реалізуватимуть заходи та дії, включені до дорожньої карти реалізації Стратегії 2025.

Реалізація Стратегії 2025 створить умови для сталого зростання фінансового сектору України, його конкурентоспроможності в умовах інтеграції у світовий фінансовий простір і забезпечить:

- задоволення потреб споживачів у якісних та доступних фінансових послугах;
- зменшення вартості та подовження строковості фінансового ресурсу для держави та підприємств;
- підвищення конкурентоспроможності економіки України в цілому.

Отже, з метою зміцнення стійкості фінансової системи України в процесі прискорення соціально-економічного зростання мають бути реалізовані наступні пріоритети:

- сучасна світова економічна криза довела, що є накопичені проблеми з грошовою ліквідністю в фінансовій системі і борговими проблемами корпорацій, а пізніше - перейшла з фінансового сектора в реальну економіку України;

- наявні суттєві ризики забезпечення стійкості фінансової системи України у бюджетній, борговій та банківській сферах, що обумовлено необхідністю запровадження швидких заходів з боку держави щодо збереження фінансової стабільності в короткостроковій перспективі та продовження реформування сфери державних фінансів;

- підвищення функціональності податкової системи, спрощення процедур та здешевлення вартості податкового адміністрування за рахунок розвитку електронних сервісів;

- бюджетна політика має бути підпорядкована інтересам реалізації загальнодержавної стратегії розвитку економіки України, забезпечення стабільності державних фінансів на основі застосування принципів послідовності та передбачуваності, посилення фіскальної та бюджетної дисципліни, підвищення ефективності планування і здійснення бюджетних видатків;

- пріоритетом державної політики у борговій сфері має стати формування ефективної стратегії управління державним боргом України;

- пріоритетами грошово-кредитної політики мають бути: оздоровлення проблемного кредитного портфелю банків, переорієнтація напряму банківських інвестицій з державних цінних паперів на кредитування суб'єктів господарювання, збільшення обсягу банківських вкладів як основного джерела ресурсів для банківських кредитів, відновлення капіталізації банківської системи, повернення втрачених державою коштів, які були надані

банкам у вигляді рефінансування;

- метою грошово-кредитної політики держави має бути зниження рівня інфляції до визначених таргетів, що є передумовою забезпечення стабільності у грошово-кредитній сфері.

УДК 336:061.5

АНАЛІЗ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

С.М. Халатур, д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно – економічний університет

О.П. Прокуда, студент групи МГУФЕБ 1-20

Дніпровський державний аграрно – економічний університет

Сучасні умови працездатності підприємств пов'язані з високим ступенем нестабільності та нестійкості, що в свою чергу з'явилися під впливом

загальносвітових економічних змін. Це спричиняє серйозне зниження рівня економічної безпеки підприємств, а отже, і можливості забезпечення їх постійного розвитку. У зв'язку з цим, проблема забезпечення економічної безпеки підприємств стає дуже актуальною і потребує вирішення багатьох питань [3].

У своїй діяльності підприємство формує і налагоджує зв'язки з іншими суб'єктами господарювання, державними і муніципальними органами влади.

Будь-який зв'язок з часом може бути перерваний або порушений під впливом

різних обставин, а отже діяльність підприємства піддається постійній небезпеці.

Порушення зв'язків може відбутися з наступних причин: в

результаті конкуренції (добросовісної та недобросовісної); змін у навколишньому середовищі, що змушує підприємство переглядати умови договору або контракту (зміна цін, податкового законодавства, соціально-політичної ситуації); з появою більш вигідних пропозицій (більш рентабельного договору, більш привабливих умов роботи) [2].

Зовнішні фактори впливу на економічну безпеку підприємств – це сукупність факторів які не пов'язані з його безпосередньою діяльністю, але впливають на виробничий процес та на результати діяльності підприємства, і знаходяться поза межами підприємства.

З усіх можливих видів зовнішніх загроз (факторів) економічній безпеці, найважливіше визначити ті, що безпосередньо спрямовані на знищення або ослаблення потенціалу підприємства чи нанесенню удару по його нормальному функціонуванню.

Зовнішні загрози можна поділити на:

1. Політичні (загрози що виникають через політичну ситуацію в країні, соціальні протиріччя засновані на міжнаціональній, релігійній основі).
2. Макроекономічні (загрози що виникають через стан економічної системи в країні, функціонування фінансово-банківського сектора, рівня інфляції, стану купівельної спроможності населення, стану податкової системи, інвестиційної привабливості країни і т.д.).
3. Мікроекономічні (загрози що виникають через надійність партнерів, вибору та відносин з постачальниками, переманювання конкурентами кваліфікованих кадрів, недобросовісні дії конкурентів щодо підприємства, демпінг і т.д.).
4. Юридичні (загрози що виникають через стан нормативно-правової бази в країні, регулювання господарської діяльності в регіоні і країні, функціонування судової системи в країні чи регіоні).
5. Інформаційні (публікування недостовірної інформації, промисловий шпіонаж, виведення з ладу комп'ютерної техніки вірусним ПЗ,

несанкціонований доступ до інформації)

6. Демографічні (стан народжуваності і смертності, тривалість життя і її якість; стан здоров'я населення, рівень його освіченості, які впливають на укомплектованість підприємства робочою силою, її продуктивність і мотивацію праці)

7. Криміналістичні фактори(надмірно високий рівень криміналізації і тінізації господарської діяльності; корумпованість чиновників; економічна злочинність; недобросовісна конкуренція та інші форми злочинного впливу на господарську діяльність, що завдають величезної шкоди бізнесу: промислово-економічне шпигунство; протиправні дії конкурентів для з'ясування виробничих або комерційних таємниць підприємства; підкуп персоналу; наклеп; підрив ділового іміджу підприємства в бізнес-колі; незаконне використання торгівельної марки; фальсифікація та підробка продукції конкурентом; незаконне використання ноу-хау та розробок підприємства; крадіжки фінансових коштів і цінностей (нанесення фінансового та матеріального збитків); комп'ютерні злочини; шахрайство; підміна документів; протиправні дії звільнених за різні провини колишніх співробітників підприємства; протиправні дії кримінальних структур; рейдерство; рекет; пошкодження будівель, приміщень; теракти і т.д.)

Кожне підприємство, виходячи з конкретної ситуації повинно визначити (спрогнозувати) найбільш значущі (небезпечні) з факторів зовнішнього і виробити систему заходів щодо їх своєчасного виявлення, попередження чи послаблення. В ході аналізу факторів економічної безпеки відбувається виявлення потенційних і реальних небезпек і загроз, причин і джерел їх зародження, формується проблемна ситуація і відбувається опрацювання попередніх заходів щодо їх усунення. Необхідно з'ясувати можливі наслідки дії факторів впливу, визначити приховані перешкоди при вирішенні завдань бізнесу, передбачити резервні можливості, визначити план дій на випадок невдалого або небажаного розвитку подій [1].

Література

1. Орлик, О. В. Система загроз економічній безпеці суб'єктів господарювання [Текст] / О. В. Орлик // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук.праць. – Одеса : ОНЕУ. – 2014. – Вип. 1(52). – С. 250-257.
2. Безопасность жизнедеятельности [Текст] / [Л. А. Михайлов, В. П. Соломин, Т. А. Беспмятных и др.] ; под. ред. Л. А. Михайлова. – СПб. : Питер, 2012. –461 с.
3. Ковалевська, А. В. Визначення факторів впливу на рівень економічної безпеки малих підприємств у країні [Текст] / А. В. Ковалевська, О. В.Поспелов // Бізнес Інформ. – 2013. – № 9. – С. 111-118.

УДК 347.73

БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ І БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Л. Бровко , к.е.н., доцент

Є. Утинкевич, студентка гр. ФБС-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Бюджетний устрій і бюджетна система є одним із головних складових необхідних для функціонування держави. Таким чином, дана тема дослідження є актуальною не лише через проблеми державного будівництва, а й необхідності всебічного дослідження бюджетного процесу та бюджетного устрою країни.

Для розгляду теми дослідження спочатку необхідним є ознайомлення з теоретичною складовою даних понять.

Бюджетний устрій України - це визначена правовими нормами система бюджетів України, розмежування доходів і видатків між ними, повноваження органів законодавчої та виконавчої влади у сфері бюджету. Бюджетний устрій має дві ланки: державний бюджет і численні місцеві бюджети.

Бюджетна система України — складається з державного бюджету України та місцевих бюджетів. До місцевих бюджетів належать бюджети обласні, районні бюджети, бюджети районів у містах та бюджети місцевого самоврядування.

До місцевих бюджетів належать обласні, міські, районні, районні в містах, селищні і сільські бюджети.

Бюджет області об'єднує обласний бюджет та бюджети районів і міст обласного підпорядкування.

Державний бюджет є найдійовішим механізмом здійснення фінансової політики держави. У доходах бюджету відображається податкова політика держави, а у видатках — пріоритетні напрями вкладень коштів.

Основні напрями бюджетної політики визначаються Верховною Радою України в спеціальній постанові, яка має назву бюджетної резолюції.

Бюджетний устрій ґрунтується на принципах єдності, повноти, достовірності, гласності, наочності і самостійності усіх бюджетів, що входять до бюджетної системи України.

Державний бюджет України, республіканський бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, міські, районні, районні в містах, селищні, сільські бюджети є самостійними. Самостійність бюджетів забезпечується наявністю власних доходних джерел і правом визначення напрямів їх використання відповідно до законодавства України.

При складанні і виконанні своїх бюджетів відповідні органи влади враховують загальнодержавні інтереси.

Доходи і видатки бюджетів повинні повністю в них відображатися. Їх взаємозалік і компенсація забороняються, крім винятків, встановлених законами України.

Передача бюджетних коштів з одного бюджету до іншого бюджету одного і того ж рівня забороняється.

Державний бюджет є одною із головних ланок фінансової системи. З його

допомогою уряд концентрує у своїх руках значну частину національного доходу, перерозподіленого фінансовими методами. У цій ланці зосереджуються найкрупніші прибутки і найбільш важливі в політичному й економічному відношенні витрати. Бюджет тісно пов'язаний з іншими ланками фінансової системи, виступає координуючим центром і надає їм необхідну допомогу у формі бюджетних дотацій, субсидій, гарантій, забезпечуючи більш-менш нормальне функціонування інших ланок фінансової системи.

Надання населенню суспільних благ стає однією з функцій держави в економіці вільної конкуренції, фінансування яких здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів.

УДК 338.23

НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

О.В. Добровольська, д.е.н., доцент,

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

В. Шрамко, студент магістратури, група МгФБС-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Органічне сільське господарство вибороло право бути першорядним елементом сталого розвитку аграрного сектору багатьох розвинених країн світу. Органічна детермінанта досягла рівня економічного індикатора соціально-екологічних благ у агровиробництві.

Таким чином, ключові держави світу зосередили увагу на утворенні таких сільськогосподарських систем, що взмозі не тільки гарантувати суспільству постачання харчових продуктів й забезпечити прибуток сільгоспвиробникам, а також подбати про конкретні соціально-екологічні переваги.

Нескінченна практика органічного господарювання підкреслює про підвищення ступеня збалансованості економічної, екологічної й соціальної

складових сільськогосподарських виробничих систем у часовому й просторовому вимірах. Ось чому органіка отримала визначальний фокус зі сторони громадськості, бізнесу, державних органів влади розвиненого світу. Міжнародний досвід підкреслює доцільність та потребу в наданні підтримки й стимулювання органічного виробництва, передусім в початковому періоді розвитку.

Аналізуючи досягнення України у сфері організаційно-правової підтримки органічної сфери, необхідно згадати про основні стратегічні напрямки, задекларовані у Стратегії розвитку аграрного сектору «3 + 5» [1], що представлена Міністерством аграрної політики у травні 2016 р. Ця стратегія є офіційною та ґрунтується на: 3 пріоритетах – реформі системи державної підтримки з акцентом на дрібних фермерах, завершенні земельної реформи та реформі державних підприємств; головних напрямках – розвитку ринків збуту, органічному виробництві та нішевих культурах, розвитку сільських територій, зрошенні та безпеці харчової продукції. Як бачимо, розвиток органічного виробництва є основним пріоритетом для вітчизняної аграрної сфери поряд із безпекою харчової продукції, тісно пов'язаної з органіком. Залишилося зробити наступний рішучий крок – перейти від законодавчого закріплення, стратегій, концепцій та програм до конкретних дій щодо організаційної та фінансової підтримки вітчизняних органічних виробників [2].

Вагомим зрушенням у сфері державної підтримки органічного сільського господарства стало прийняття Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам» № 609 від 08.09.2016 р., у результаті чого фермерські господарства, що прийняли рішення виробляти органічну продукцію

Зокрема, цією постановою визначено, що:

- фінансова підтримка на конкурсних засадах на поворотній основі надається у розмірі, що не перевищує 500 тис. гривень, із забезпеченням

виконання зобов'язання щодо повернення бюджетних коштів, зокрема, для проведення оцінювання відповідності виробництва органічної продукції (сировини);

- за однакових рівних умов фермерські господарства, які подали заяву про перехід на виробництво органічної продукції (сировини), мають перевагу перед іншими фермерськими господарствами, що претендують на отримання фінансової підтримки [3].

Отже, Україна у своїх євроінтеграційних прагненнях все більше уваги приділяє розвитку органічного сільського господарства як важливої складової передового європейського та світового досвіду вдосконалення аграрної сфери.

Наміри підтримки органіки в нашій державі досі не характеризується високим рівнем системності та послідовності, але мають місце важливі початкові кроки у напрямках організаційно-правового та фінансового забезпечення органічного виробництва.

Субсидії для органічного сільського господарства в розвинених країнах світу свого часу дали надзвичайно важливий поштовх для розвитку цього напрямку агровиробництва, що у кінцевому підсумку привело до значних успіхів у сфері збереження навколишнього середовища, пом'якшення наслідків зміни клімату, охорони здоров'я, розвитку сільських територій та захисту прав споживачів. Крім прямої фінансової державної підтримки, органічна сфера потребує активної просвітницької, науково-дослідної та організаційної підтримки не лише від державних органів влади, але й від активної громади та бізнесу. Лише комплексний підхід дасть можливість отримати синергетичний ефект, який може значно прискорити розвиток органічного агровиробництва та органічного ринку у нашій країні.

Література

1. Strategiya rozvitku agrarnogo sektora "3 + 5" (2016). [The agricultural sector development strategy "3 + 5"]. Retrieved from

<http://minagro.gov.ua/system/files/3%205%20final.pdf>. Available 04.06.2018.

2. Milovanov, E. V. (2018). Pravovi zasady reguliuvannia organichnoho vyrobnytstva v krainakh ES [Legal principles of organic production regulation in EU countries]. *Ekonomika APK*, 5(283), 117–125.

3. Pro vnesennya zmin do Poryadku vikoristannya koshtiv, peredbacheni u derzhavnomu byudzheti dlya nadannya pidtrimki fermerskim gospodarstvam [On amendments to the Procedure for using the state budget funds to provide farms support]. # 609 (2016). Retrieved from <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249310771>. Available 04.06.2018.

УДК 336.1

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ В УКРАЇНІ

А. Щербак, студентка групи ФБС-1-20

Науковий керівник: **О. Зубко**, асистент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Бюджетний дефіцит – це явище, що характеризує співвідношення між доходами і видатками бюджету, при якому видатки перевищують постійні доходи. Він має багато суперечностей і водночас займає вагоме місце як в економічній, так і фінансовій сфері держави.

Варто зазначити, що в Бюджетному кодексі України бюджетний дефіцит розглядається як перевищення видатків бюджету над його доходами. При цьому не проводиться його оцінювання як негативного, позитивного чи нейтрального явища.

Проблеми виникнення та розвитку бюджетного дефіциту розглянуті в працях багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Зокрема, В. М. Федосов встановив, що бюджетний дефіцит значною мірою залежить від того,

що до плану бюджетних надходжень включаються такі видатки держави, які не мають грошового забезпечення, а отже, це явище негативне. Такі дослідники, як В. І. Оспіщева, І. В. Алексєєв, вивчали причини, наслідки та фактори, що впливають на бюджетний дефіцит.

На підставі аналізу праць вітчизняних і зарубіжних авторів було вставновлено, що на рівень бюджетного дефіциту можуть впливати такі фактори, як податкові надходження, поточні державні витрати, обсяг внутрішнього валового продукту та державний борг.

Основним джерелом формування доходної частини бюджетів усіх рівнів є податки, а основними витратами бюджетів усіх рівнів є поточні витрати.

Податки – це примусові платежі, які держава чи уповноважений нею орган стягує з фізичних та юридичних осіб на підставі чинного законодавства і спрямовує на задоволення загальнодержавних чи спільних регіональних потреб.

Поточні витрати – витрати трудових, матеріальних, нематеріальних та фінансових ресурсів, виражених у грошовій формі, для здійснення поточної господарської діяльності.

Науковцями було досліджено щільність лінійного зв'язку між впливом податків та поточних витрат на формування бюджетного дефіциту та за допомогою розрахованого коефіцієнта кореляції виявлено, що податкові надходження та поточні видатки суттєво не впливають на бюджетний дефіцит країни. Тобто податкові надходження та поточні державні витрати мають слабку щільність зв'язку з бюджетним дефіцитом, а отже, збільшення кількості податків і зборів, підвищення їх ставок не сприятимуть скороченню бюджетного дефіциту, як, власне, і скорочення поточних витрат.

Внутрішній валовий продукт характеризує загальний рівень економіки, її стан та перспективи розвитку, а також показує загальний добробут країни. Фактично зміна ВВП істотно впливає на обсяги бюджетного дефіциту.

Державний борг – один з основних макропоказників, який вітчизняні

науковці у своїх працях співвідносять із бюджетним дефіцитом. На думку науковців, в нашій країні сформувалася свого роду боргова спіраль – зі збільшенням бюджетного дефіциту зростає державний борг, що, в свою чергу, призводить до збільшення бюджетного дефіциту – і це явище нескінченне. Фактично бюджетний дефіцит, з одного боку, є причиною зростання державного боргу, а з іншого – завдяки фінансуванню дефіциту цей борг обслуговується і погашається.

Щільність лінійного зв'язку між ВВП, державним боргом та бюджетним дефіцитом, яка була досліджена науковцями підтвердилася. Зв'язок між факторами сильний, що свідчить про те, що якщо змінюється річний обсяг номінального ВВП та державного боргу, то це значною мірою впливає на рівень бюджетного дефіциту.

Отже, бюджетний дефіцит – складне багатфакторне явище, яке, з одного боку, зовсім не свідчить про незбалансованість економіки, а з іншого – вимагає контролю, адже через брак дієвого регулювання він може перевищити граничний рівень, що призведе до кризових явищ в економіці.

УДК 338.24

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ КРИЗИ

Д.В. Ясинська, аспірантка,

О.В. Добровольська, д.е.н., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Економічна безпека підприємства – це міра економічної свободи підприємства, що досягається внаслідок керованого процесу взаємоузгодження економічних інтересів стейкхолдерів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища підприємства, який має на меті протистояння загрозам економічній

безпеці підприємства та потребує необхідних для такого протистояння ресурсів.

Узагальнення підходів визначення даного поняття дає підстави виокремити декілька ознак, які характеризують високий рівень забезпечення фінансово – економічної безпеки, серед яких:

- здатність підприємства протистояти негативним загрозам – як зовнішнього, так і внутрішнього середовища;
- здатність управління фінансовими ризиками, як стимулювання до більш високого рівня функціонування підприємства;
- створення та надання необхідних умов для стабільного розвитку підприємства, його прогресивності;
- ефективне використання основного та оборотного капіталу, що призводить до стабільного прибутку на підприємстві;
- залучення коштів, необхідних для розширеного виробництва;
- фінансову незалежність;
- стійкість;
- платоспроможність.
- ліквідність підприємства в довгостроковому періоді.

Так, головною метою управління фінансово – економічною безпекою на підприємстві є забезпечення максимальної стабільності функціонування, максимальної захищеності підприємства. Також, звертаючи увагу на мету управління фінансово – економічної безпеки підприємства варто звернути увагу на її складові.

До основних складових фінансово – економічної безпеки слід віднести:

- фінансово – економічну (що передбачає собою забезпечення найбільш ефективного розпорядження фінансовими ресурсами);
- інтелектуально – кадрову (що передбачає собою збереження інтелектуального потенціалу підприємства);
- інформаційну (забезпечення захисту інформації, збереженню комерційної таємниці підприємства);

- техніко – технологічна (забезпечення на підприємстві технологій, що відповідають вимогам та викликам сучасного ринку);
- ресурсна (передбачає забезпечення конкурентних переваг, серед яких основні засоби, нематеріальні активи, трудові ресурси);
- політико – правова (правове забезпечення діяльності підприємства, його захист від різноманітних загроз юридичного характеру, а також здійснення діяльності відповідно до вимог чинного законодавства);
- силова (передбачає собою здійснення фізичної безпеки підприємства, працівників, а також захист збереження майнового фонду).

Аналіз основних складових фінансово – економічної безпеки дає підстави дійти висновку, що основним аспектом в даному феномені є захист підприємства від можливих загроз.

Загроза фінансово – економічної безпеки підприємства передбачає собою такий стан внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства який здатен негативно вплинути на господарську діяльність підприємства, її безпеку, а також завадити прогресивному розвитку. Існує безліч класифікацій загроз підприємства, серед яких найбільш поширеними є: природні (пов'язані із різноманітними лихами, непереборною силою, так би мовити, «об'єктивні»); штучні (штучно створені умови за для погіршення діяльності підприємства).

Серед зовнішніх загроз виокремлюють: загрози зовнішнього тиску (виникають поза межами підприємства, проти його волі, втім погіршують здійснення господарської діяльності); загрози з боку влади (різноманітні варіативні тіньові лобіювання, які здатні погіршити імідж підприємства на національному та міжнародному ринках).

Так, до загроз макросередовища віднесемо стагнацію, кризовий стан національної економіки, інфляцію, зниження демографічної ситуації в країні загалом, недосконалість національного законодавства та недотримання норм міжнародного законодавства, девальвація національної грошової одиниці, низький несприятливий інвестиційний клімат відносно нерезидентних структур

України, надзвичайні ситуації та стихійні лиха.

До загроз мікросередовища віднесемо неналежне виконання умов різноманітних договорів, низьку якість сировини, що призводить до низьких результатів виробництва, неплатоспроможність, банкрутство дебіторів, що призводить до неможливості стягнення дебіторської заборгованості і, як наслідок, погашення кредиторської заборгованості перед кредиторами, низький рівень заробітної плати працівникам та її затримки, що призводить до страйків, низьку кваліфікацію персоналу, внутрішні конфлікти між співробітниками підприємства, що знижують рівень виробництва, незбалансованість грошових потоків.

Отже, підводячи підсумки, окремо звернемо увагу на важливість формування якісної фінансово – економічної безпеки на виробництві, а також формуванню відчуття загалом «безпеки», у працівників на виробництві. Створення належних умов, що сприяє формуванню відчуття безпеки у працівників, здатне протистояти різноманітним зовнішнім загрозам та негативним викликам макроекономічного середовища.

Література

1. Комплексне забезпечення фінансово – економічної безпеки К 63 [текст]: Навч.посіб./ Г.Є. Павлова, І.П. Приходько, Н.І. Демчук, Л.І. Катан.- Дніпро: Акцент ПП, 2018. – 560 с.

FEATURES OF FINANCIAL PLANNING OF CASH FLOWS

E.I. Platonenko, Ph.D., Associate Professor,
Head of the Department of Finance and Accounting
Yanka Kupala State University of Grodno

Cash flow planning is implemented within the general system of long-term and current financial planning of the enterprise, based on the strategic goals and mission of the enterprise, which develops a system of specific plans (budgets), providing for approval, approval, adjustment and monitoring.

It is important to identify key decision makers, as they are the main suppliers and consumers of budget information. In addition to them (senior managers), it is necessary to identify managers who will be responsible for the correct planning and accounting of certain types of budget indicators. If managers are ideologues of formats and key budget indicators, then managers will perform an accounting and control function. Their competencies usually include the collection, analysis and generalization of budget information, budget control and analysis of deviations within the budget entrusted within the budget.

It is necessary to define the key goals and financial policy of the enterprise in the short, medium and long term. The approach to budgeting, its methods, formats of final documents will depend on the purposes of the enterprise. At the same time, the longer we can describe corporate goals, the more stable and functional the budgeting system will be. It is important to know the goals of the owners of the enterprise - whether it is planned to sell, attract a strategic investor, the implementation of global investment projects. In order to correctly operate the planned and actual data, it is necessary to determine the information basis and method of budgeting. To do this, it is necessary to ensure the display of information on electronic media, to ensure its integrity and protect against unauthorized use. It is also important to be able to collect

factual data in similar information registers.

When developing budget formats, the opinion of key participants in the budget process who are users of these budgets should be taken into account. Therefore, it is necessary to obtain reporting forms with such a set of analytics, which is actually used by managers in the enterprise. The role of financial professionals will be primarily to build a sequence of budgets (usually they must move within a single budget process), as well as comparing the same analysts in different budget forms to ensure the unity, completeness and reliability of consolidated budget forms.

Financial planning provides a comparison of all income and expenses so that the company can determine whether it can cover the costs on its own, or whether to attract external sources of funding. Cash flow is associated with a high degree of uncertainty, so estimates develop tolerances that allow you to increase the amount of money by obtaining a loan or reduce "extra" funds by investing them in current financial investments and cash equivalents.

Thus, in the planning process, which is based on the preparation of appropriate budgets in terms of the three activities of the enterprise, potential cash flows are calculated. To ensure the solvency and stability of the enterprise in the short term, taking into account the high dynamics of cash flows, you need to use operational planning. This type of planning is the most time consuming compared to strategic and tactical planning, but the most effective and objective for the implementation of planning goals.

Given the high dynamics of cash flows of enterprises, it is necessary to constantly monitor the receipt and use of funds, which is implemented in the form of payment calendars. The indicators of each budget are detailed in the process of compiling the relevant payment calendars.

The payment calendar is based on a real information base about the cash flows of a commercial organization. Sources of information include: agreements with counterparties, banks and other organizations; acts of reconciliation with contractors, acceptance-transfer of works, services, invoices for payment of products; invoices,

issued and received bank documents for the receipt of funds on the accounts of payment orders, customs declarations, documents on price approvals, schedules of shipment of products and payment of wages, the state of settlements with debtors and creditors, internal orders, etc.

УДК 336

THE MAIN ASPECTS OF THE FINANCIAL STRATEGY OF THE ENTERPRISE

Jose Manuei Recio Espejo, Professor

University of Cordoba, Spain

The main result of the functioning of the system of strategic financial planning is a set of interrelated planning documents, which reflect certain aspects of the adopted strategy. Therefore, the system of detailed and interconnected plans serves as a way and form of implementation of the financial strategy, but not its result. The main thing is still to define strategic goals, programs, strategic allocation of financial resources that will allow the company in full force to meet future market changes, moreover, these changes can be planned, built into the system of financial strategies. And these changes in this case can be a meaningful result of strategic financial planning. The main message underlying the construction of a system of plans reflects the well-known conclusions of the theory of organization and management theory - the "law of necessary diversity", according to which a complex socio-economic system requires a complex management mechanism. That is, the system of plans at the enterprise should be as difficult, complex, as well as the enterprise and factors of influence on financial and economic activity of the enterprise and its financial potential.

The main components of financial strategic planning may include plans for product diversification, plans for innovative development of technologies and

products, development of new market segments, diversification of activities, withdrawal from production of unprofitable or not in demand products.

For the successful implementation of the financial strategy, the company must develop four main blocks of interrelated plans:

1. Financial strategy of the enterprise - its main activities for a period of 10-15 years or more.

2. Plans for the development of the enterprise for the current period and the medium term - for a period of 1 year to 5 years. Moreover, from the standpoint of financial strategy and strategic financial planning, the most important should be plans for innovative development of production and products.

3. Tactical plans, the main content of which is the organization and management of current financial and economic activities of the enterprise.

4. Financial, investment plans and programs that are targeted and, as a rule, one-time nature: the development of new technologies, new types of business, targeted reduction of production costs and turnover, improving the efficiency of the production process.

The first two blocks of the plan system are the main product of strategic planning. These plans are further transformed into tactical plans and investment programs and projects, because, ultimately, they can be implemented through them.

In addition, these projects serve as an additional justification for the selected at earlier stages of formation and implementation of financial strategies of the enterprise. From these positions, tactical plans and projects are also in some way part of the system of strategic financial planning.

The main methodological feature of forming a system of plans within the financial strategy is the need to create a mechanism for adapting the company's plans to changing external conditions of future development, building the readiness and ability of the company to overcome difficulties and inevitable changes in the future. The adaptability of plans implies their flexibility and ability to adapt to unforeseen changes in external factors. The protective mechanisms of current plans can be

implemented through a situational planning system.

The financial development strategy, as specified in its plans and programs, is subjective in nature and based on forecasts that contain a significant share of risk and uncertainty. Therefore, the management of the researched enterprise, which implements a strategy, in developing a financial strategy must proceed from the assumption that the forecasts made with a high degree of probability may not be realized. In this sense, situational plans allow you to determine the extent to which the company will have to change the goals and strategy of its market behavior in the future.

УДК 336.64

MECHANISMS OF FINANCIAL PLANNING AT THE ENTERPRISE

M. Serhieieva

SWPS University of Warsaw, Poland

Planning methods can include a variety of methods of planning financial indicators; methods of optimal planning of decisions; various models and methods of economic and mathematical modeling, etc. The company, based on the tasks and their complexity, independently chooses the appropriate methods. Modern planning methods include monitoring or constant monitoring of the implementation of plan indicators, taking into account socio-economic processes and external and internal environmental factors.

By paying more attention to financial planning, the company strengthens its financial stability, creates the conditions for net income from operating and other activities, which will be sufficient for self-sufficiency and self-financing.

The planning process should, as far as possible, include a comprehensive study of the activities, trends and patterns of development of the planning object and its environment. Summing up the above, it should be noted that financial planning is an

important factor in the enterprise. At the same time, the analysis of literature sources on the interpretation of the essence of the term "financial planning" shows that among Ukrainian and foreign authors there are two more approaches. The essence of the first is to define financial planning as a process, and the second – as a result (prepared plan).

That is, monitoring in financial planning is a procedure of systematic and continuous monitoring of the main quantitative and qualitative indicators of the enterprise with an element of their evaluation. In addition, monitoring should ensure the prevention of hazards in the environment that cause economic, financial, social and environmental risks.

Modern methods of financial planning include controlling, which should include information support of planning, while the organization of interaction between all stakeholders and control. The main purpose of controlling in the enterprise is to focus the process on achieving goals.

An important method of financial planning should be motivation, ie the process of motivating activities to achieve the goals and objectives of the enterprise. Well-known management tools are tax policy, monetary policy, budget policy, social policy. These tools should be used in the mechanism of financial planning in the enterprise, because failure to take into account these tools can lead to negative consequences in the enterprise.

It is known that the tax policy corresponds to such components of enterprise management as taxes, benefits, the amount of tax-free minimum, and so on. Monetary policy corresponds to the discount rate, which directly affects the interest rate on credit transactions and deposits. The budget policy requires the company to comply with the requirements for the minimum wage, tariffs, etc. Accordingly, social policy presupposes compliance with established social norms and standards for payments to employees of the enterprise.

In the mechanism of financial planning at the enterprise it is possible to allocate also such elements as: normative-legal and information maintenance of

planning. Regulatory and legal support of planning requires compliance with the norms and provisions of legislation on the activities of domestic enterprises, information support of planning is the basis for determining and establishing performance indicators, based on the analysis, evaluation, structuring of information and more.

The mechanism of planning the optimal level of creditworthiness at the enterprise is proposed to understand a set of interconnected, interdependent and purposeful functions, methods, tools and levers of influence on the process of providing the enterprise with necessary resources for its full functioning and development, formation and implementation of financial plans. tasks and achieve the goals of the enterprise. identifying specific methods and tools (resources) needed to achieve these results.

УДК 336.144

ECONOMIC ESSENCE OF FINANCIAL PLANNING AT THE ENTERPRISE

W. Meyers, Ph.D, Howard Cowden

Professor of Agriculture and Applied Economics,

University of Missouri, USA

The organization of the process of planning the optimal level of creditworthiness is built into the overall concept and depends on the specifics of the activity and size of the enterprise. Accordingly, small enterprises may have different approaches to planning than large and medium-sized ones. In the same way, in accordance with the size and specifics of the activity, units (structure) that perform certain functions are formed. Sometimes in small enterprises or micro-enterprises there are no units that carry out planning activities, and the head directly performs these tasks independently. At large enterprises, the work of drawing up plans is usually carried out by a special service, which is guided by appropriate principles and

approaches. Such a service brings together and makes suggestions for actions that should be taken in the future in all departments of the enterprise.

Each company, using a common system of principles, has the opportunity to create their own approaches to planning on the basis of those that are most suitable for the company, taking into account the peculiarities of its operation and development.

The current economic situation of Ukrainian enterprises requires the creation of an effective mechanism of financial planning in order for planning to be effective, through the definition of planning functions, the introduction of a system of motivation, the definition of the planning process and modern planning methods. Such a mechanism should determine the sources of formation and directions of use of financial resources of the enterprise, take into account the variability of the market environment and changes in economic processes, behavioral preferences of consumers over time, and so on.

Accordingly, the object of financial planning should be the state and development of the enterprise. The subjects of planning should be not only the head of the enterprise, but also managers of all divisions, first of all employees of the corresponding department (department) which directly carry out financial planning at the enterprise.

The main functions of financial planning in the enterprise:

- target – definition of goals, priorities of enterprise development, long-term and short-term tasks;
- incentive – the formation of a system of indicators of the plan, able to increase the efficiency of the enterprise and the system of incentives for employees to achieve the desired results for the enterprise;
- normative – establishment by the enterprise of certain norms (rules) of activity for all divisions and their bringing in the planning period so that they were analyzed and realized;

- corrective – adjustment (correction) of indicators of plans for the purpose of progressive development, elimination of negative changes in external and internal environment and maintenance of normal conditions of functioning of the enterprise;
- social – ensuring the socio-economic needs of employees, creating products that are socially necessary and do not lead to environmental pollution, etc.;
- controlling – constant control over the implementation and compliance with established indicators (norms, standards, rules), regulations, environmental and social standards, etc.

The implementation of the mechanism for planning the optimal level of creditworthiness is also to ensure effective financial planning for the full realization of the existing potential of the enterprise. Directly under the planning process it is offered to understand not only the main stages (sequence of actions) of this process, but also the activity connected, first, with definition of strategic, tactical and operational future of the enterprise and its structural divisions; secondly, to design specific results of the enterprise; third, by identifying the specific methods and tools (resources) needed to achieve these results.

СЕКЦІЯ 2.

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

УДК 336.648

WAYS TO IMPROVE THE PROCESS OF CREDIT MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

E. Bakradze

Georgian Institute of Public Affairs (GIPA)

Credit management of any enterprise, including agricultural, should take into account the following basic principles:

- all business processes of the enterprise must be provided with appropriate financial resources;
- each employee of the enterprise can influence the level of attraction of financial resources and the level of providing financial resources.

The main purpose of forming an effective system of financial resources management of the enterprise is the timely generation of funds in sufficient quantities and their rational use. One of the areas of creditworthiness management is the activities of management related to the collection of receivables. Late repayment of customers' debts is a common problem of financial management in the enterprise, which leads to a shortage of resources and slowing down the payment of debts to creditors.

Considering overdue receivables from the point of view of financial resources management, it should be noted that for the buyer the delay in payment is by attracting additional free financial resources into operating circulation. This is especially true if the buyer has the terms of payment of bank loans, which he is trying to repay by delaying payments. Therefore, companies that deliberately shape

financial policy, try to postpone the date of payment of debts, which is a risk for the company not to receive timely repayment of its receivables.

The main task of the financial resources management system is a detailed analysis of all debtors and identify the causes of overdue debt. Solving the problems of collecting receivables can be done by: systematization and analysis of problem debts for all customers of the enterprise, including potential customers; establishment of a system of motivational discounts for early repayment of debt; development of a system of legal measures to influence unscrupulous clients; application of factoring receivables (sale of receivables to specialized factoring companies); identification of bankrupt clients or relatives close to bankruptcy; introduction of a system of liability of sales managers for problem receivables; refusal to serve unreliable customers.

An effective way to manage the financial resources of the enterprise can be the introduction of personal responsibility of managers to obtain repayment of debt. Such responsibilities can be divided between the sales manager and the accountant-analyst. The sales manager can implement a plan to obtain repayment of the debt, while the accountant must monitor the timing of payment and the risk of transition of a simple debt into doubtful or bad.

The choice of a banking institution that can serve the company is also one of the measures to improve the management of financial resources of the company. The criteria for choosing a bank are the quality of service and access to short-term lending in case of cash shortages. Financial managers should analyze the following points when choosing a bank that will serve the company: establishment of criteria according to which the bank is selected; constant monitoring of the bank's condition in order to identify possible problems with the bank's liquidity; reduction of banking costs; periodic reconciliation of bank accounts; the ability to obtain cheap loans; the possibility of placing free cash on time bank deposits.

Despite the complexity of the relationship between the company and the banking institution, the main purpose of the financial resources management system at the expense of bank resources is to cover the temporary deficit of funds, as well as

the rational allocation of temporarily free funds.

The financial policy of the enterprise should be long-term, take into account the goals and priorities of management and operation of the enterprise. Therefore, the financial policy can be adjusted by implementing a rational accounting policy of the enterprise. The accounting policy of the enterprise is defined in the relevant order on accounting policy, which, among other things, includes issues regarding the rules of payment of creditors' accounts, determination of the provision for doubtful debts, terms of payment of receivables and other key, financially, points.

УДК 336.717.061

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

О.В. Добровольська , д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

За сучасних умов розвитку банківської діяльності головне завдання полягає в пошуку реальних шляхів мінімізації ризиків та отримання достатніх прибутків для збереження коштів вкладників та підтримання життєдіяльності банку. Успішне вирішення цієї складної проблеми потребує використання багатьох методів, прийомів, способів, систем та розроблення нових підходів до управління пасивами банку.

Діяльність щодо управління активами і пасивами належить до числа стратегічних планів комерційного банку. При цьому визначаються довгострокові завдання, шляхи розвитку банку, а також комплекс заходів щодо їх реалізації.

Завдання визначають вихідні підходи до розвитку банку. Як комерційне підприємство банк повинен орієнтуватися на таку діяльність, яка приносить

йому прибуток. А величина прибутку залежить від обсягу та структури активів і пасивів, обсягу прибутків та витрат, ефективності діяльності банку. Завдання банку щодо управління пасивами, як правило пов'язуються також із стабільною базою доходів, а це передбачає акцент на розвиток традиційних послуг банку, на довгострокове і комплексне обслуговування клієнтів.

Довгострокові завдання управління банком включають орієнтацію на забезпечення його надійності і стабільності як умов довіри вкладників до банку. Надійність банку є глибинною якісною характеристикою його діяльності, що формується протягом усього періоду функціонування. Критеріями надійності є достатній обсяг власного капіталу, якість активів, ліквідність, прибутковість і якість управління банком, тобто ефективність управління пасивами банку.

Завдання щодо досягнення надійності комерційного банку передбачають урахування всіх факторів, що забезпечують дотримання вказаних критеріїв.

Поряд з економічними завданнями, що стоять перед управлінням банком, важливе значення має місце даного банку у вирішенні загальногосподарських завдань. Банк об'єктивно необхідний для розвитку економіки і є важливою його складовою. Тільки за умови активної участі в економічних процесах банк може розвиватися зовнішньо і внутрішньо. Мається на увазі стимулювання росту виробництва та обігу створеного продукту, сприяння підтриманню стабільності грошової одиниці.

Завдання при управлінні пасивами повинні орієнтуватися на задоволення інтересів членів колективу, які реалізують економічні установки в діяльності банку. Серед таких завдань мають місце спрямованість на задоволення матеріальних запитів, розвиток особистої кар'єри, задоволення індивідуальних потреб.

Управління пасивами та їх результати мають відповідати певним вимогам. Ці вимоги накладають відбиток на саме управління і повинні обов'язково виконуватися на кожному етапі. Визначимо найважливіші принципи управління пасивами.

1. Управління пасивами має базуватися на державному підході при оцінюванні економічних процесів, явищ, результатів діяльності. Інакше кажучи, при управлінні пасивами необхідно враховувати відповідність державній економічній, соціальній, екологічній, міжнародній політиці та законодавству.

2. Управління пасивами повинно мати науковий характер, тобто ґрунтуватися на положеннях діалектичної теорії пізнання, враховувати вимоги економічних законів розвитку, використовувати досягнення НТП і передового досвіду, новітні методи економічних досліджень.

3. Управління має бути комплексним. Комплексність управління вимагає охоплення всіх ланок і сторін діяльності, всебічного вивчення причинних залежностей у діяльності банку.

УДК 336.71

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

А.Ю. Сірко, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В джерелах пропонується низка підходів до питання про визначення поняття «управління прибутком банку» і незначна кількість трактувань «управління фінансовим результатом діяльності банку».

Під управлінням прибутком банку джерела розглядають:

- сукупність критеріїв прийняття управлінських фінансових рішень щодо управління прибутком банку;
- систему підходів, методів та інструментів розробки і реалізації управлінських рішень;
- складний багатофункціональний механізм, що складається з окремих ланок, тісно пов'язаних між собою, до яких відноситься визначення

підрозділів банку, що беруть участь у процесі управління прибутком; планування доходів, витрат і прибутку банку; застосування способів оцінки рівня прибутковості банківської діяльності; визначення методів поточного регулювання прибутку;

- процес розробки та прийняття управлінських рішень за всіма елементами його формування[1, с.80].

Головною метою управління фінансовим результатом є максимізація доходів, контроль за рівнем витрат, забезпечення максимізації добробуту стейкхолдерів в поточному та перспективному періодах.

Виходячи з мети, система управління прибутком вирішує ряд завдань, серед яких забезпечення: максимізації прибутку; оптимальної пропорції між рівнем прибутку та допустимим рівнем ризику; високої якості прибутку (реалізація резервів зростання прибутку за рахунок операційної діяльності); зростання ринкової вартості банку тощо.

Як і кожна управляюча система, управління фінансовим результатом реалізує свою основну мету та головні задачі із використанням низки принципів шляхом виконання певних функцій.

Однією з першочергових та визначальних функцій управління фінансовим результатом є аналіз, який, як правило, виконується службою управлінського обліку або центрами відповідальності - центром прибутку.

Епізодичний, поверхневий аналіз показників ефективності роботи банку може стати однією з причин не тільки кризового стану, а й дефолту банку. Світовий досвід запобігання кризовому стану банківських установ свідчить, що одним з оперативних інструментів виявлення загроз та реагування на них є проведення експрес-аналізу або експрес-діагностики діяльності банку.

Але проблеми їх використання криються в наступних площинах, по-перше, значній кількості показників оцінювання яких вимагає високий рівень професійної підготовки та тривалий час на здійснення аналітичних процедур, що є стримуючим фактором, по-друге, у суб'єктивізмі, оскільки

здійснюється методами інтерв'ювання та анкетування, по-третє, визначенні інтегрального індикатора загроз, використання якого є дискусійним, оскільки він, як показує практика, носить суто інформативний характер, не дає можливість з'ясувати проблеми в роботі банку, а відтак – і прийняти відповідні управлінські рішення [2].

Результати аналізу фінансових показників представляються як результат роботи бізнесів (центрів відповідальності) та надаються органу управління банку - спостережній та наглядовій раді.

Залежно від поставлених цілей та наявної організаційної структури виділяються центри відповідальності, для кожного з яких складатиметься окремий баланс ресурсів й фінансовий план доходів та видатків (бюджет). У ході перевірки виконання фінансових планів (бюджетів) визначається ступінь ефективності роботи кожного з центрів відповідальності, а трансфертне ціноутворення (базові ставки) визначає кількісний характер взаємодії підрозділів, оцінки їх ефективності[3].

Отже принципами, функціями, інструментами управління фінансовими результатами банку можна визначити як динамічний багатоаспектний процес, який передбачає оперативне реагування на відхилення від запланованих результатів ефективності діяльності банку.

Література

1. Фінансовий менеджмент у банку. Навчальний посібник./за ред. І.Г.Сокиринської, Т.О.Журавльової – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. - 192 с.
2. Журавльова Т.О., Ткач О.В. Інформаційна модель оцінки та управління ефективністю роботи банку та «Карта оперативної оцінки управління показниками ефективності роботи банку» як допоміжні інструменти управління показниками ефективності роботи банку. Бізнес-моделі розвитку національної економіки та підприємницьких структур: сучасні реалії та перспективи: монографія з міжнародною участю / за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. – Дніпро: Журфонд, 2018. – С.246-255

3. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України: схвалено Постановою Правління Національного банку України від 06.09.2007р. № 324 чинні. -URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0324500-07#Text>

УДК 336.71

ОСОБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОГО МАРКЕТИНГУ

Р.М. Безус. д.е.н., професор кафедри маркетингу

Л.С. Крючко. к.е.н., доцент кафедри маркетингу

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Банківський маркетинг – це філософія, стратегія і тактика банківського бізнесу, що базується на комплексному аналізі та сегментуванні ринку банківських послуг, здійсненні оптимальної продуктової, цінової, збутової і комунікаційної політики і спрямована на гармонійне балансування інтересів банку, існуючих і виникаючих потреб наявних і потенційних банківських клієнтів та суспільства в цілому [2].

В сучасних умовах на фінансових ринках, включаючи ринки банківських продуктів і послуг, стали відбуватися прискореними темпами серйозні зміни, що призвели до різкого загострення конкурентної боротьби. Ці зміни були, насамперед, викликані наступними чинниками.

1. Істотне укрупнення банківських і фінансових структур внаслідок їх злиття і поглинання дрібних і середніх установ більшими.
2. Диверсифікація послуг у самій банківській галузі.
3. Різке загострення конкуренції всередині банківської системи, а також між банками і позабанківськими установами як в частині залучення коштів населення, організацій і підприємств, так і надання їм кредитів і позик.
4. Істотне прискорення, особливо в останні десятиліття, процесу

інтернаціоналізації комерційної діяльності банків, що охопила нові країни світу (зокрема, Східної Європи і колишнього СРСР). Цей процес характеризується конкуренцією найбільших банків світу і позабанківських установ з місцевими, набагато менш сильними банками.

5. Посилення державного регулювання банківської діяльності в багатьох країнах, що, зокрема, проявляється в обмеженні цінової конкуренції. У цих умовах банки змушені набагато більше уваги приділяти підвищенню якості надаваних послуг і просуванню їх на ринок.

6. Поява і бурхливий розвиток нових інформаційних технологій і засобів комунікацій, що дало можливість безперешкодного доступу банкам та іншим фінансовим установам до значно більшого, ніж раніше, кількості клієнтів як у своїй країні, так і за кордоном, а також стимулювало конкуренцію по новим послугам, надаються на основі найсучасніших інформаційних технологій.

У цих умовах маркетинг стає найважливішим інструментом конкурентної боротьби на світовому і регіональних фінансових ринках і одним з головних чинників виживання банків, особливо середніх і дрібних.

Аналіз особливостей банківського маркетингу дозволив виявити основні проблеми банківського маркетингу в Україні та шляхи їх вирішення (табл.1).

Таблиця 1.

Проблеми банківського маркетингу в Україні та шляхи їх вирішення

Проблеми банківського маркетингу	Шляхи вирішення проблем банківського маркетингу
1. Відсутність наглядового контролю з боку Національного банку України	Формування ряду наглядових вимог, які будуть практично реалізовуватися
2. Недосконалість законодавства у сфері банківського маркетингу	Розробка та прийняття необхідних нормативно-правових актів, підвищення стабільності та ефективності податкової політики

3. Недостатній рівень інвестицій у дану сферу, що зумовлює брак фінансових ресурсів	Створення сприятливого інвестиційного клімату, пошук нових джерел залучення фінансових ресурсів
4. Відсутність організації, яка б захистила інтереси всіх банківських структур перед органами державної влади	Співпраця всіх банків у напрямку формування єдиного представницького органу, який буде наділений відповідними функціями
5. Висока частка довготермінових зобов'язань партнерів та неможливість їх погашення	Складання та реалізація плану покращення фінансового стану партнерів та підвищення рівня їхньої платоспроможності
6. Неможливість банку самостійно визначати ціну своїх банківських продуктів, через наявність природної монополії на ринку	Розробка і реалізація цінової стратегії банку та формування його конкурентних переваг
7. Недосконалість механізмів залучення і утримання клієнтів банку	Застосування нових методів залучення і утримання клієнтів банку; формування підтримки маркетингових зв'язків з клієнтами після надання послуг
8. Низький рівень менеджменту у банківських структурах, зокрема, через непрофесійність вищого керівництва	Підвищення кваліфікації керівників банку у сфері банківського маркетингу, проведення регулярної перевірки знань персоналу

Необхідність все більш активного застосування прийомів та інструментів маркетингу в банківській сфері обумовлена дією наступних чинників [1,3]:

загостренням конкурентної боротьби на ринку фінансових послуг в цілому і його банківському секторі зокрема, глобалізацією банківської конкуренції; переважаючою тенденцією універсалізації банківської діяльності, що повинно

привести до формування “нового типу трансформованого, сфокусованого і регенованого універсального банку як сучасної фінансової установи”; динамічною зміною обсягів, характеру і структури попиту на банківські продукти та їх постійною диверсифікацією; широким запровадженням в банківську діяльність передових інформаційних технологій, що кардинально міняє форми і системи збуту продуктів банку та методи комунікаційних зв’язків з наявними і потенційними клієнтами; персоніфікацією традиційних банківських продуктів під індивідуальні запити окремих клієнтів; формуванням системи партнерських відносин між клієнтами і банком; наданням допомоги клієнтам в оцінці вигоди пропозиції нових послуг .

Отже, банківський маркетинг у силу своєї специфіки є особливою галуззю маркетингу. Це зовнішня й внутрішня ідеологія, стратегія, тактика й політика діяльності банку. Метою політики керівництва банку й діяльності всіх його служб є залучення клієнтури, розширення сфери збуту своїх послуг, завоювання ринку, збільшення прибутку. Звідси велике значення маркетингової роботи банку, зміст і цілі якої істотно змінюються останнім часом під впливом різко зростаючої конкуренції на фінансових ринках і модифікації відносин між банками й клієнтурою в умовах кризи [4].

Література

1. Головка А.Т., Грушко В.І., Денисенко М.П. та ін. Система банківського менеджменту: Навч. посібник. – К.: Фірма “ІНКІОС”, 2004. – 480с.
2. Ткачук В.О. “Маркетинг у банку”: Навч. посібник. – Тернопіль: “Синтез-Поліграф”, 2006.- 225 с.
3. Дёриг Ханс-Ульрих Универсальный банк – банк будущего. Финансовая стратегия на рубеже века: Пер. с нем. – М.: Междунар. отношения, 1999. – 384 с.
4. Попова Н. Ю. Банківський маркетинг / Н. Ю. Попова, В. І. Хабаров. М.: МПФА, 2004. С. 28.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ПОЛІТИКОЮ БАНКУ

Н.П. Дуброва, к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Організація ефективної кредитної діяльності у сучасних нестабільних умовах господарювання відбувається завдяки виваженої кредитної політики банку. Значення кредитної політики у функціонуванні банку досить значне, вона формує умови, принцип, правила кредитування, окреслює підходи до реалізації процесу кредитування та його контролю. Одним із головних завдань кредитної політики є контроль та зниження кредитного ризику у процесі банківської діяльності. Кредитна політика визначає завдання і пріоритети кредитної діяльності банку, засоби і методи їх реалізації, а також принципи і порядок організації кредитного процесу.

Кредитна політика - це складова банківської політики, яка визначає цілі діяльності на ринку кредитних послуг та стратегії їх досягнення. Вважаємо за доцільне розглядати кредитну політику як структурно-функціональну цілісність взаємопов'язаних між собою елементів (цілей, завдань, принципів, технологій, організацій), взаємодія яких дозволяє визначити найбільш ефективні стратегії діяльності банку на ринку кредитних послуг. Беззаперечним є твердження, що основою формування кредитної політики банку є її цілі та завдання. Розробляючи кредитну політику як елемент банківської політики, слід підкреслити, що політика розуміється як діяльність (практичне відношення), та як ідеологія, програма дій, концепцій.

Для реалізації найуспішнішої організації кредитної діяльності кожний банк створює та забезпечує особисту кредитну політику, розуміючи усю

множину ризиків. Необхідність розроблення кредитної політики та покладення її в основу діяльності банку зумовлено насамперед тим, що вона дає змогу планувати, регулювати, контролювати, раціонально організовувати взаємовідносини між банком і його клієнтами щодо зворотного руху грошових коштів.

Слід зазначити, що основні положення кредитної політики банку визначаються місією і стратегією розвитку банку і при цьому вона, у свою чергу, є основою для розробки тактики, процедур, правил і механізмів її реалізації. Саме на стадії розробки кредитної політики банку повинні вирішуватися завдання, пов'язані із створенням базових принципів, критеріїв, стандартів і лімітів кредитування для ухвалення управлінських рішень, обов'язкових для всіх структурних підрозділів банку. Таким чином, кредитна політика банку як базовий елемент процесу управління кредитним портфелем визначає довгострокові цілі банку в кредитній діяльності, враховуючи загальну спрямованість його функціонування.

Метою кредитної політики банку є формування оціненого та якісного підходу щодо управління ризиком на рівні кредитного портфеля банку. Кредитна політика в стратегічному плані включає пріоритети, напрямки розвитку, принципи окремого комерційного банку на кредитному ринку. Кредитна політика в тактичному плані містить фінансовий та інший інструментарій, що використовується даним банком для реалізації його цілей при здійсненні кредитних угод, правила їх здійснення, регламент організації кредитного процесу. Крім того, кредитна політика банку визначається, по-перше, загальними установками відносно операцій з клієнтурою, розробляється і фіксується в Меморандумі про кредитну політику і, по-друге, практичною діяльністю банківського персоналу, який втілює в життя ці установки.

У сучасних умовах з метою забезпечення організації ефективної кредитної діяльності, банки розробляють власну внутрішню кредитну політику та впроваджують механізм її реалізації. Основним принципом кредитної

політики є принцип пріоритетності мінімізації рівня ризику над дохідністю, відповідно до якого, незалежно від суми потенційного доходу, кредит не видається, якщо його видача супроводжується недопустимим рівнем ризику. Фактична структура кредитного портфеля має відповідати положенням кредитної політики банку, інакше не буде забезпечена її ефективна реалізація.

Модель формування оптимальної кредитної політики, яка зумовлена методологічно обов'язковими вимогами у процесі формування кредитної політики та організації кредитного процесу включає:

- 1) загальні положення й цілі кредитної політики, які визначають стратегію комерційного банку у сфері кредитування;
- 2) визначення тактики банку щодо управління кредитними операціями з боку персоналу банку;
- 3) деталізація конкретних операцій та підходи до організації кредитного процесу на різних етапах виконання кредитного договору банку з клієнтом;
- 4) систему заходів щодо контролю і управління кредитним процесом.

При формуванні принципів кредитної політики щодо покупців в комерційних банках приділяється увага тому, у яких формах здійснювати реалізацію послуг у кредит і який тип кредитної політики варто вибрати.

Виділяють дві форми реалізації послуг у кредит: товарний (комерційний) кредит і споживчий кредит. Товарний (комерційний) кредит є формою реалізації послуг її продавцем на умовах відстрочення платежу, якщо таке відстрочення перевищує звичайні терміни банківських розрахунків. Зазвичай цей кредит надається на термін від одного до шести місяців. Споживчий кредит (у товарній формі) є формою реалізації послуг фізичним особам з відстроченням платежу. Він надається зазвичай на термін від шести місяців до двох років.

До переваг широкого застосування кредитної політики у стосунках з клієнтами – покупцями, потрібно зарахувати збільшення реалізації банківських послуг та збільшення доходів і прибутку банку в умовах високої ринкової

конкуренції.

Недоліками кредитної політики є: можливе виникнення безнадійної дебіторської заборгованості; додаткові фінансові витрати у випадку залучення короткострокових банківських кредитів для компенсації дебіторської заборгованості; можливі (альтернативні) витрати у зв'язку з відволіканням грошових коштів з обороту.

УДК 336.76

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ

С.М. Халатур, д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

Дніпровський державний аграрно – економічний університет

В. Полохач, студент групи МгУФЕБ 1-20

Дніпровський державний аграрно – економічний університет

З кожним кроком в бік розвитку зовнішньоекономічних зв'язків між країнами, з'являються все нові і нові ареали поширення спочатку національного, а потім і світового продукту. Ступінь позитивного впливу від процесів глобалізації залежить від місця та ролі кожної країни у світовому середовищі. Всі процеси, які супроводжують переміщення фінансового капіталу є фінансовою глобалізацією. Поняття фінансової глобалізації стало не цікавим для сучасних дослідників, адже основну увагу приділено не суті, а наслідкам, зокрема негативним, та шляхам їх уникнення. Таке явище як фінансова глобалізація відбивається на економіці країн по-різному. Нездатність, неготовність фінансової системи прийняти всю ту потужність різноманітних фінансових інститутів, фінансових інструментів, зокрема і факторів виробництва, провокує появу негативних соціально-економічних

явищ для країн, що тільки розвиваються. Адже відкритість кордонів для нових можливостей підвищує ризики пов'язані із безпечним функціонування національної економіки. Підрив економічної, зокрема фінансової, безпеки країни дестабілізує фінансовий ринок.

Звісно, що перед державою постає проблема щодо уникнення або часткового спрощення негативних наслідків від фінансової глобалізації. Тому неодноразово і науковці, і економісти намагалися дослідити всі сторони даного процесу. Основними причинами розвитку глобальної фінансової системи стали не лише вихід на міжнаціональний рівень виробництва та розширення фінансово-перерозподільчих відносин між країнами, але й спрощення переміщення фінансових потоків на рівні окремих країн та міжнародних фінансових організацій. Розширення фінансового ринку – це явна ознака фінансової глобалізації. А для виміру рівню глобалізованості як країни, так і її фінансового ринку у світовому господарстві використовується індекс глобалізації та показники глобалізованості фінансової сфери [2].

До фінансової глобалізації долучилися майже всі країни світу, у тому числі й Україна. Першими фактичними ознаками участі України у процесах фінансової глобалізації почали з'являтися з надходження прямих іноземних інвестицій у кінці 1990-х – на початку 2000-х рр. На сьогодні основними напрямками фінансової глобалізації є: розвиток банківської сфери; розвиток фондового ринку; розвиток ринку фінансових послуг. До форм фінансової глобалізації можна віднести: глобалізацію фінансових інструментів (переміщення капіталу, поява інноваційних цінних паперів) та глобалізація фінансових інститутів (розширення меж для співпраці інвестора з потенційним об'єктом інвестування, розширення спектру фінансових послуг) [1].

Однозначним позитивним результатом від глобалізаційних процесів є економічне зростання країни (зростання рівня ВВП) або за рахунок залучення іноземного капіталу, або за рахунок запровадження нових технологій та підвищення продуктивності факторів виробництва. Країни-інвестори через

глобалізацію фінансових ринків переміщують свій капітал у більш прибуткові сфери та об'єкти інвестування [3].

Це свідчить про рівень довіри інвестора до певної країни, рівень привабливості певної країни для потенційної країни-інвестора. З фінансовою відкритістю національної економіки і спрощується доступ урядів та суб'єктів господарювання до глобальних фінансових ринків.

Необхідно також відмітити наступні недоліки фінансової глобалізації:

1) асиметричність результатів для різних груп країн (переваги отримують лише розвинуті країни або індивіди), що призводить до виникнення конфліктів на регіональному, національному та інтернаціональному рівнях;

2) нестабільність світової фінансової системи, що спричиняє регіональну та глобальну нестабільність через взаємозалежність національних фінансових систем на світовому рівні;

3) зниження регуляторної ролі національних держав, що підсилює значення наднаціональних утворень та впливу ТНК;

4) дестабілізація економіки через масовий відтік капіталу, що призводить до підриву стабільності курсу національної грошової одиниці та зниження золотовалютного резерву;

5) зростання світової заборгованості країн за зовнішніми запозиченнями, що призводить до боргової залежності країн-боржників від країн-кредиторів;

6) поширення використання офшорних зон у міжнародному бізнесі, що призводить до приховування неоподатковуваних коштів від національного та міжнародного контролю.

Отже, поглиблення фінансової глобалізації залежить від розвитку економіки країни. Звісно, Україна не локомотив глобалізаційних процесів, але повинна шукати шляхи співпраці з новими ринками, новими інструментами, які будуть актуальними на даній стадії економічного розвитку. На сьогодні України бере активну участь у процесах фінансової глобалізації банківського та страхового сегментів, а інтеграції вітчизняного фондового ринку у світовий.

Вагоме місце у глобалізації займає держава. Держава повинна вчасно реагувати на всі чинники можливого економічного зростання через вдало сформовану та реалізовану податкову, грошово-кредитну, соціально-економічну та інші політики.

Література

1. Бойцун О.І. Міжнародний досвід формування фінансової відкритості в умовах глобальних змін / О.І. Бойцун // Інноваційна економіка: всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2016. – № 5. – С. 46-49.
2. Кулішов В.В. Сучасні проблеми глобальної економіки / В.В. Кулішов // Інноваційна економіка: всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2017. – № 3. – С. 8-11
3. Линенко А.В. Фінансова глобалізація: проблеми та перспективи / А.В. Линенко, Є.О. Герценко // Вісник Запорізького національного університету. – 2017. – № 3 (15). – С. 188-193.

УДК 658:336.7

СУТНІСТЬ СИСТЕМИ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Є. Колдун, студентка гр. МТ-1-18

Науковий керівник: **С.В. Качула** професор,

А.Ю. Сірко, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Банківський менеджмент у загальному вигляді являє собою управління відносинами, пов'язаними зі стратегічним і тактичним плануванням, аналізом, регулюванням, контролем діяльності банку, управлінням фінансами, маркетинговою діяльністю, а також персоналом, який надає банківські послуги, виробляє банківські продукти та здійснює банківські операції.

Банківський менеджмент банку відрізняється від менеджменту

підприємства та будь-якої небанківської установи. Систему банківського менеджменту можна розглядати з «вузької» та «широкої» позицій.

Банківський менеджмент має свої особливості, пов'язані зі специфікою банківської діяльності. На відміну від підприємств, основна діяльність яких – виробництво товарів, послуг і торгівля, банки є інститутами, основна діяльність яких сконцентована на фінансових ринках. Якщо для підприємств фінансові операції необхідні для ефективного ведення основної виробничої діяльності, то для банків фінансові операції є повною діяльністю, і сутність управління фактично зводиться до управління фінансами. [1]

Оскільки управління в кожному банку будується як індивідуальна система, то виникає множина варіантів практичних побудов управління в кожному з установ.

Банківське управління здійснюється шляхом прийняття та реалізації управлінських рішень.

Оскільки управлінські рішення оформлюють у вигляді наказів та розпорядження, обов'язкового для виконання співробітниками банку, то можна стверджувати, що всі вони пов'язані з наявними або потенційними ресурсами банку. Між поточним станом і бажаним майбутнім станом перебуває процес діяльності, де управлінські рішення структуровані як дії, що розподілені у часі [2].

Багатогранність та універсальний характер діяльності більшості банків постійно ускладнюють управлінські системи, що зумовлює виокремлення основних напрямів банківського менеджменту.

Навчальні, довідкові та інформаційні джерела пропонують широкий спектр визначень поняття «фінансовий менеджмент банку».

Отже фінансовий менеджмент у банку визначається як система управління фінансовим напрямом його діяльності.

В банківській практиці фінансовий менеджмент розглядається з погляду системного, інтеграційного, функціонального, нормативного, процесного і

ситуаційного підходів.

Системний підхід базується на структуруванні загальної задачі з управління банком на ряд окремих підзадач. Такий підхід розглядає управління як сукупність взаємопов'язаних елементів та окремих підсистем, які орієнтовані на досягнення різноманітних цілей: людей, структури, технології, фінансів, маркетингу [3].

Інтеграційний підхід припускає, насамперед, дослідження взаємозв'язку між окремими підсистемами і компонентами системи визначеного управління банком, до яких, як правило, відносяться множина структурних підрозділів банку, напрямків його діяльності, клієнтська база.

Функціональний підхід полягає в тому, що комплекс задач, що виникають у системі управління банком, розглядається як сукупність функцій, які потрібно виконати для досягнення ефективності загального розвитку банку.

Нормативний підхід дозволяє обґрунтувати та встановити окремі обмеження в системі управління банком.

Процесний підхід розглядає фінансовий менеджмент як безперервне застосування чотирьох взаємопов'язаних управлінських функцій: Планування – Аналіз – Регулювання – Контроль.

Ситуаційний підхід, розроблений наприкінці 60-х років XX ст., концентрується на твердженні про те, що можливість використання різних методів управління визначається ситуацією.

Зрозуміти сутність фінансового менеджменту у банку дозволяє ознайомлення з предметом, об'єктом та елементами його системи.

Ефективна взаємодія всіх перерахованих вище компонентів-процесів фінансового менеджменту в банківській сфері дає змогу підняти управління у банківських установах на якісно новий рівень.

Суб'єктами управління в системі фінансового менеджменту банку є правління банку, топ-менеджмент, фінансові служби (центри відповідальності) і персонал банку, які за допомогою різних форм управлінського впливу

здійснюють цілеспрямовані дії на ефективне функціонування об'єктів.

Об'єктом діяльності фінансового менеджменту у банку є процеси дослідження фінансових операцій банківської установи та управління потоками грошових коштів, тобто кошти, що перебувають в його комерційному обігу.

Фінансове планування можна розглядати як основну ланку процесу управління банком і головну функцію фінансового менеджменту [3].

Це складна та багатоступенева діяльність яка складається з аналізу, фінансової діагностики та іншого. Тому розробка планів здійснюється як на рівні банку, так і на рівні окремих його структурних підрозділів.

Аналіз фінансового стану є глибоким, науково обґрунтованим дослідженням та оцінюванням фінансових відносин і руху фінансових ресурсів у діловому процесі банку.

Фінансова діагностика здійснюється з метою своєчасного розпізнання можливої фінансової кризи та упередження негативних наслідків. Координація є погодженістю робіт усіх ланок керованої системи й забезпечує єдність відносин об'єкта управління, суб'єкта управління, апарата управління та окремого банківського працівника.

Також банки використовують інструментарій фінансового менеджменту реалізуючи функції управління фінансового менеджменту в банку, що являє собою сукупність цілей, напрямків, способів і методів управління фінансами банку.

Модель фінансової діяльності банку дозволяє кількісно описати банк як економічну систему. Наприклад, як таку модель можна прийняти бухгалтерський баланс банку, який описує його фінансову структуру і фінансовий стан у певний момент часу. Як наслідок, баланс банку може розглядатися як об'єкт управління з параметрами прибутковості й ризику[2].

Фінансове управління банку, з одного боку фактично є управлінням його операціями, послугами, продуктами, а з іншого боку - управлінням фінансами банку, тобто частиною взаємозалежного процесу, в якому можна виділити

управління активами та пасивами банку, ліквідністю банку, управління фінансовими ризиками банку, управління прибутковістю банку та ефективністю здійснення окремих видів банківських операцій.

Література

1. Банківська система: навч.посіб./ Крилова О.В., Антипенко Н.В., Владика Ю.П., Волчанська Л.В. -Дніпро: Пороги, 2020.- 324 с.
2. Фінансовий менеджмент у банку. Навчальний посібник./за ред. І.Г.Сокиринської, Т.О.Журавльової – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. - 192 с.
3. Скрипник Ю.В., Рибалка В.В. Розвиток фінансового менеджменту в банківських установах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип.6. С.594-599

УДК 336.71:330.131.7

ЕКОНОМІЧНИЙ КАПІТАЛ БАНКУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВІДМІННОСТІ ВІД РЕГУЛЯТИВНОГО

А.А. Сергієнко , студентка групи МгМР-1-20

Науковий керівник – **Н.П. Дуброва**, доцент, **А.Ю. Сірко**, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Відносно новим поняттям в теорії і практиці банківської діяльності є економічний капітал, який у міжнародній практиці називають також внутрішнім капіталом (Internal Capital), «капіталом під ризиком» (Capital at Risk або CaR), або просто «ризиковий капітал» (Risk Capital).

Термін «економічний капітал» виник в результаті поглибленого осмислення широкого розмаїття ризиків банківської діяльності в умовах глобалізації економіки і слугує узагальнюючим показником обсягу ризиків банків.

В економічній літературі представлено різні тлумачення та трактування сутності економічного капіталу банку. Під економічним капіталом розуміють:

- абсолютну суму капіталу, необхідного для адекватної підтримки прийнятих конкретних ризиків;
- додатковий капітал, достатній для а) покриття негативних грошових потоків, зменшення вартості активів чи збільшення вартості зобов'язань банку для заданого рівня схильності до ризику у визначений інтервал часу; б) підтримання платоспроможності банку на заданому рівні схильності до ризику у визначений інтервал часу;
- результат перевищення ринкової вартості активів над ринковою вартістю зобов'язань;
- інструмент внутрішнього управління для банківських менеджерів, які прагнуть забезпечити достатній рівень прибутку для акціонерів і оптимальне розміщення капіталу у різних сферах бізнесу;
- капітал під ризиком ;
- оцінка загального розміру капіталу, необхідного для забезпечення платоспроможності банку із заданим довірчим рівнем, який відповідає цільовому кредитному рейтингу його незабезпечених зобов'язань.

Американська федеральна корпорація із страхування депозитів визначає економічний капітал так: економічний капітал - це оцінка ризику, можлива втрата капіталу [1].

Економічний капітал базується на прогностичній оцінці потенційних втрат, а тому більше на потенційному зниженні адекватності капіталу, ніж на традиційному розрахунку.

Поняття «регулятивний капітал» та «економічний капітал» пов'язані з двома концепціями управління ризиками банківської діяльності, які почали розвиватись наприкінці минулого століття.

Поняття економічного капіталу почало широко використовуватися після прийняття Базельським комітетом з банківського нагляду в 2003 р. нових

підходів до оцінки адекватності регулятивного капіталу комерційних банків (так званий Базель II).

До 2003р., як і зараз, регулятивний капітал складався з 2-х складових: найбільш стабільного основного капіталу (1-й рівень), та додаткового (2-й рівень) капіталу. Для розрахунку адекватності регулятивного капіталу активи зважувалися на ризик відповідно до кожної групи активів. Новий Базель II залишив цей підхід до визначення адекватності регулятивного капіталу без суттєвих змін, однак поставив вимогу перед банками обчислювати потенційні ризики своєї діяльності більш ретельно, ніж це передбачено попередньою методикою розрахунку адекватності капіталу (H2), в якій вони враховувалися надто узагальнено. Така необхідність об'єктивно виникла як рефлекс на глобалізацію світової грошово-кредитної системи, посилення коливань на світових фондових ринках і ринках іпотеки, необхідності кредитувати складні інноваційно-інвестиційні проекти, зростання операційних ризиків та безумовне посилення конкуренції на банківському ринку, які впливають на ризиковість та ефективність банківської діяльності [3].

Обсяг економічного капіталу банки встановлюють та визначають самостійно, зважаючи на свої бізнес-моделі та особливості фінансово-економічного простору.

Базель II визначив два основних підходи до обчислення прогнозних ризиків банківської діяльності. Перший – підхід IRB базувався на оцінці кредитних ризиків, розрахунку непередбачених збитків (Unforeseen losses -UL) та очікуваних збитків (Expected losses - EL). Неочікувані збитки визначаються як мінливість втрат банку за певний період часу і обмежуються довірчим інтервалом, тобто вірогідністю їх настання понад очікувані збитки. Самі очікувані збитки визначаються так:

$$EL = PD (\%) \times LGD (\%) \times EAD$$

де PD (%) – ймовірність дефолту активів (в розрізі їх видів), які має банк;

LGD (%) – питома вага збитків у разі дефолту;

EAD – експозиція під ризиком - компонент розрахунку розміру кредитного ризику, що відповідає боргу за активом, який перебуває під ризиком дефолту (у грошових одиницях виміру) [2].

Щодо показника PD, то слід сказати, що він визначається залежно від рейтингу кожної групи активів, котрий визначається або незалежним експертним агенством, або за власними оцінками фахівців установи.

В оцінюванні економічного капіталу, першочергово, зацікавленими суб'єктами є банки та регулятор: Національний банк України зможе регулювати та впливати на банки, щоб вони в повному обсязі формували буфер капіталу, і в результаті – підтримувати стійкість банківського сектору до впливу кризових явищ та його стабільність в довгостроковому періоді. У свою чергу, банки матимуть змогу контролювати власні ризикові позиції та, у випадку їх суттєвого збільшення, вживати відповідні заходи для врегулювання ситуації, визначати найприбутковіші бізнес-напрями.

Отже інструментальна архітектоніка економічного капіталу банку є різною, тобто він може бути інструментом для вирішення різних завдань. Економічний капітал може виступати як:

- інструмент матеріального стимулювання, наприклад, на основі показника рентабельності капіталу, зваженого на економічний капітал, приймається рішення про розмір винагороди;

- інструмент стратегічного планування - визначаються найперспективніші для банку бізнес-напрями, встановлюється таргет – довгостроковий цільовий рівень платоспроможності;

- інструмент ціноутворення - дає можливість визначати не лише найприбутковіші напрями, а й – найризикованіші, що вимагає встановлення відповідної надбавки, як премії за прийнятий ризик;

- інструмент впливу Національного банку України на діяльність банків щодо встановлення вимог до формування буфера капіталу на величину розриву;

- інструмент контролю банками власних ризикових позицій;
- інструмент для виявлення внутрішніх резервів банку, які необхідні для зростання бізнесу.

Література

1. Фінансовий менеджмент у банку. Навчальний посібник. / Демчук Н.І., Мазур І.М., Вишнякова І.В. Дніпро: Пороги, 2016. 300с.
2. Фінансовий менеджмент у банку. Навчальний посібник. /за ред. І.Г.Сокиринської, Т.О.Журавльової Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 92 с.
3. Довгань Ж.М. Менеджмент у банку : підруч. Тернопіль : Економічна думка, 2017. 512 с.

УДК 336.71

НОРМАТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ КАПІТАЛУ БАНКУ

А.А. Сергієнко, студентка групи МгМР-1-20

Науковий керівник: **Н.П. Дуброва**, доцент, **А.Ю. Сірко**, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У світовій банківській практиці спостерігається тенденція до поступової уніфікації системи банківського регулювання та нагляду. Ця тенденція пов'язана з діяльністю Міжнародного комітету з банківського нагляду. У 1975 році керівники Національних банків країн Західної Європи, Канади, Китаю та Японії створили Базельський комітет, який на сучасному етапі є найбільш авторитетною організацією у світі щодо визначення політики в галузі банківського регулювання та нагляду. Першим вагомим кроком на шляху до міжнародної гармонізації банківського регулювання стало прийняття Угоди про капітал (Capital Accord), або просто Базельської угоди (Basle Accord). Пізніше цей документ

отримав ще одну назву – «Базель I» або «Міжнародна конвергенція щодо розрахунку капіталу та вимог до капіталу» .

Базель I або «Угода про капітал», опублікована 1988р., стала першим міжнародним документом, який визначав стандарти банківської діяльності. Спочатку його зобов'язані були запровадити країни-члени Базельського комітету, а потім інші країни за бажанням. Суть цього документа полягала у тому, що визначалися однакові вимоги до банків, які були міжнародно активними [4].

Нові вимоги до капіталу більшою мірою враховували рівень ризикованості операцій, передбачали формування необхідного обсягу ресурсів для забезпечення покриття ризиків. Нова угода про достатність капіталу ґрунтувалася на трьох підходах чи «опорах»: 1) мінімальні вимоги до капіталу; 2) процес банківського нагляду; 3) ринкова дисципліна. Головна мета запровадження Базеля II – сприяння забезпеченню стабільності та надійності міжнародної банківської системи. Але світова криза, яка розпочалася у 2007р. виявила, що цей документ не зміг достатньою мірою гарантувати це. Потрібно було розробити нову, якіснішу стратегію розвитку банківської системи.

Згідно Закону України «Про банки і банківську діяльність» норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу банку - співвідношення між розміром регулятивного капіталу і сумою активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику, та сумою вимог для покриття інших ризиків банку [3].

Значимість дотримання нормативу адекватності капіталу в банківській діяльності підтверджують такі законодавчі норми:

- якщо банк протягом 30 календарних днів поспіль допустив порушення мінімального значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу, то відповідно до законодавства України НБУ зобов'язаний прийняти рішення про віднесення банку до категорії проблемних;
- якщо відбувається зменшення нормативу достатності (адекватності)

регулятивного капіталу на 50 і більше відсотків від мінімального рівня, встановленого нормативно-правовими актами Національного банку України, НБУ обов'язаний прийняти рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних;

- *норматив достатності основного капіталу (НЗ).*

Норматив достатності основного капіталу (НЗ) визначається як співвідношення основного капіталу до суми активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику (далі - загальний обсяг ризику).

Якщо відбувається зменшення нормативу достатності основного капіталу на 50 і більше відсотків від мінімального рівня, встановленого нормативно-правовими актами Національного банку України, НБУ обов'язаний прийняти рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних.

Мірою надійності і ефективності використання всього капіталу банку є норма прибутку на сукупний капітал. Дана норма прямо пропорційно залежить від прибутковості активів і обернено пропорційно достатності капіталу.

НБУ «Інструкцією про регулювання банківської діяльності в Україні» з метою підвищення стійкості банків у період фінансової та економічної нестабільності, створення ними запасу капіталу для підвищення спроможності протистояти ризикам встановлює вимоги щодо формування банками буферів капіталу, а саме: *буфера запасу* (консервації) капіталу та контрциклічного буфера [2].

Банк формує *буфер запасу (консервації) капіталу* розраховується від загального обсягу ризику. Формування цього буфера відбувається з 01 січня 2020р. Буфер формується тими самими інструментами, що й основний капітал банків. Це означає, що з урахуванням вимог до формування буфера, значення показника нормативу достатності основного капіталу (НЗ) станом на початок 2020 року мав становити щонайменше 7,625% і надалі щороку повинен збільшуватись на 0,625% до досягнення у 2023р. 2,5%.

Рішення про дату початку формування банками буфера запасу (консервації) капіталу та графік поетапного досягнення встановленого розміру приймається Правлінням НБУ. Формування відповідного буфера забезпечить створення банками в некризовий період запасу капіталу понад мінімальні вимоги для поглинання можливих втрат, які виникають в умовах загального економічного спаду, без порушень нормативу достатності капіталу в майбутньому. Цей інструмент сприятиме досягненню цілей стратегії забезпечення фінансової стабільності НБУ через посилення спроможності банків поглинати збитки.

Буфер запасу (консервації) капіталу накопичується банками протягом періоду економічного зростання для компенсації можливих втрат, які виникають в умовах загального економічного спаду.

Контрциклічний буфер капіталу розраховується від загального обсягу ризику в розмірі 0 - 2,5 відсотка. Розмір контрциклічного буфера капіталу встановлюється за рішенням Правління НБУ в разі значної кредитної активності банків із урахуванням ризиків, пов'язаних із надмірним зростанням кредитування. Він розраховується від загального обсягу ризику розміром від 0 до 2,5% залежно від фази економічного циклу. Його розмір визначають на підставі аналізу кредитних операцій банку, а також аналізують ризики, які можуть виникнути при їхньому зростанні [1].

Ще один буфер капіталу, який буде активовано згодом – буфер системної важливості. Його розмір буде диференціюватись (1%, 1,5% або 2% від загального обсягу ризику) в залежності від категорії системної важливості банку.

Буфери капіталу формуються понад значення нормативу достатності основного капіталу та призначені для підвищення здатності банків протистояти кризовим явищам шляхом створення додаткової «подушки безпеки» та зменшення ймовірності банкрутств банків.

Отже впровадження поняття «економічний капітал» пов'язано із двома

концепціями управління ризиками банківської діяльності: концепцією регулятивного капіталу Базеля I і вдосконаленою з огляду на сучасні тенденції інтеграції ризиків концепцією розрахунку економічного капіталу, закладеною Базелем II. Концепція економічного капіталу спрямована на визначення величини власного капіталу банку з урахуванням мінімізації консолідованих банківських ризиків.

Література

1. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: затверджена Постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368 в редакції від 01.07.2020р. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>
2. Фінансовий менеджмент у банку. Навчальний посібник. / Демчук Н.І., Мазур І.М., Вишнякова І.В. Дніпро: Пороги, 2016. 300с.
3. Фінансовий менеджмент у банку. Навчальний посібник. /за ред. І.Г.Сокиринської, Т.О.Журавльової Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 92 с.
4. Довгань Ж.М. Менеджмент у банку : підруч. Тернопіль : Економічна думка, 2017. 512 с.

УДК_339.7.01

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КРИПТОВАЛЮТИ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ТА СВІТУ

І.Л. Солодовникова, старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

В.В. Гетель, студентка групи ФБС-2-20

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасний світ феноменальний, ми живемо в епоху інноваційних та інформаційних технополіс, гучних наукових та революційних відкриттів.

Сьогодні в еру ПК та смартфонів, трансформаційного світового фінансового середовища особливого значення набувають електронні гроші. Гроші мають унікальну властивість – забезпечення зв'язку сучасного та майбутнього. Так, інноваційним інструментом світової грошової системи XXI століття є криптовалюти.

Одним із ключових ризиків активного впровадження досягнень ІТ-технологій у фінансовій сфері є можливе зникнення банківської системи в «класичному» вигляді або її радикальна трансформація через неспроможність конкурувати з новими технологіями. При цьому найбільш потенційно небезпечними для класичних банків є дві технології – кредитні електронні платформи та блокчейн [1].

Цифрова валюта існує у двох формах: електронні гроші, які є лише цифровим відображенням реальних грошей і циркулюють у реальній економіці з метою транзакцій останніх з одного банківського рахунку на інший; криптовалюта, яка є віртуальною валютою, що вільно обертається в цифровому світі [4].

Особливості функціонування криптовалюти, особливості її емісії та придбання суттєво відрізняються від особливостей функціонування фіатних валют. Відповідно до визначення Європейської банківської організації (ЕБА) віртуальні валюти є цифровим вираженням вартості, емітентом яких не є центральний банк і вони належать до нефідуціарних грошей. Зазначимо, що щодня в світі продається і купується криптовалюти на чверть трильйона доларів.

Отже, біткоїн (Bitcoin) не випускається центральним банком і не залежить від кредитно-грошової політики тієї чи іншої держави. Емісія відбувається тільки в цифровому вигляді. Запланована емісія криптовалюти складає не більше, ніж 21 мільйон біткоїн (Bitcoin), тому загалом випускається все менше і менше монет [2].

Сьогодні ринкова капіталізація криптовалют у світі перевищила 1 трл. дол. США, при цьому левову частину ринку – 61% – займає криптовалюта Біткоїн (Bitcoin), варто зазначити, що так звана "Монета" біткоїну станом на 01 березня 2021р. коштує понад 49 тис. дол. США. Кількість криптовалют доступних в інтернеті сягає понад 2,3 тис. і їх кількість росте. Найвідомішими та перспективними за показником ринкової капіталізації після найбільшої мережі блокчейнів, є Ethereum (Ефіріум), Tether, XRP, Cardano, Polkadot, Binance Coin, Litecoin, Chainlink, Bitcoin Cash (Біткоїн Готівка) та Dogecoin.

Наразі найбільш гострою проблемою для України є механізм імплементації поняття «криптовалюти» у національне законодавство через прийняття відповідних норм у сфері податкового, банківського, цивільного та господарського права.

Згідно з ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення» криптовалюта, як віртуальний актив набула визначення: цифровий вираз вартості, яким можна торгувати в цифровому форматі або переводити, і який може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей.

Також істотним поштовхом на законодавчому рівні можна вважати прийняття в першому читанні 2 грудня 2020 р. ВРУ Законопроекту «Про віртуальні активи» [3]. Даний документ регулює операції з криптовалюти на території України, класифікуючи їх як нематеріальне благо. Функція регулятора ринку закріплена за Міністерством цифрової трансформації, в окремих випадках – за Нацбанком і Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

У законопроекті віртуальний актив визначається як сукупність даних в електронній формі, яка має вартість і існує в системі поводження віртуальних активів. У пояснювальній записці до документа йдеться, що в Україні ринок віртуальних активів фактично склався і існує протягом приблизно п'яти років,

але знаходиться повністю поза правовим полем держави. Експерти оцінюють капіталізацію ринку в 2 млрд. дол. США і вище, а щоденний обсяг транзакцій з криптовалюта в країні – в 150-200 млн. дол. США в день.

Ухвалення закону направлено на рішення таких проблем, як відсутність правового регулювання, механізмів оподаткування, гарантії захисту прав власності компаній індустрії, а також контролю за обігом віртуальних активів і реальних механізмів із залучення іноземних інвестицій. Законопроект “Про віртуальні активи” дозволить легалізувати ринок віртуальних активів, який зараз працює повністю в сірій зоні.

Незважаючи на це, згідно з Глобальним рейтингом прийняття криптовалют Україна є першою країною в Світі за обсягом операцій з криптовалютою та активністю користувачів, випередивши за показниками Китай та США.

Все більше українських споживачів використовує криптовалюту для on-line купівлі товарів та послуг або ж використовують її як інвестиції з високим рівнем капіталізації. Сьогодні розрахуватися криптовалютою в Україні можна за пальне (всеукраїнська мережа заправо «WOC»), техніку або гаджети (мережа магазинів «Цитрус»), випити кави (кав'ярня «Kava Like») та поласувати пастою (мережа кафе італійської кухні в Києві «Pesto Café») чи придбати продукти (мережа магазинів натуральних продуктів Еко Лавка), або ж придбати в подарунок ікону (інтернет-магазин якісних ікон «Иконный Двор») чи подорож рідній людині (продаж авіаквитків LowCost Ukraine) та таке інше. Звісно, з часом даний список поповнюється та сучасному українцю відкриваються нові можливості та свободи у праві вибору способу здійснення оплати за рахунком у майбутньому.

Література

1. Аналітична записка. Біткоїн та інші криптовалюти: ризики та перспективи використання в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-05/Glakh_bitcoin-34ba8.pdf

2. Москальов А. А. Криптовалюта на сучасній економічній арені та перспективи розвитку bitcoin, ethereum, ripple. / А. А.Москальов, Е. М. Попова // Молодий вчений. –2018. –№3. – С. 680–684

3. Проект Закону «Про віртуальні активи» №3637 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/200258.html>

4. Савченко М.В. Сучасний стан криптовалюти на глобальній економічній арені та її перспективи розвитку в Україні та Світі / М.В. Савченко, В.О. Короленко, О.В. Порошина // Економіка і організація управління. – № 4 (36). – 2019. – С. 48-57

УДК 336.713

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

І.Л. Солодовникова, старший викладач кафедри фінансів та банківської справи
та страхування

К.А. Заїка, студентка групи ФБСск-1-20

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Банки здійснюють специфічну діяльність, яка має конкретний характер і цільову спрямованість. Вони створюють послуги, які значно відрізняються від інших послуг підприємницького сектора.

Клієнтоцентричність, персоналізація пропозиції, мобільність – ключові складові діяльності комерційних банків в сучасних економічних умовах.

Сьогодні від колись консервативних банків ринок вимагає легких і нестандартних діджиталрішень. Клієнтоорієнтований бізнес та необхідність інтегруватися в нову цифрову економіку змусили банки вийти далеко за межі звичайного Інтернет-банкінгу, де клієнт міг просто дізнатися свій баланс на рахунку, історію останніх транзакцій та зробити прості P2P-перекази (з картки на картку).

Нова стратегія розвитку фінансового сектора України до 2025 року від Національного Банку України - це сильне послання банківському ринку України та стимулювання банків до кооперації з fintech стартапами.

Наприкінці 2019 року ратифікована Угода між Урядом України і Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил і застосування положень Закону США "Про податкові вимоги до іноземних рахунків" (FATCA) [3].

Банківська система, діяльність банку та відносини з клієнтами регулюються Законом України «Про банки і банківську діяльність» [2]. Прийняті в 2015 році зміни до Закону України "Про Національний банк України" впровадили у законодавство України визнаний у світі принцип незалежності центрального банку та суттєво посилили інституційну, функціональну, фінансову та особисту незалежність НБУ. Це створило необхідні умови для якісного виконання центральним банком своєї основної функції – забезпечення стабільності національної валюти.

Значна частка державного сектору обмежує конкуренцію на ринку банківських послуг. Зазначимо, що зростання частки держави в банківському секторі відбулося після переходу ПриватБанку у державну власність. На кінець III кварталу 2019 року частка банків з державним капіталом становила 54% у чистих активах сектору та 63% у депозитах фізичних осіб.

За підсумками 2020 року адекватність регулятивного капіталу банків у 22% вище за мінімально необхідний рівень у 10%. З початку року регулятивний капітал банківської системи зріс на 21%, а норматив адекватності – на 2 відсоткові пункти. Це дозволяє банкам повністю зберігати здатність до поглинання збитків та продовжувати кредитування населення, МСБ та великого бізнесу.

Але через негативні наслідки коронакризи відбулося скорочення прибутковості банків. В цілому, банківський сектор лишається прибутковим. За 10 місяців 2020 року прибутки банківського сектору складають 40 млрд. грн., в

порівнянні з 2019 р. прибутковість банків змінилась на 23%. Це пов'язано із тим, що у банків виросли відрахування в резерви на 23 млрд. грн. Це, на жаль, наслідки зниження якості кредитного портфеля, і певним чином вони викликані наслідками пандемії [3].

Незважаючи на позитивні зміни, що відбулися в банківській системі України за останні роки, до проблем, що значною гальмують її подальший розвиток, можна віднести такі:

- капіталізація банків ще проходить етап становлення;
- до початку 2020 р. рівень відсоткових ставок за кредитами був достатньо великий;
- під час кредитування виникають високі ризики;
- міжбанківська конкуренція.

Література

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р., № 2121 . - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/33774/Zb_tez_20_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Шевченко К. Довіра до банківської системи на високому рівні попри корона кризу / К. Шевченко //Круглий стіл. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finclub.net/ua/projects/kruglye-stoly/bankivska-systema-u-2021-rotsi-vyklyky-ta-perspektyvy.html>

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ВИДИ АКТИВІВ

Д.О. Стариковська, студентка групи МТ-1-18

Науковий керівник: **С.В. Качула** професор,

А.Ю. Сірко, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Серйозне значення у діяльності банку відіграють активи. Сутність активів описана довідковими джерелами, законодавством України, науковою та інформаційною літературою, які наводять наступні визначення: кошти, майно, майнові й немайнові права; сукупність майна, інтелектуальної власності, грошових ресурсів, що належить підприємству, установі, організації, у які вкладено засоби власників та інших осіб.

Стосовно активів банку, то глосарій Національного Банку України пропонує наступне визначення: активи банківські - ресурси, контрольовані банком у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічної вигоди у майбутньому [1].

Активи можна класифікувати за різними критеріями залежно від цілі:

- за призначенням [3]:

а) касові активи – забезпечують ліквідність банку призначені для щоденного безперебійного виконання банками своїх зобов'язань з безготівкового перерахування коштів і з видачі готівки з рахунків клієнтів. На їхню частку припадає 15-20% всіх активів банку;

б) працюючі активи – приносять дохід, мають відносно невеликий термін обертання. На частку працюючих активів припадає 55-70% всіх активів банку;

в) інвестиційні активи – довгострокові вкладення банку у вигляді прямих чи портфельних інвестицій. Частка таких активів – 3-10%;

г) позаоборотні активи – призначені для забезпечення виконання банком

своїх прямих функцій. Частка таких активів становить 10-15%;

д) інші активи – кошти в розрахунках, дебіторська заборгованість, транзитні рахунки, витрати майбутніх періодів тощо. Частка таких активів становить до 10%. Занадто висока питома вага інших активів може свідчити про негативні тенденції в діяльності банку;

- за профілем використання:

а) профільні (оборотні) – використовуються в основній діяльності;

б) непрофільні (необоротні) – не використовуються в основній діяльності, потрапили у власність банків внаслідок стягнення застави;

- за рівнем ліквідності. Згідно з трактуванням НБУ ліквідність активів – здатність активів перетворюватися у грошову форму під час реалізації або внаслідок погашення зобов'язань позичальником:

а) високоліквідні активи – активи, які в будь-який час можуть бути використані банком для видачі вкладів і здійснення поточних платежів (кошти в касі, кошти банків на кореспондентському рахунку в НБУ);

б) ліквідні активи – група активів банку, які в достатньо короткий термін можуть бути трансформовані і використані для виконання поточних платежів за зобов'язаннями банку (депозити в інших банківських установах; цінні папери у портфелі банку; надані кредити банком, вкладення в дочірні та асоційовані компанії);

в) низьколіквідні активи – позикові активи, до погашення яких залишилося більше одного місяця; пролонгована та дебіторська заборгованість;

г) неліквідні активи – капіталізовані активи, фінансові інвестиції в тому числі фінансові вкладення в асоційовані і дочірні компанії, дебіторська заборгованість та інші іммобілізовані кошти; прострочена та сумнівна до повернення заборгованість за кредитами;

- за рівнем проблемності:

а) потенційно проблемні активи – активи, що мають ознаки потенційної проблемності, якщо банк на підставі судження довів, що немає потреби

вживати заходів врегулювання заборгованості боржника;

б) проблемні активи – сукупний обсяг потенційно проблемних активів, непрацюючих активів, стягнутого майна;

в) дефолтні (непрацюючі) активи – належать до проблемних активів, за яким прострочення погашення боргу перевищує 90 днів або за яким контрагент неспроможний забезпечити виконання зобов'язань без стягнення забезпечення [2];

- за якістю активи поділяються на:

а) стандартні активи – частина активів банку, щодо якості якої не виникає сумнівів;

б) негативно класифіковані активи – частина активів банку, які не відповідають критеріям стандартної заборгованості;

- за рівнем прибутковості:

а) прибуткові активи – покликані приносити дохід в тому або іншому вигляді (кредити банків, довгострокові (інвестиційні) цінні папери, іноземна валюта тощо);

б) умовно прибуткові – активи, які або приносять низький дохід, або не є дохідними взагалі (короткострокові державні цінні папери, кошти на кореспондентських рахунках, готівкові касові кошти.

- за термінами розміщення банківських ресурсів:

а) поточні активи – кошти до запитання, які повертаються за першою вимогою кредитора;

б) строкові активи – кошти, розміщені комерційним банком на певний строк. Їх поділяють на коротко-, середньо- та довгострокові;

в) квазістрокові – кошти, які не мають визначеного строку повернення і не можуть бути повернені за першою вимогою.

Таким чином, у фінансово-економічній діяльності загалом, а у банківській особливо, слід пам'ятати: показники дохідності, ризикованості та ліквідності активів банку тісно взаємопов'язані та водночас протилежно

спрямовані: з підвищенням рівня дохідності того або іншого виду активу різко зростає його ризикованість і знижується ліквідність: Прибуток↑ Ризик↑ Ліквідність↓; при зниженні дохідності – знижується ризик і підвищується ліквідність: Прибуток↓ Ризик↓ Ліквідність↑.

Література

1. Глосарій банківської термінології. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://old.bank.gov.ua/>
2. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: затверджено постановою Правління Національного банку України від 30.06.2016р. № 351 в редакції від 07.03.2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#n33>
3. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ.: КНЕУ, 2004. 468 с. - URL: <https://buklib.net/books/21908/>

УДК 336.71

ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ

В. Таранова , студентка групи ФБС-1-20

Науковий керівник: **О. Зубко**, асистент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сьогодні банківська система України продовжує функціонувати в складному соціально-економічному та правовому середовищі, більшість чинників якого – макроекономічна нестабільність, криза науково-технічної сфери, недосконала податково-бюджетна та монетарна політика, низький рівень платоспроможного попиту – ускладнюють забезпечення стабільного розвитку банківської системи і підвищення конкурентоспроможності.

Перезавантаження повинне створити механізми стабілізації банківської системи щодо формування капіталу адекватного ризикам, підтримання достатнього рівня ліквідності та резервів на покриття ризиків за активними операціями, стимулювання впровадження інновацій як основи ефективності та конкурентоспроможності банків та банківської системи.

Перезавантаження повинне означати перехід від екстенсивного розвитку банківської системи, «кредитних бумів», що закінчилися масовою втратою платоспроможності і ліквідності банків та їх банкрутством, до інтенсивного розвитку, що базується на інноваційних засадах, цифрових технологіях, сучасних системах управління ризиками та орієнтацією на сприяння розвитку економіки, оскільки за слабкої, вразливої економіки не може бути стабільна розвинена банківська система. І якщо не буде змінена модель поведінки банків, ми все частіше будемо поринати у фінансові кризи, і кожна криза буде все глибшою.

У зв'язку з цим на стадії перезавантаження банківської системи України важливого значення набувало розроблення стабілізаційних механізмів, які б забезпечили перехід банківської системи до стабільного розвитку банківської системи за інтенсивною моделлю на інноваційних засадах, покращення взаємодії з реальним сектором економіки.

За останні роки на ринку банківських послуг відбулися кардинальні зміни, як технологічні, так і в процесах: автоматизація і спрощення багатьох рутинних операцій, впровадження «кредитного конвеєра», дистанційних каналів продажів та обслуговування, зовсім іншим стало розуміння маркетингу і клієнта, пропонуються зручні і зрозумілі продукти, розвиваються клієнтоорієнтованість, спрощення документообігу, автоматизований скоринг тощо. Реформування банківського сектору, зокрема перезавантаження, мають позитивно вплинути на ринок банківських послуг.

Отже, для забезпечення стабільного розвитку банківської системи України за інтенсивною моделлю стабілізаційні механізми повинні

передбачати:

1) прискорення впровадження міжнародних стандартів із регулювання капіталу та ліквідності з урахуванням встановлених термінів;

2) стимулювання процесів деконцентрації та самоорганізації, зокрема передбачивши на законодавчому рівні володіння (пряме та опосередковане) одним акціонером не більше 15 % статутного капіталу;

3) вдосконалення регулювання ризиків за операціями з пов'язаними особами, зокрема передбачивши норматив на одну особу та знизивши їх граничний рівень;

4) збільшення граничних значень нормативів ліквідності Н5 і Н6 та впровадження нормативів ліквідності в розрізі значущих валют та ін.;

5) підвищення ефективності регулювання іноземного капіталу, базуючись на критеріях стабільності, ефективності, конкурентоспроможності, передбачивши обмеження щодо входження ненадійного капіталу з офшорних країн та країн із низьким рейтингом, зниження концентрації державного іноземного капіталу та підвищення ефективності функціонування іноземного капіталу.

Стабілізаційні механізми передбачають вдосконалення регулювання фінансової стійкості банків та банківської системи з метою підвищення її здатності протистояти внутрішнім та зовнішнім негативним впливам.

ДОХОДИ ТА ПРИБУТКОВІСТЬ АТ «ОТП БАНК»**Л. Бібікова**, студентка гр. ФБС-1-17Науковий керівник: к.е.н., доц. **Н.П. Дуброва**

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Прибуток банку - це сумарний позитивний результат його господарсько-фінансової та комерційної діяльності. За рахунок доходів банку покриваються всі його операційні витрати, формується прибуток, обсяг якого визначає рівень дивідендів, зростання капіталу, розвиток пасивних та активних операцій. Основні показники результатів фінансово-господарської діяльності АТ «ОТП Банк» за 2016-2019 роки наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Основні показники результатів діяльності АТ «ОТП Банк» за 2016-2019 рр.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношенн я 2019 р. до 2016 р., %
ДОХОДИ	3970909	4080396	4256569	5676125	6951337	175,06
процентні доходи	3122679	3088820	3035594	4133371	5092574	163,08
комісійні доходи	808121	936731	1154533	1488810	1696120	209,88
інші доходи	40109	54845	66442	53944	162643	405,50
ВИТРАТИ	2791276	2758729	2767370	3186347	4035101	144,56
процентні витрати	1421060	1199459	1087530	1226343	1653327	116,34
комісійні витрати	210079	158711	216492	345284	393261	187,20

Продовження таблиці 1

інші адміністративні та операційні витрати	1160137	1400559	1463348	1614720	1988513	171,40
Прибуток до оподаткування	-2938349	1400559	1264883	2401724	3094366	105,31
податок на прибуток	90634	85402	243518	427414	557610	615,23
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	-2847515	53340	1021365	1974310	2536756	289,09
Чистий процентний прибуток (збиток)	-475322	1073243	1948064	2907028	3439247	723,56
Чистий непроцентний прибуток (збиток)	-1302890	1196038	780167	1109416	1643632	126,15
Операційний прибуток (збиток)	-1778212	2269281	2728231	4016444	5082879	285,84

Доходи банку в 2019 році порівняно з 2015 роком зросли на 75,06%, відповідно зросли процентні доходи на 63,08%, комісійні доходи на 109,88% та інші доходи зросли на 305,5% в 3 рази, адже в 2019 році корпоративний бізнес банку зосередився на залученні нових клієнтів, пропонуючи швидке відкриття поточних рахунків, індивідуальний підхід до фінансування кредитних проектів та гнучкі умови за всім спектром операцій та сервісів. Завдяки цьому 4612

компаній стали клієнтами АТ «ОТП Банк». Витрати банку в 2019 році порівняно з 2015 роком зросли на 44,56%, а саме процентні витрати на 16,34%, комісійні витрати 87,20%, інші адміністративні та операційні витрати на 71,40%. В 2019 році банк отримав прибуток до оподаткування, а не збиток, як було 2015 році, відповідно сума податку на прибуток зросла в 6 разів в 2019 році. В 2019 році АТ «ОТП Банк» отримав чистий прибуток в сумі 2 536 756 тис.грн. Чистий прибуток ОТП Банку за 2019 рік буде інвестований у подальший розвиток дочірніх структур в Україні.

Основні показники прибутковості АТ «ОТП Банк» за 2016-2019 роки наведено в табл.2.

Таблиця 2

Основні показники прибутковості АТ «ОТП Банк» за 2016-2019 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2016 р.
Чиста процентна маржа	0,10	0,08	0,11	0,10	0,01
ROA (доходність активів)	0,0021	0,0342	0,0603	0,0566	0,05
ROE (доходність капіталу)	0,02	0,28	0,38	0,33	0,31

Отже, чиста процентна маржа за досліджуваний період не змінилася, показник доходності активів та доходності капіталу зросли в 2019 році порівняно з 2016 роком на 0,05 та 0,31 пункти відповідно, що говорить про ріст ефективності управління всією діяльністю банку та означає підвищення здатності банку генерувати прибуток його власникам.

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ВАРТОСТІ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ ТА РОЗВИТКУ МЕРЕЖІ БАНКІВСЬКИХ ФІЛІЙ

С.М. Халатур, д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дніпровський державний аграрно-економічний університет

А.О. Процун, студентка групи МгУФЕБ 1-20

Дніпровський державний аграрно – економічний університет

Однією із складових частин економічного розвитку є сталість функціонування банківської системи, завдяки якій в ринковій економіці здійснюється рух та перерозподіл грошових і капітальних ресурсів. Динаміка означених процесів в чому визначається базисними умовами стійкого функціонування як окремих банків, так й банківської системи в цілому. При цьому на перше місце щодо дієвості таких процесів, принаймні з погляду вітчизняних реалій економічного зростання, виходять дослідження структури функціонування як окремих банків, так й банківської системи в значення набувають питання розвитку банківського ринку, де вагоме територіальної мережі банківських філій. Це пов'язано і з необхідністю розвитку фінансової інфраструктури в Україні та посиленням впливу сталість і рівномірність розвитку реального сектора економіки.

Зокрема, питанням функціонування вітчизняного банківського сектори економіки присвячені дослідження Г. М. Азаренкової [1], В. В. Корнеева [2], Л. Руденко [3] та інших дослідників. Фінансовий сектор зазвичай відрізняється тенденціями до концентрації операцій. Водночас укріплення позицій окремих інститутів на ринку фінансових послуг не завжди супроводжується зростанням територіальної концентрації. При цьому наявні процеси злиття та поглинання у

деякій мірі нівелюють можливу територіальну асиметрію розподілу банків. Для більшості регіонів України характерним є розвиток банківської

діяльності, переважно, за рахунок мережі філій банківських установ. Разом з цим більш повно чисельність банківських установ визначається територією на якій розташовані та діють ці установи, бо регіональним банківським інститутам більше відомі потреби місцевих споживачів, вони краще освідомленні у регіональних особливостях ведення бізнесу, можливостях використання відповідної ресурсної бази.

Отже, з погляду наявного розподілу мережі регіональних банківських установ спостерігається чітка тенденція щодо збільшення їх кількості від масштабів території. Тобто в цілому розвиток вітчизняної мережі банківських філій можна визначити задовільним. Однак нерівномірність такого розвитку спонукає до проведення більш суттєвого аналізу, зокрема з урахуванням впливу на такі процеси інфляції, що в цілому припускає економічна теорія. Визначення впливу інфляції на зазначене питання буде проведено в подальших працях.

Чисельність банківських установ певною мірою корелює із значенням відсотку на банківські ресурси. Теоретичною підставою цього можна вважати системний вплив на короткострокові ставки з боку центрального банку та теорію мультиплікативного розширення банківських ресурсів. Практичним прикладом наявної кореляції між значенням відсотку на банківські ресурси та чисельністю банківських установ, як визначає зокрема Ю. Уманців [4], є набуття динаміки процесів злиття та поглинання в середині банківського сектора. Однак оскільки такі процеси для вітчизняного ринку знаходяться на початкових стадіях розвитку, на нашу думку, доцільно дослідити взаємозв'язок між відсотками на банківські ресурси та розгалуженістю мережі банківських філій. В подальшому буде проведено такий аналіз її визначено взаємозв'язок між відсотками на банківські ресурси та розгалуженістю мережі банківських філій.

Отже, можна визначити, що в цілому існує певний взаємозв'язок між кількістю банківських установ у мережі та значенням відсоткової ставки за банківськими ресурсами. Однак такий існуючий взаємозв'язок значною мірою

вирівнювання короткострокових ставок та наявними тенденціями регіонального розвитку. Як основу подальшого дослідження бачиться в обґрунтуванні пропозицій щодо розвитку вітчизняної мережі банківських філій у їх регіональному розвитку та визначені граничних умов такого розвинення.

Література

1. Азаренкова Г. М. Фінансові потоки в системі економічних відносин / Г. М. Азаренкова. Х.: ВД «ИНЖЕК», 2016.-328 с.
2. Корнесв В. В. Кредитні та інвестиційні потоки капіталу на фінансових ринках. Монографія / В. В. Корнесв.-К.: НДФІ, 2013.-376 с.
3. Руденко Л. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій / Л. Руденко. К.: Кондор, 2004. - 480 с. Уманців Ю. Розвиток національної банківської системи в умовах глобалізації світової економіки // Вісник НБУ.- 2016.-№ 10.-С. 60-65.

УДК 336.7

КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОРТФЕЛЬ АТ «ОТП БАНК»

Д.В. Чоловський , студент гр. ФБС-1-17

Науковий керівник: **Н.П. Дуброва**, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Кредитно-інвестиційна діяльність АТ «ОТП Банк» поєднується в єдиному кредитно-інвестиційному портфелі. Кредитно-інвестиційна діяльність банку – це сукупність його кредитної та інвестиційної стратегії, що визначає принципи, пріоритети і цілі банку на фінансовому ринку, а також кредитної та інвестиційної тактики, що визначає фінансові інструменти, використовувані банком для реалізації його цілей при здійсненні кредитних угод, інвестування, правила їх здійснення, порядок організації кредитно-інвестиційного процесу.

У 2019 році АТ «ОТП Банк» обійняв восьму сходинку у загальному

рейтингу «50 провідних банків України – 2019» від видання «Фінансовий клуб», покращивши свою позицію на одну сходинку у порівнянні з минулим роком. Варто зазначити, що ОТП Банк увійшов у ТОП-5 у рамках номінацій «Кредити готівкою», «Обслуговування фізичних осіб у відділені», «Зарплатні проекти», «Овердрафти» та у ТОП-3 у номінації «Преміальний банкінг».

Кредитно-інвестиційний портфель АТ «ОТП Банк» за 2016-2019 роки розглянуто в табл. 1. В 2019 році порівняно з 2016 роком зросли міжбанківські кредити, споживчі кредити фізичним особам та кредити юридичним особам на 110,0%, 125,7% та 11,1% відповідно. Найбільше в 2019 році зросли споживчі кредити, що надані фізичним особам - зростання купівельної спроможності населення підтримувало високі темпи розвитку споживчого кредитування. Іпотечні кредити фізичним особам, заборгованість за фінансової орендою та інші кредити фізичним особам в 2019 році порівняно з 2016 роком зменшилися на 51,9%, 6,5% та 69,0% відповідно.

В кредитно-інвестиційному портфелі банку в 2019 році порівняно з 2016 роком зросли цінні папери на 159,00%, таким чином кредитно-інвестиційний портфель банку збільшився на 31,5% .

Таблиця 1

Кредитно-інвестиційний портфель АТ «ОТП Банк» за 2016-2019 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2016 р., %
Міжбанківські кредити (не скориговані на резерви кредитними операціями)	2051772	3703612	2507127	4308470	210,0

Продовження таблиці 1

Споживчі кредити фізичним особам	3605686	3393511	6106219	8136566	225,7
Кредити юридичним особам (не скориговані на резерви за кредитними операціями)	16203543	15511405	17495830	18008447	111,1
Іпотечні кредити фізичним особам	4729764	3953255	3359928	2273609	48,1
Кредити за договорами зворотного РЕПО	-	-	184113	696130	-
Заборгованість за фінансової орендою	580514	638912	583837	542564	93,5
Інші кредити фізичним особам	12963	870	1287	4022	31,0
Цінні папери	1394509	685297	1102220	3612465	259,0
Кредитно-інвестиційний портфель	28578751	27886862	31340561	37582273	131,5

З метою визначення характеру кредитно-інвестиційної діяльності банку було розраховано коефіцієнт рівня кредитно-інвестиційного портфеля в загальних активах, який має вигляд:

$$K_{\text{кіп}} = \frac{\text{КІП}}{A} 100\%$$

де $K_{КІП}$ – коефіцієнт рівня кредитно-інвестиційного портфеля у загальних активах; $КІП$ – обсяг кредитно-інвестиційного портфеля; A – загальні активи.

Критерії оцінки кредитно-інвестиційної діяльності банку зображені в табл.

2.

Таблиця 2

Критерії оцінки кредитно-інвестиційної діяльності банку

Значення коефіцієнта рівня кредитно-інвестиційного портфеля в активах, %	Характеристика кредитно-інвестиційної діяльності
менше 65	Пасивна
65-75	Активна
більше 75	Ризикова

Розрахунок коефіцієнта рівня кредитно-інвестиційного портфеля в загальних активах АТ «ОТП Банк» відображено в табл. 3:

Таблиця 3

Коефіцієнт рівня кредитно-інвестиційного портфеля АТ «ОТП Банк» у загальних активах

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2016 р., %
Активи, млн. грн.	24832	29832	32757	44781	180,3
Кредитно-інвестиційний портфель, млн. грн.	28579	27887	31341	37582	131,5

Коефіцієнт рівня кредитно- інвестиційного портфеля у загальних активах	1,15	0,93	0,96	0,84	72,9
$K_{\text{КІП}}$	ризикова	ризикова	Ризикова	ризикова	не змінилася

Коефіцієнт ($K_{\text{КІП}}$) рівня кредитно-інвестиційного портфеля АТ «ОТП Банк» у загальних активах за 2016-2019 роки був ризиковий. В 2019 році порівняно з 2016 роком зменшився на 27,1%, але незважаючи на це кредитно-інвестиційна діяльність в банку залишилася ризиковою, це означає, що 2016-2019 роках в банку існувала імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок невиконання боржником (контрагентом) узятих на себе зобов'язань відповідно до умов договору.

СЕКЦІЯ 3.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

УДК 657.42

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ КРЕДИТІВ

О.М. Карамушка, к.е.н., доцент,

доцент кафедри інформаційних систем і технологій

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Вищою метою будь-якого підприємства є максимізація фінансового результату. Тому при розробці фінансової стратегії, все планування, здійснюване на підприємстві, має бути підпорядковане не тільки досягненню мети отримання прибутку, але, з огляду на характер і споживчі властивості продукції, що випускається, специфіку бізнесу, повинна бути націлена на максимальне задоволення попиту населення в даній продукції.

Розробка фінансової стратегії розвитку підприємства являє собою основний зміст, сенс і призначення планування в його стратегічному виконанні. Разом з тим, формування фінансової стратегії розвитку підприємства не є самоціллю планування. Це досить відповідальна і трудомістка робота, яка набуває сенсу лише тоді, коли обрана і прийнята фінансова стратегія в майбутньому успішно реалізується.

Сучасна фінансова криза в Україні характеризується тим, що комерційним банкам стало складно залучати дешеві кредитні ресурси на європейському і північноамериканському фінансових ринках. В результаті різко ускладнився процес кредитування підприємств. Виходом з даної ситуації є класична або пряма сек'юритизація кредитів комерційних банків. В ході класичної сек'юритизації банки емітують облігації під типізовані кредити.

В ході прямої сек'юритизації банки ініціюють перетворення кредитів надійним позичальникам в корпоративні облігації. Відповідно, і підприємства повинні освоїти стратегію залучення позикових ресурсів на ринку цінних паперів. Тому можуть бути дві перешкоди:

- обмеження обсягу емісії корпоративних облігацій часткою від статутного капіталу корпорації. А обсяги статутних капіталів підприємств, до сих пір, відносно малі. Тоді цілком можна використовувати випуск цінних паперів, обсяги емісії яких не прив'язані до обсягів статутного капіталу, наприклад, сертифікатів довгострокового кредиту. Практика емісій подібних сертифікатів підприємствами вже є.

- підвищений обсяг резервування за корпоративними облігаціями, ніж по кредитах рівно тим же корпораціям. Відповідно, комерційному банку доведеться працювати в парі з афілійованою інвестиційною компанією.

Переваги залучення корпоративних запозичень перед кредитуванням:

для комерційного банку:

- можливість зниження ставки запозичення з-за зниження ризиків безповоротності публічного позики;

- можливість видавати довгострокові запозичення за рахунок короткострокових пасивів (Фінансування довгострокових активів короткостроковими пасивами) з урахуванням можливості продажу частини позики на ринку цінних паперів до терміну погашення облігацій;

- можливість залучення додаткових фінансових ресурсів дрібних банків, нездатних самотужки забезпечити видачу одиничного позики великому позичальнику в необхідному обсязі.

для підприємства:

- придбання публічної кредитної історії надійного позичальника, в подальшому спрощує залучення прямих інвестицій і підвищення капіталізації підприємства;

- можливість залучення синдікованих запозичень з виходом на нових

конкурентних позикодавців;

- можливість залучення капіталу приватних осіб з отриманням більшої незалежності від одиничного позикодавця.

Окремо слід сказати про необхідність переформатування традиційно розробляються інвестиційних проектів корпорацій, розрахованих в більшості випадків на залучення довгострокових кредитів, в формат, розрахований на залучення довгострокових запозичень за рахунок емісії корпоративних облігацій.

УДК 336.71

НАСЛІДКИ ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ COVID-19 НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

М.М. Трещов, д.держ.упр, к.е.н.,

професор кафедри управління та адміністрування

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

В грудні 2020 року середньозважені відсоткові ставки за строковими депозитними вкладами досягли свого історичного мінімуму – 7,9% річних в гривні. При цьому аналогічний показник в грудні 2018 року складав 11,9% річних, а в грудні 2019 року – 14,2% річних.

Така тенденція стала наслідком трьох головних факторів.

По-перше, значних змін в депозитні та кредитні портфелі банківських установ внесла пандемія коронавірусу COVID-19, яка, розпочавшись в кінці грудня 2019 року, спричинила найглибшу рецесію з 1930 років (часів «Великої депресії») після того, як уряди більшості країн були змушені були вводити обмежувальні заходи щодо роботи підприємств. На думку аналітиків авторитетної британської медіакомпанії The Economist Group втрати світової економіки від пандемії коронавірусної інфекції COVID-19 лише в 2020-2021

роках складуть понад 10 трлн дол. США, або 4,3% глобального ВВП. У тренді глобальних впливів в 2020 році реальний ВВП України мав стійку тенденцію до зниження порівняно з показниками 2019 року, а саме: в I кварталі зниження склало 1,3%, в II кварталі – 11,4%, а в III кварталі – 3,5%, а за січень-листопад 2020 року – на 4,7%.

По-друге, індекс інфляції за підсумками 2020 року знизився майже вдвічі порівняно з показником за 2018 рік і склав 5% (в 2018 році – 9,8%).

По-третє, облікову ставку Національного банку України в грудні 2020 року затверджено на рівні 6% річних, при тому що її значення в грудні 2018 року склало 18% річних, а в грудні 2019 року – 13,5% річних.

Вищезазначені фактори спричинили зміну структури депозитного портфелю банківських установ, адже на фоні негативних очікувань фізичні особи почали віддавати більшу перевагу розміщенню заощаджень на карткових чи поточних рахунках, аніж на строкових депозитах. В результаті на кінець грудня 2020 року 56% коштів вкладників обліковувалося на поточних і карткових рахунках, порівняно з 44-50% – в 2018-2019 роках.

Такі зміни поведінки вкладників поставили банки перед новим вибором, адже для кредитування необхідно мати в своєму розпорядженні строкові депозити, проте вони залишаються більш вартісним ресурсом, аніж залучення рефінансування НБУ. При цьому кошти на поточних та карткових рахунках клієнтів, які є дешевим чи навіть безкоштовним кредитним ресурсом, надають можливість банківським установам значно підвищити прибутковість кредитування, але залишаються надто нестабільним джерелом ресурсів, оскільки клієнти можуть миттєво їх використати чи перевести на інші рахунки.

В результаті найбільший зиск в плані одержання відсоткових доходів в 2020 році отримали банківські установи, які проводили агресивну політику залучення коштів на рахунки на вимогу та впровадили технологічні інновації і масові карткові продукти на фоні карантинних заходів, запроваджених в рамках боротьби з пандемією коронавірусу COVID-19, та з урахуванням дозволу

Національного банку України відкривати рахунки в дистанційному режимі з використанням електронного паспорту, адже для великої кількості клієнтів замість відсоткового доходу на перший план вийшли вже зручність банківських он-лайн сервісів, доступність та швидкість управління коштами.

З іншого боку у 2020 році у зв'язку зі скороченням особами з середнім і високим рівнем доходів витрат на товари тривалого вжитку, відпочинок і розваги питома вага депозитних вкладів із сумою більшою за граничний розмір відшкодування ФГВФО (200 тис грн) зросла на 3 в.п. до 43%, що надало банківським установам необхідний ресурс для розширення програм кредитування. При цьому оскільки відсоткові ставки за банківськими депозитами стали нижчими, ніж дохідність облігацій внутрішніх державних позик, то частина фізичних осіб переорієнтувалася на купівлю державних цінних паперів, і ця тенденція буде лише посилюватися з подальшим зниженням дохідності депозитів, розвитком фондового ринку та лібералізацією фінансових операцій.

СЕКЦІЯ 4.

РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

УДК 368.5.

ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОГО РИНКУ АГРОСТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

О.П. Павленко, к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Перспективним напрямків в розвитку страхового ринку в Україні залишається страхування ризиків аграрних виробників. Теоретичні та

методологічні питання, що характеризують діяльність аграрного страхового ринку, його проблеми, майбутній розвиток та перспективу не залишають багатьох українських науковців, а саме: В. Д. Базилевича, М. В. Мниха, В. А. Борисова, С. С. Осадця, Н. М. Внукова, О. О. Охріменка та інших особистостей, що внесли вагомий внесок у розвиток теорії страхового ринку та його спеціалізації [3, с.94].

Варто приділити увагу, що серед ефективних методів захисту ризиків агровиробників страхування займає лідируючі позиції. Оскільки обсяг сільськогосподарської продукції в Україні за 2020 рік скоротився на 11,5% у порівнянні з попереднім роком, тоді як за підсумками 11 місяців спад був більше - 12,4%. В 2019 році сільгоспвиробництво в Україні виросло на 1,4%, повідомив Держкомстат України [4]. У рослинництві виробництво знизилось на 13,6% (за 11 мес. - на 14,8%), тоді як у тваринництві - на 2,6% (на 2,5%). На агропідприємствах темпи зниження виробництва склали 14%, у тому числі в рослинництві - 16,5%, тваринництві - 0,9%, тоді як у господарствах населення - 6,8%, у тому числі в рослинництві - 7,8%, тваринництві - 4,5%. У

регіональному розрізі в 2020 році зростання продукції аграрного виробництва вдалося добитися в Сумській - 4,1%, Івано-франківської - 3,2%, Чернігівської - 4,7%, Рівненської -3,1% і Чернівецької - 0,6%, тоді як найбільший економічний спад агровиробництва зафіксовано в Одеській - 38,4%, Кіровоградської - 32,2% і Черкаської областях - 24,4% [5, с.88].

Крім того, Єврокомісія опублікувала список екологічних схем субсидування сільського господарства ЄС у рамках Common Agricultural Policy. Агрострахування або страхування агроризиків підтримується активно з позицій Європейського союзу, який у рамках реформи Загальної сільськогосподарської політики (Common Agricultural Policy, CAP) буде заохочувати фермерів, що господарюють із урахуванням захисту навколишнього середовища й кліматичних змін. Європейська комісія опублікувала список методів сільськогосподарської діяльності, які можуть одержувати підтримку в рамках

екологічних схем майбутньої Загальної сільськогосподарської політики.

Майбутня CAP буде відігравати вирішальну роль у переході до стійкої системи виробництва продовольства й у комплексній підтримці європейських фермерів. Екологічні схеми внесуть значний вклад у цей перехід і досягнення цілей «Зеленого курсу». Екологічні схеми - це частина реформи CAP, яка зараз обговорюється Європейським парламентом і Радою ЄС, вони являють собою новий інструмент, призначений для заохочення фермерів, які розв'язали питання «йти далі в напрямку захисту навколишнього середовища й дій в області клімату». У травні 2020 року Єврокомісія опублікувала стратегії «Від ферми до тарілки» і «Біорозмаїття». Раніше, в 2018 році, вона представила пропозиції з реформи CAP. Список сільськогосподарських практик, які можуть бути підтримані екологічними схемами, складений на основі певних умов. Наприклад, вони повинні охоплювати діяльність, пов'язану із кліматом, навколишнім середовищем, благополуччям тварин і стійкістю до протимікробних препаратів. Вони повинні враховувати потреби й пріоритети, певні на національному й регіональному рівнях [6].

Common Agricultural Policy (CAP) - система сільськогосподарського субсидування й підтримки сільськогосподарських програм у ЄС, на яку витрачається майже половина союзного бюджету. Підводячи підсумки зауважимо, що сучасні тенденції розвитку страхової діяльності в аграрному секторі України, зростання кількості самостійних суб'єктів господарювання, дрібних підприємств, фермерських господарств, вимагає від страхових компаній підвищеної уваги до управління фінансовими ресурсами страхових фондів з метою забезпечення їх фінансової стабільності та платоспроможності в умовах сталого розвитку економіки [2, с.94].

Література

1. Гаманкова О. О Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія /О.О.Гаманкова. – К.:КНЕУ,2010.-С.59.
2. Мних М. В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика:

підручник / М. В. Мних. – К.: Знання України, 2015. – С.64.

3. Прокопишак Б.В., Лісовська Р. Сучасний стан та перспективи розвитку страхового ринку в Україні / Страховий ринок: сучасні виклики в умовах глобалізації : V Міжнар.науково-практичн. семінар, 18-19 травня 2017 р. м. Львів [матеріали] /; За ред. Сич О.А.:– Львів: ЛНУ, 2017. – С.94-97.

4. Сільське господарство в Україні 2019-2020 рр. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – URL: <http://ukrstats.gov.ua> (дата звернення: 18.02.2021).

5. Ярошенко С. Л. Проблеми становлення та розвитку страхового ринку в Україні: Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності / С. Л. Ярошенко, Л. В. Куделя // Формування ринкових відносин в Україні. – № 4. – 2008. – (83). – С. 86 - 93.

6. Офіційний сайт Forinsurer. – URL: [https:// www.forinsurer.com](https://www.forinsurer.com) (дата звернення: 15.02.2021).

УДК 368.021

АКТУАЛЬНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

О.Ю. Сова, к.е.н., доцент,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ринок страхових послуг відіграє дуже важливу роль щодо формування ресурсних надходжень до фінансової системи будь-якої країни. Учасники ринку страхових послуг, звернувшись до страховиків, убезпечують свої можливі збитки та ризики їх настання та знімають додаткові збитки з боку держави. Але безпосередньо цей ринок послуг повинен надавати гарантії своїм споживачам і задовольняти їхні потреби та в будь-який час застерегти від можливості настання негативних подій, від яких намагаються захистити себе

страхувальники [1].

Україна надала згоду на впровадження міжнародних стандартів і норм на ринку страхових послуг задля його подальшого розвитку та й загалом істотних змін у реорганізації щодо регулювання та нагляду за ним з боку держави. Так, наприклад, від компаній страховиків вимагатимуть забезпечити прозорість структури власності, відкриття кінцевих бенефіціарів.

У вересні 2019 року ухвалено Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг" (так званий закон про «спліт»), згідно з яким з 01 липня 2020 року Національний банк України став регулятором та наглядовим органом на ринку страхування. «Спліт» – це ліквідація Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг та розподіл її контролюючих функцій на фінансовому ринку між Національним банком України та Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку [2].

Метою НБУ є формування платоспроможного, стійкого, конкурентного ринку страхування в Україні з належним захистом прав споживачів послуг страхування. Побудова та впровадження нової моделі регулювання ринку страхування за ризик-орієнтованим підходом передбачає [3]:

- посилення стандартів ліцензування, зокрема розкриття страховими компаніями структури власності, кінцевих бенефіціарних власників, підвищення вимог до ділової репутації акціонерів та осіб, які виконують ключові функції, процедури оцінювання професійної придатності осіб, які виконують ключові функції у страхових компаніях;

- встановлення відповідальності кінцевих бенефіціарних власників за діяльність страхової компанії та спеціалізованого перестраховика;

- встановлення вимог до корпоративного управління та системи внутрішнього контролю;

- встановлення вимог до системи управління ризиками;

- посилення вимог до прийнятності активів та оцінки їхньої якості,

оцінки резервів, структури капіталу та рівня його достатності;

- формування системи раннього виявлення ризиків та вчасного реагування;
- розроблення процедури відновлення діяльності страхової компанії;
- розроблення процедури реорганізації або виходу страховика чи спеціалізованого перестраховика з ринку;
- встановлення вимог щодо обліку та звітності відповідно до МСФЗ;
- відкритість та комунікацію між регулятором та суб'єктами регулювання у процесі формування регуляторної політики та здійснення нагляду за ринком страхування.

Необхідно звернути увагу на пруденційний нагляд – основу системи пруденційного регулювання. На сьогодні пруденційний нагляд за діяльністю страхових компаній в Україні здійснюється на реактивній основі. Це не дає можливості вчасно виявляти ризики в діяльності компаній, що призводить до неефективного нагляду, може спричинити зниження платоспроможності та/або ліквідності страхових компаній, а інколи навіть до вихід страховика з ринку [1].

Національний банк здійснюватиме проактивний ризик-орієнтований пруденційний нагляд за фінансовими установами. Ключовою метою буде оцінка поточної та майбутньої платоспроможності і виявлення наявних та потенційних ризиків для платоспроможності на ранніх етапах для вчасного вжиття відповідних заходів. Це дасть змогу страховику сфокусуватись на зниженні виявлених ризиків, ефективно управляти ними та своєчасно виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками [3].

Запровадження нової моделі регулювання та нагляду здійснюватиметься поступово протягом перехідного періоду, який буде визначено після ґрунтовного аналізу стану страхового ринку.

Література

1. Біла книга «Майбутнє у регулюванні небанківського фінансового сектору». НБУ, квітень 2020. URL:

https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_2020.pdf?v=4

2. Порада Є. Спліт-регулювання фінансового ринку. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finansove-pravo/splitregulyuvannya-finansovogo-rinku.html>

3. Рудковський А. Національний банк України як регулятор страхової діяльності. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/10/11.pdf>

УДК 368

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

М.О. Житар , к.е.н., доцент, заступник директора Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи,

А.С. Ясентюк , здобувач вищої освіти,

Університет державної фіскальної служби України

На сучасному етапі розвитку, в умовах зростання конкуренції підприємств як на світовому так національних ринках особливо важливого значення набуває питання забезпечення уникнення суб'єктами господарювання різних потенційних небезпек та ризиків, створення системи соціального захисту населення від негативних факторів. Для розв'язання цих завдань потрібно забезпечити стабільне функціонування та ефективний розвиток ринку страхування.

Одними з ключових показників розвитку страхового ринку є кількість страхових компаній та рівень проникнення страхування на фінансовому ринку України. Згідно зі статистичною інформацією «Нацкомфінпослуг» за 2020 рік, загальна кількість страхових компаній (далі – СК) в Україні станом на 31.03.2020 становила 225, у тому числі СК "life" – 22 компанії, СК "non-life" – 203 компанії, аналізуючи попередні періоди, можемо спостерігати тенденцію до їх зменшення, на нашу думку це супроводжується під впливом певних ключових факторів, робота в умовах пандемії та карантинних вимогах, яка

сколихнула весь світ та конкуренція із зарубіжними СК. рис. 1.

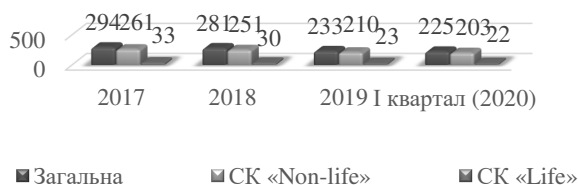

Рис. 1 Динаміка кількості страхових компаній в Україні за 2017–2020 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [2,5].

Показник проникнення страхування має стійку тенденцію до зменшення: з 1,95% у 2013 р. до 1,32% у 2019 р., до прикладу у розвинутих країнах він становить від 3 до 10% [6-7]. Незначний відсоток населення звертається до страхових установ для укладання договорів зі страхування, про що свідчить низьке значення показнику щільності страхування.

Тому, зважаючи на дані аспекти необхідним є побудова таких тенденцій розвитку страхового ринку:

- покращення структури страхового ринку, яка б відповідала міжнародним вимогам можливе завдяки налагодженню шляхів співробітництва з іноземними страховими компаніями у довгостроковій перспективі, це сприятиме ефективному запозиченню іноземного досвіду [5];

- удосконалення системи оподаткування страхової галузі, приведення чинного законодавства у відповідність з нормами, правилами та вимогами країн Європейського союзу;

- впровадження пруденційного нагляду за страховою діяльністю з метою покращення державного нагляду, за допомогою якого передбачається комплексний контроль таких параметрів діяльності страховиків, як внутрішня система управління і контролю за ризиками, прозора фінансова звітність, виявлення недоліків у діяльності страховиків ще на ранніх стадіях їх розвитку, з метою попередження у майбутньому;

- для збільшення обсягів продажів страхового продукту на етапі його

виведення на ринок, варто сформувати нові методи збуту продукту за допомогою використання інновацій. Їх впровадження також необхідне у сферу новітніх інформаційних технологій для забезпечення високої якості надання страхових послуг. Прикладом може стати CRM технологія супроводу клієнтів, під якою розуміється сукупність методів управління процесами комплексного обслуговування клієнтів [4];

- організація продажів через Інтернет, оскільки ця мережа розвивається активними темпами, страховим організаціям варто звернути увагу на розвиток і своєчасне вдосконалення своїх електронних веб-сайтів;

Варто зазначити, що органи державного регулювання фінансового ринку вже зробили певні кроки щодо покращення стану розвитку страхового ринку, а саме запровадження та введення в дію Стратегії розвитку страхового ринку України в 2012-2020 роках, в якій чітко окреслені головні шляхи виходу із фінансово-економічної кризи.

Таким чином, визначені тенденції сприятимуть подоланню кризового стану страхового ринку та забезпечить успішне і ефективне його функціонування, а також надасть можливість гідної конкуренції на міжнародній арені.

Література

1. Рудь І. Аналіз страхового ринку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 10. С. 856–859. URL. <http://global-national.in.ua/issue-10-2016/18-vipusk-10-kviten-2016-r/2007-rud-i-yu-analiz-strakhovogo-rinku-ukrajini> (дата звернення: 15.02.2021).
2. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері фінансових послуг. Консолідовані звітні дані про страховий ринок України 2017-2020 року. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-strakhovoho-rynku.html> (дата звернення: 15.02.2021).
3. Заколюдажний В. О. Характеристика сучасних тенденцій інноваційного розвитку страхової діяльності. *Економіка та держава*. 2017. №

5. С. 89–92. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=3774&i=19> (дата звернення: 15.02.2021).

4. Сукач О. М. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. Серія : Економіка і менеджмент. 2016. № 1. С. 106-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsuem_2016_1_14 (дата звернення: 15.02.2021).

5. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. *Підсумки діяльності страхових компаній за 2020 рік*. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/2019_rik/2019/sk_%202019.pdf (дата звернення: 15.02.2021).

6. Богріновцева Л.М., Житар М.О., Чамор Г.С. Фінансова стійкість страхових компаній: управління ризиками / *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 1. С. 7-19. (дата звернення: 15.02.2021).

7. Житар М.О., Саламаха Ю.В. Сучасні тенденції інноваційного діяльності на страховому ринку/ IV Міжнародна науково-практична конференція «Статистичне та експертно-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком економіки і соціальної сфери. Сучасні комп'ютерні технології аналізу даних та статистики». м. Чернігів, 5 грудня 2018. С. 127-129.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

С.І. Мороз, к.е.н, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Інформаційні технології (ІТ) є невід'ємною часткою сучасного суспільного й економічного життя, складовими інфраструктури підприємств та інструментами ведення як традиційного так і електронного бізнесу. Суттєво посилилась роль ІТ у роботі компаній сфери послуг, у тому числі й страхових, в умовах карантинних обмежень. Це стосується як організації дистанційної роботи працівників, так і процедур клієнтського обслуговування.

Страхові компанії наразі використовують усі напрямки електронної комерції, зокрема:

- бізнес-бізнес (B2B) – у взаємодії з бізнес-партнерами, великими клієнтами й корпоративному страхуванні;
- бізнес-адміністрація (B2A) для спілкування з державними контролюючими органами;
- бізнес-споживачі (B2C) у споживчому страхуванні.

ІТ також охопили усі стадії бізнес-процесів та етапи комерційної діяльності. В роботі страхових компаній можна виділити декілька базових напрямів використання інформаційних технологій, ранжованих у порядку доцільності застосування.

1. Інформаційна підтримка. Глобальні мережі надають масу джерел щодо конкурентного ринкового середовища, причому це стосується як страхових компаній так і їх клієнтів, дозволяючи їм порівнювати страхові програми учасників ринку. Непоганим ресурсом інформування є електронний журнал Форіншурер (<https://forinsurer.com/>), на сторінках якого можна ознайомитися з

новинами, рейтингами та статистикою страхового ринку України. Доречно відмітити, що негативним чинником такої інформаційної доступності є надмірна кількість джерел даних та необхідність оцінки їх достовірності. А для клієнтів проблемою є також різного роду кіберзлочини. Зміни у способах ведення бізнесу та поширення інформаційних мереж призвели до формування послуг інформаційного посередництва. Так, сервіс <https://hotline.finance/> надає страховим компаніям й банкам площадку для розміщення свої пропозицій, а клієнтам можливість порівняти їх умови та придбати поліс.

При планування маркетингових стратегій компаніям слід враховувати вплив ІТ на репутаційні аспекти страхувальників, адже досить складно контролювати у глобальних мережах відгуки клієнтів. Причому, поширюється більшою часткою негативний досвід.

2. Покращення внутрішніх й зовнішніх комунікацій. Поширення мобільного інтернету й спеціалізованих додатків дозволяє забезпечити адресність контекстової реклами, розширити географію клієнтів та скоротити терміни взаємодії. Набуває популярності використання месенджерів у клієнтському обслуговуванні як для інформування клієнтів, наприклад, про нові програми чи збіганні строків дії полісів, так і для повідомлення компанії клієнтами про настання страхових випадків. ІТ надають можливості кооперування страхівників у сфері ведення баз даних неблагодійних клієнтів для запобігання чи зниження ризиків шахрайства.

3. Використання спеціалізованих інформаційних систем, наприклад, Insurance Company чи адаптованих під страховий бізнес конфігурації облікових (Парус: Страхування, ІНЕК: Страховик) чи CRM-систем (amo-CRM).

4. Он-лайн страхування. Останніми роками з'явився термін «кіберстрахування», тобто можливість он-лайн придбання полісів. Флагманами тут виступають іноземні компанії, котрі в тому числі й розширюють зону обслуговування на Україну. Доречно вказати інтернет-магазини PZU (<https://shop.pzu.com.ua/>), ARX (<https://arx.com.ua/webshop/travel-insurance->

online) та ін. Аналіз пропозицій показав орієнтацію кіберстрахування на сегмент B2C, тобто різні види особистого страхування населення.

5. Супутникове відстеження рухомого застрахованого майна, наразі застосовується в автострахуванні й має перспективи у страхуванні життя.

УДК 368.5

РОЗВИТОК АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ НА ЗАСАДАХ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Л.О. Польська, аспірантка кафедри менеджменту, державного управління та адміністрування

Науковий керівник: **А.М. Пугач**, д-р держ. упр., проф., завідувач кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Аграрний сектор України, внаслідок змін клімату, потребує запровадження нових інструментів та механізмів забезпечення та гарантування безперервної роботи аграріїв, тим самим забезпечуючи продовольчу безпеку країни. У багатьох розвинених країнах світу, одним із інструментів забезпечення продовольчої безпеки своїх громадян є аграрне страхування. Аграрний сектор - це надзвичайно ризикований вид господарської діяльності, тому майже у всіх країнах світу, в аграрному страхуванні бере участь, в тій чи іншій мірі, держава. В Україні, аграрне страхування не досить поширене, а тому держава повинна взяти на себе ініціативу створення державного органу, який би здійснював політику держави в сфері розвитку та запровадження аграрного страхування на засадах публічно-приватного партнерства, для прикладу таким центральним органом виконавчої влади може стати - Державне агентство аграрного страхування при Міністерстві аграрної політики та продовольства України, яке буде займатись розробкою щорічного плану уряду із

агροстрахування, включаючи перелік видів сільськогосподарських культур, тварин для агροстрахування, та визначати фінансування частини ризиків з бюджету при настанні катастрофічних наслідків. На даний час, агροстрахування здійснюють лише великі аграрні компанії, і лише для страхування ризиків, під заставу майбутнього врожаю, при залученні кредитного фінансування. Згідно з аналітичним дослідженням Міністерства аграрної політики та продовольства в Україні, станом на 12.02.2019 ліцензію на провадження страхової діяльності у формі добровільного страхування сільськогосподарської продукції мають 64 страхові компанії [5, с.5]. В основному, агροстрахування захищає аграріїв від ризиків втрати врожаю внаслідок несприятливих природних умов та падіння цін на продукцію.

Відповідно до зарубіжного досвіду, умовно можна виділити дві основні моделі аграрного страхування: американську та європейську. Згідно, з американською моделлю агροстрахування, учасниками, з боку державної влади виступають: Федеральна корпорація страхування врожаю та Департамент сільського господарства США, а з боку приватного партнера - страхові компанії (агенти). За Федеральною програмою страхування врожаю, держава перераховує страховим компаніям 60% страхових премій, забезпечує додаткове страхове покриття самим аграріям, забезпечує перестрахування 40% аграрних ризиків за кордоном і здійснює контроль за агροстрахуванням. За такою ж моделлю працює аграрне страхування і в Канаді, де учасниками публічно-приватного партнерства в агροстрахуванні являються: Державна корпорація страхування аграрних ризиків та страхові компанії. За даними програмами

агροстрахування забезпечується гарантування доходів аграрних виробників не нижче 70% від попереднього трирічного періоду, надаються субсидії на страхування ризиків для сільгоспвиробників [7, 8]. Таким чином, американська модель (США, Канада) визначає активну участь держави в процесі аграрного страхування, адже держава бере на себе частину ризиків щодо фінансування страхових премій та субсидує агровиробників для придбання страхових полісів.

Європейська модель (Італія, Іспанія, Франція, Німеччина) - це так звана приватна модель, за якою майже всі ризики несуть страхові компанії, а держава втручається лише при настанні катастрофічних наслідків [9].

При аналізі зарубіжного досвіду аграрного страхування та можливості його впровадження у вітчизняну страхову практику, ми повинні виходити з наявних реалій та фінансових можливостей держави та аграріїв, а тому, просто скопіювати одну із моделей просто неможливо. Насамперед, в аграрному страхуванні в Україні, необхідна активна роль держави, яка дасть можливість здешевлення вартості страхових полісів для агровиробників, із запровадженням державних дотацій при купівлі страхових полісів аграріям, а також фінансово компенсувати частину страхових виплат, в разі настання катастрофічних випадків. Страхові компанії, в свою чергу, несуть стандартні ризики, властиві для агровиробництва, такі як: несприятливі погодні умови та зниження ціни на сільськогосподарську продукцію.

Розуміючи необхідність запровадження аграрного страхування, на засіданні Уряду, 17 лютого 2021 року було свалено законопроект, яким запроваджується новий інструмент підтримки аграріїв - агрострахування. В даному законопроекті визначаються механізми державної підтримки, учасники страхового ринку, об'єкти агрострахування, страхові продукти, страхові ризики, страхові випадки, вимоги до договорів [1]. На нашу думку, прийняття даного законопроекту дасть можливість підтримати аграріїв вже цього року в разі настання несприятливих погодних умов, а також буде стимулювати та розвивати аграрне страхування, підвищуючи довіру фермерів до страхових компаній, в разі активної участі держави та здійснення контролю за страховими компаніями.

Література

1. Інформаційно-аналітичний портал АПК України. Уряд розпочав впровадження ефективної системи агрострахування, - Петрашко. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/news/uryad-rozpochav-vprovadzhennya-efektivnoyi->

sistemi-agrostrahuvannya-petrashko.

2. Про забезпечення здійснення повноважень та виконання функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг з питань нагляду за діяльністю [...] Постанова Національного банку України; Перелік від 25.06.2020 № 85. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0085500-20#Text>.

3. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 № 4391-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>.

4. Про страхування Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. Про страхування від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

5. Ринок агрострахування України у 2018-му андерайтинговому році. Аналітичне дослідження. - Міністерство аграрної політики та продовольства України. Київ, Травень 2019. 35 с. URL: <https://agro.me.gov.ua/storage/app/sites/1/%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%96%D0%B2/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/%20%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%20%D1%83%202018.pdf>.

6. Стельмащук А.М. Формування ринкової моделі агрострахування на засадах державно-приватного партнерства. Науково-виробничий журнал.- Інноваційна економіка. 2019. С. 13-24. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/4/5>.

7. Танклевська Н.С., Ярмоленко В.В. Перспективи адаптації зарубіжного досвіду агрострахування в Україні // Економіка харчової промисловості. 2020. Т. 12, вип. 1. С. 55-63. URL: doi: 10.15673/fie.v12i1.1669.

8. Третяк К. В. Агросстрахування: Зарубіжний досвід та ресурси щодо його імплементації в українську страхову практику // Ефективна економіка. 2019. №1. URL: doi: 10.32702/2307-2105-2019.1.32.

9. Шипшанова Н.О., Совщак С.С., Мельник Ю.В. Зарубіжний довід аграрного страхування та можливості його впровадження у вітчизняну страхову практику. Гроші, фінанси і кредит. 2018. Вип. 22. С. 872-876. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/164.pdf>.

УДК 668.1

РИНОК СТРАХОВИХ ПОСЛУГ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

С.В. Качула, д.е.н., професор

Д.В. Кожушко, магістр

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Послідовний перехід нашої країни до ринкової економіки об'єктивно зумовлює зростання потреби у страховому захисті усіх суб'єктів ринку. Саме наявність такої потреби та реальна можливість її задоволення характеризують рівень розвитку економіки тієї чи іншої країни, дають уявлення про захищеність її юридичних і фізичних осіб. Створення дієвої системи захисту інтересів громадян, підприємців, держави, підтримання соціальної стабільності суспільства неможливе без ефективного функціонування ринку страхових послуг – страхового ринку [1].

Не дивлячись на нестабільний економічний стан в країні, ринок страхових послуг залишається одним з невід'ємних елементів ринкової інфраструктури та фінансової системи нашої держави. На жаль на сьогоднішній день послугами вітчизняних страхових компаній користується незначна кількість людей. Це пов'язано в першу чергу з непопулярністю страхових послуг, яке виражається в наданні неякісного обслуговування з низькою якістю

наданих послуг, а як наслідок і недовірою населення до страхових компаній, а також з тим що в Україні інфраструктура страхових послуг майже не розвинена.

Якщо аналізувати досвід зарубіжних країн, то можна побачити що рівень розвитку країни найчастіше пов'язують з рівнем розвитку інфраструктури страхових послуг, оскільки рівень рентабельності даної сфери перевищує рівень доходності від багатьох інших сфер економіки, таких як промисловість і банківська сфера. Це пов'язано з тим що країни з розвинутою економікою використовують сферу страхових послуг як один із механізмів залучення в свою економіку інвестиційних ресурсів.

Загальна кількість страхових компаній (СК) станом на 31.03.2020 становила 225, з яких 22 СК зі страхування життя (СК "Life") та 203 СК, що здійснювали види страхування, інші, ніж страхування життя (СК "non-Life"). Станом на 31.03.2020 в порівнянні з аналогічним періодом 2019 р. кількість страхових компаній зменшилась на 40 СК [2]. Динаміка зміни кількості страхових компаній у розрізі їх видів за I квартал 2011-2020 рр. наведена в табл. 1.

Таблиця 1. Кількість страхових компаній за I квартал 2011-2020 рр.

Кількість страхових компаній	на кінець кварталу									
	I кв. 2011	I кв. 2012	I кв. 2013	I кв. 2014	I кв. 2015	I кв. 2016	I кв. 2017	I кв. 2018	I кв. 2019	I кв. 2020
Загальна кількість	453	443	414	404	385	352	307	292	265	225
в т.ч. СК "non-Life"	387	379	353	343	330	306	268	260	238	203
в т.ч. СК "Life"	66	64	62	61	55	46	39	32	27	22

Джерело: складено авторами за [2].

Аналіз страхових компаній за I квартал 2011-2020 рр. показав, що їх кількість зменшилася вдвічі, в тому числі СК, що надають послуги зі страхування життя (СК "non-Life") зменшилися втричі.

На даний момент ринок страхових послуг в Україні слабо розвинений, що свідчить про те що він недостатньо якісно виконує свою роль як інструмент залучення в економіку інвестицій. До основних проблем страхового ринку в Україні відноситься:

- недосконалість нормативно-правової бази;
- відсутність розвитку інфраструктури страхового ринку;
- низька освіченість населення щодо можливостей страхування та його корисності;
- чисельна кількість випадків шахрайства серед страхових компаній;
- недостатність фінансових ресурсів для забезпечення довгострокових зобов'язань страхових компаній.

Вирішення основних проблем і підвищення рівня розвитку ринку страхових послуг в країні повинно дати підстави для розроблення і впровадження концептуальних напрямків розвитку, що дасть змогу покращити стан як страхового ринку так і фінансово-економічного стану країни.

Перш за все, зміни потрібно почати на державному рівні, а саме вдосконалення і розширення нормативно-правової бази, що дасть змогу зацікавити компанії до початку страхового бізнесу, а також його подальшого вдосконалення, крім цього вдосконалення нормативно-правової бази дасть змогу зменшити кількість шахрайства у цій сфері, що в свою чергу підвищить довіру населення до страхових компаній.

Наступним кроком повинно стати розвиток інфраструктури страхового ринку, а також підвищення якості страхових продуктів. Це стане можливим при розробленні і впровадженні нових страхових продуктів які будуть зосереджуватися не лише на одній категорії людей, а й охоплювати страхування всіх шарів населення в незалежності від соціального чи якогось іншого статусу. Це дасть змогу залучити більшу кількість людей до процесу створення і вдосконалення страхового ринку в Україні. Також одним з кроків розвитку страхового ринку повинно стати підвищення страхової культури серед

громадян, причому всіх категорій населення. Одним з способів реалізації даного кроку може стати впровадження в школах уроків пов'язаних з поясненням що таке «страхування» і для чого воно потрібно. Крім цього можна запровадити рекламу яку буде роз'яснювати суть та переваги страхування, а також сприяти зростанню страхового інтересу серед потенційних страхувальників. Окрім цих кроків підвищення розвитку страхового ринку, також потрібно звернути увагу на формування кадрового потенціалу і прискорення мобілізації капіталу страхових компаній.

Все це в майбутньому дасть змогу змінити і покращити стан страхового ринку України, а також підвищити економічний стан країни, що дозволить Україні зрівнятися з країнами світу.

Література

1. Фінанси: гавчальний посібник / Крутова А.С., Близнюк О.П., Лачкова Л.І. та ін. Харків: Видавництво «Лідер», 2013. 560с.
2. Підсумки діяльності страхових компаній України. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-ryнку-Ukrainy.html>

УДК 368.972

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

І. Л. Солодовникова, старший викладач кафедри фінансів та банківської справи
та страхування

Ш.А. Нурулаєв, студент групи МТ-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Потенціал українського уряду у проведенні реформ, їх кількості та довготривалості важко переоцінити, так не виключенням є і проведення

медичної реформи та продовження її впровадження у нинішньому 2021 році.

Медичне страхування – це гарант здорової нації в майбутньому. Враховуючи складну ситуацію, що склалась внаслідок світової пандемії респіраторної хвороби COVID-19 реформування системи охорони здоров'я є однією з найактуальніших проблем сьогодення.

Отже, медична реформа в Україні стартувала у жовтні 2017 р. з прийняттям Верховною Радою України законопроекту № 6327 «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів», відповідно до якого держава гарантує повну оплату коштом держбюджету України необхідних медичних послуг і лікарських засобів, пов'язаних із наданням екстреної медичної допомоги, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної, паліативної медичної допомоги, медичної реабілітації, медичної допомоги дітям до 16 років, а також супроводу вагітності та пологів.

Для досягнення реальної цілісності української системи охорони здоров'я необхідний час та значні інвестиції. За останні роки система охорони здоров'я не отримала додаткового бюджетного простору завдяки перерозподілу бюджету з інших секторів. Навпаки, фінансування охорони здоров'я зменшилося порівняно з інвестиціями в економічну інфраструктуру, безпеку та судову владу: так в Держбюджеті 2021 року на медицину в Україні виділяється лише 123,4 млрд. грн. (що становить 3% по відношенню до ВВП).

Перебудова економіки охорони здоров'я повинна починатися передусім зі зміцнення фінансової основи галузі; зі зміни загальної схеми фінансування, що передбачає обов'язковий перехід від бюджетної системи фінансування до змішаної бюджетно-страхової системи, що фінансується за активної участі підприємств, установ, організацій різних форм власності з елементами добровільного медичного страхування населення [3].

Жодна сучасна країна, навіть із найвищим рівнем ВВП на душу населення, не бере на себе такої відповідальності - повністю забезпечити своїх громадян безкоштовними медичними послугами [1]. Якщо у країнах з

високорозвиненою медициною медична страховка є чимось звичним і необхідним, то для українців це наразі досить нова послуга і малознайома.

На сьогодні у світі виділяють три основні моделі системи медичного страхування:

- 1) державна модель – система «одного платника», яка з успіхом функціонує у Франції;
- 2) модель «керованої конкуренції» у Швейцарії;
- 3) модель повністю приватної страхової медицини (США).

Медичне страхування, яке провадиться в обов'язковій формі, набуває рис соціального страхування, оскільки порядок його проведення визначається державним законодавством. Обов'язкова форма медичного страхування використовується, як правило, у тих країнах, де переважне значення має суспільна охорона здоров'я, а добровільна – там, де поширені приватні страхові програми [5].

Згідно зі ст.5 Закону України «Про страхування» № 85/96-ВР від 07.03.1996 р. медичне страхування може проводитися в обов'язковій і добровільній формах [2].

На жаль, добровільне медичне страхування в Україні не надто розвинуте.

Учасники ринку наводять різні цифри кількості українців, які мають поліси ДМС: в середньому від 3% до 5%, тобто це приблизно від 1 до 2 млн. осіб. Але останнім часом ринок ДМС має тенденцію до зростання - щороку оформлюють приблизно на 30% полісів більше. Якщо порівняти 2018 та 2019 роки, то чисті премії з медичного страхування зросли на 31% та перевищили 4,26 млрд. грн. [4].

На 80% клієнтами страхових компаній є роботодавці, які щорічно включають медичну страховку до соцпакету для співробітників. Переважно це ІТ-компанії, регіональні відділи міжнародних компаній, великі українські підприємства. Індивідуальним добровільним страхуванням українці майже не користуються через його відносно високу вартість та недовіру українців до

фінансових інструментів.

До проблем ринку медичного страхування відносять:

- економічну нестабільність в країні;
- відсутність значного контролю держави на страховому ринку, адже можливе виникнення монополії на ринку, це може призвести до неконтрольованого формування цін на послуги;
- низьку платоспроможність населення, адже не кожен українець може дозволити купити страховку;
- не висока обізнаність населення у потрібності страхових договорів.

Згідно із законодавством, основним джерелом фінансування системи охорони здоров'я є кошти державного бюджету. Разом з тим, у своєму спільному звіті Світовий банк та ВООЗ «Україна: огляд системи охорони здоров'я 2016-2019» зазначають, що достатнє забезпечення медичної галузі виключно коштами держбюджету у довгостроковій перспективі залишатиметься для України обмеженим.

Реформування системи охорони здоров'я та запровадження нових методів фінансування національної служби здоров'я України сприяли вдосконаленню системи. Однак, спостерігаючи тенденцію останніх років щодо «скромного» державного фінансування та враховуючи досвід фінансування медицини в іноземних країнах дієвим механізмом фінансування видатків на охорону здоров'я є добровільне медичне страхування.

Отже, в умовах обмеженого потенціалу державної економіки забезпечити достатній обсяг фінансування галузі охорони здоров'я, можливо за умови активізації добровільного медичного страхування, що є реальною альтернативою для забезпечення гарантування високоякісної та ефективної медичної допомоги кожному громадянину.

Література

1. Бутковська Т. Чи є майбутнє у добровільного медичного страхування в Україні / Т. Бутковська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2021/01/29/7281700/>

2. Закон України «Про страхування» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Міщук І. Сучасний стан обов'язкового медичного страхування в Україні та шляхи його розвитку / І. Міщук, І. Віннічук // Підприємництво, господарство і право. – 2019. - № 2. - с.110-114

4. Радущкий М. Обов'язкове медичне страхування: домашнє завдання для влади / М. Радущкий // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://rus.lb.ua/blog/mykhailo_radutskyi/469157_obovyazkove_medichne_strahuvannya.html

5. Сова О.Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку медичного страхування в Україні / О.Ю. Сова // Вчені записки Університету «КРОК». – 2018. – Випуск 49. – с.80-92

УДК 351.823.1

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ І ПІДТРИМКА СТРАХУВАННЯ АГРОВИРОБНИЦТВА

В. Денисенко , студент групи ФБС(ск)-1-20

О.П. Павленко, к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В сучасних умовах на українському ринку агрострахових послуг відбуваються позитивні зміни, а основним фактором розвитку страхового сектору є неабияка роль державної участі. Водночас через недостатність бюджетних коштів та інші об'єктивні причини уряд країни змушений був відмовитися від фінансування раніше запровадженої програми субсидованого агрострахування, таким чином, держава втратила позиції активного управлінця

на даному ринку.

Але в перспективі агрострахування через налагодження системного партнерства сільгоспвиробників, страховиків та держави потребує подальшого розвитку щодо управління аграрними ризиками. Одна з найбільш перспективних розробок - страхування на основі індексу. Така методика може зменшити витрати та труднощі з адміністрування та надання сільськогосподарської страховки, а також попередити і усунути багато негативних наслідків і проблем, від яких страждають сільськогосподарські виробники. Це також перспективний інструмент для андеррайтингу витрат агентств з надання допомоги, забезпечуючи швидке та надійне джерело фінансування після того, як стався страховий випадок.

Ще одним перспективним напрямом став розвиток застосування в секторі економіки приватного партнерського сільськогосподарського страхування, залученого частково шляхом переходу до більшого державно-приватного та некомерційно-приватного партнерства при здійсненні агрострахування. Незважаючи на ці перспективні розробки, вдосконалення форм сільськогосподарського страхування ще не досягло розширення масштабів та використання матеріалів дослідження для висвітлення інноваційних нових шляхів при подоланні збитків аграрними товаровиробниками.

Вивчаючи агростраховий ринок, слід відзначити, що страхування сільськогосподарських неприбуткових підприємств має тенденцію до значного зростання. Останніми роками спостерігається все більша участь багатьох комерційних організацій з надання страхових послуг в аграрній сфері, орієнтованого на захист ризиків сільськогосподарського виробництва. Але і некомерційні установи і організації не менш зацікавлені у прибутковості аграрного бізнесу, оскільки податки зараховуються саме в місцеві бюджети. До таких організацій відносяться місцеві та міжнародні громадські організації, мікрофінансові установи та асоціації фермерів, а також страхові посередники – брокери і страхові агенти, які працюють на маркетинговому сітьовому рівні та

мають власні мережі для розповсюдження страхування.

УДК 380.055

СТРАХУВАННЯ ЗЕРНОВИХ І ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

К. Зайка , студентка групи ФБС(ск)-1-20

О.П. Павленко, к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Питання страхування та страхового захисту сільськогосподарських культур аграрних підприємств набуває важливого та актуального значення при забезпечення продовольчої безпеки країни. В сучасних умовах стрімкого розвитку ринкових відносин і світової глобалізації Україна виходить на міжнародний рівень торгівлі, а на виробництво зернових і зернобобових культур суттєво впливає рівень світової конкуренції. Україна має значний аграрний потенціал, а конкурентоспроможність підприємств сільськогосподарського виробництва залежить в певній мірі від своєчасного та якісного страхового захисту.

Аналізуючи результати досліджень вчених та сучасних наукових публікацій щодо теорії та практики страхування сільськогосподарських культур аграрних підприємств, необхідно відмітити, що деякі питання зазначеної проблеми залишаються недостатньо вивченими та вимагають сучасних теоретичних та практичних заходів по їх вирішенню. Більш глибокому дослідженню підлягає науковий підхід щодо визначення страхового покриття зернових та зернобобових культур аграрних підприємств. Отже, системне аналізування та вивчення цього питання є актуальним в теоретико-методологічному та практичному аспектах, що обумовило вибір тематичного дослідження.

Страхування врожаїв зернових та зернобобових культур аграрних підприємств передбачає обов'язок страховика за встановлену договором страхування плату здійснити виплату страхового відшкодування відповідно до умов договору страхування шляхом відшкодування страхувальнику або іншій особі, визначеній страхувальником у договорі страхування, збитку, понесеного ними у зв'язку з пошкодженням, загибеллю посівів, недобором врожаїв, загибеллю урожаю внаслідок настання подій, які передбачені договором страхування.

Страхування врожаїв зернових та зернобобових культур аграрних підприємств відноситься до страхування урожаю сільськогосподарських культур. Такий вид страхування застосовується для аграрних підприємств, які є державними та мають джерела фінансування за бюджетними програмами відповідно до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 12.09.2019 №79-IX. Також страхуванню зернових та зернобобових культур підлягають врожаї сільськогосподарських підприємств всіх форм власності, за редакцією Закону України «Про страхування». В страховій практиці може бути застосоване комплексне або індексне страхування врожаїв зернових та зернобобових культур. Договір страхування можуть укладати аграрні підприємства (юридичні і фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності), які вирощують зернові та зернобобові культури:

- державні сільськогосподарські підприємства;
- сільськогосподарські товариства з обмеженою відповідальністю;
- відкриті/закриті акціонерні товариства;
- фермерські господарства і фермери.

При страхуванні врожаїв зернових та зернобобових культу аграрники повинні враховувати показники урожайності за попередні 5 років, і порівнювати фактичну отриману врожайність за певним видом культури із середньою по регіону. Страховими ризиками являються недобори урожаю,

збитки при пошкодженні посівів (під час посухи, вимерзання) чи коли повністю знищено врожаї внаслідок настання стихійних лих або інших незвичайних явищ (ранні заморозки) для цього регіону, які вказуються в договорі страхування і при бажанні страхувальника можуть бути доповнені або скорочені в переліку.

УДК 368:629.7

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АВІАЦІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

А. Коткова , студентка групи ФБС(ск)-1-20

О.П. Павленко , к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Авіаційне страхування є загальним комплексом майнового, особистого страхування та страхування відповідальності, яка впливає з експлуатації повітряного транспорту і захищає майнові інтереси юридичних та фізичних осіб у разі настання певних подій, визначених договором страхування або законодавством. Страхування авіації включає в себе обов'язкові та добровільні види страхування авіаційних ризиків.

Добровільні види авіаційного страхування – це широкий спектр в основному страхування майна та страхування відповідальності різних підприємств і організацій, котрі беруть участь у функціонуванні цивільної авіації (добровільне страхування повітряних суден, авіаційне страхування цивільної авіації, страхування відповідальності авіаперевізника і власника авіатранспорту за життя і здоров'я пасажирів, страхування авіа вантажів, страхування втрати прибутку авіаперевізника).

Обов'язкове авіаційне страхування - цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності, страхування членів екіпажу і авіаційного персоналу, а

також обов'язкове страхування об'єктів космічної діяльності та відповідальності за ризиками, пов'язаними з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі.

Види страхового захисту можуть охоплювати відповідальність перед третіми особами за заподіяння тілесних ушкоджень, майнової шкоди або відшкодування медичних витрат, а також різні види страхового захисту від збитків, що настають в результаті пошкодження майна, що належить першій особі.

Особливості проведення авіаційного страхування зумовлені такими чинниками: авіаційне страхування має справу з особливими, відмінними від інших видів майна ризиками; значний розмір страхових сум передбачає узгодження дій страховиків і перестраховиків; авіаційні ризики можуть тягти за собою катастрофічні та кумулятивні збитки; авіаційне страхування тісно пов'язане з міжнародним страховим ринком; авіаційне страхування регулюється як національним, так і міжнародним правом; для проведення операцій з авіаційного страхування потрібна розвинена спеціалізована інфраструктура; авіаційні ризики висувають високі вимоги до професійної підготовки фахівців, які здійснюють їх страхування.

Правове забезпечення цього виду страхування дуже різноманітне, воно містить норми міжнародних угод та конвенцій, до яких приєдналась наша держава; нормативні акти міжнародних організацій цивільної авіації, членом яких є Україна (ІКАО, ІАТА); норми внутрішніх законодавчих актів, що регулюють діяльність як цивільної авіації, так і страхування.

Основні конвенції, що регулюють питання відповідальності повітряного перевізника щодо міжнародного перевезення пасажирів, багажу та вантажу і зрештою встановлюють вимоги до лімітів покриття в авіаційному страхуванні: Варшавська конвенція 1929 року та поправки до неї, відомі як Гаазький протокол 1955 року (збільшення ліміту відповідальності за смерть чи тілесні ушкодження від 125 до 250 тис. золотих франків). Офіційною мовою Конвенції

є французька; Гвадалахарська конвенція 1961 року, яка встановлює відповідальність між фактичним авіаперевізником та перевізником за договором і особливо важлива в разі врегулювання питань страхових відшкодувань при спільній експлуатації літака кількома авіаперевізниками; Римська конвенція — установлює ліміти відповідальності перед третіми особами всіх авіаперевізників; Монреальські протоколи ЦСАО - 1, 2, 3, 4 (International Civil Aviation Organization-Міжнародна організація цивільної авіації) замінили золотий франк на Спеціальні права запозичення (SDR - Special Drawing Right).

УДК 368.911.1

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

С.М. Халатур, д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В.С. Саргіна, студентка групи МгФБС-1-20

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

України є головною складовою як сектору небанківських послуг, так і фінансового ринку країни, оскільки на ньому постійно відбуваються організаційно-економічні відносини, які впливають на його подальший розвиток. Особливу роль на цьому ринку відіграє галузь з особистого страхування, оскільки її завданням є забезпечення соціально-економічного добробуту країни.

Згідно зі ст. 4 Закону України «Про страхування», особисте страхування - це окрема галузь страхування, яка забезпечує захист майнових інтересів громадян, пов'язана з ймовірністю настання смерті годувальника або

члена сім'ї або з втратою здоров'я, а також з прагненням громадян мати власні сімейні заощадження [1].

На відміну від соціального страхування, яке є обов'язковим, придбання послуг із особистого страхування є добровільним. Тому, на нашу думку, у цій галузі як ніколи є важливий рівень обізнаності населення щодо діяльності страхових компаній та послуг, що вони надають.

Ключовими гравцями на страховому ринку виступають страхові компанії, оскільки саме вони надають населенню страхові послуги. Український страховий ринок подолав не одну кризу за свою історію існування, наслідком якої є стрімке скорочення кількості страховиків на ринку через фінансові проблеми. Крім того, політична та економічна нестабільність в Україні за останні 5 років продовжує негативно впливати на розвиток державного страхового ринку.

На вітчизняному страховому ринку страхові компанії поділяються на два типи:

- СК «Life», тобто компанії, що займаються страхуванням життя;
- СК «non-Life» – компанії, що надають послуги із різних видів ризикового страхування, окрім страхування життя.

Загалом за останні п'ять років на українському ринку страхування спостерігається тенденція до зменшення кількості страховиків. Головною причиною скорочення кількості компаній є процес реструктуризації. Станом на кінець 2019 року на українському ринку страхування було зареєстровано 233 страхові компанії, серед яких лише 10 % надають послуги із особистого страхування, страхові резерви та активи яких дозволяють їм вести страхову діяльність на ринку. Якщо за останній рік страховий ринок покинуло 7 компаній СК «life», то у порівнянні із 2015 роком їх кількість скоротилася на 26 підприємств. Такий стрімкий спад можна пояснити здебільшого тим, що, по-перше, не всі страхові компанії відповідають належним критеріям за якими вони зможуть отримати ліцензію від наглядового органу страхового ринку про

надання послуг із страхування життя, оскільки з кожним роком критерії стають дедалі жорсткими.

По-друге, головною причиною такого зменшення є зниження національної купівельної спроможності населення України, через девальвацію валюти. Це, у свою чергу, також відобразилось на підвищенні цін на послуги.

По-третє, зменшення чисельності страховиків є також результатом «очищення» владою страхового ринку від непотрібних компаній, що є або вже банкрутами або мають низькі показники операційної діяльності і на ринку вони не користуються належним попитом. І це, у свою чергу, є позитивним аспектом

По-четверте, це медійна та маркетингова проблеми страхових компаній, оскільки через брак інформації щодо діяльності страховиків, населення нашої країни не довіряє таким небанківським фінансовим установам.

Проте, не слід також забувати про такий показник як валові страхові виплати та їх рівень. Так, у 2019 році виплати за послугами страховиків склали лише 29 %, а за розглянутий період показник залишався на рівні нижчому, ніж 40 %. Найчастіше, це скорочення витрат страховиками зумовлене «підводним камінням» у страховому полісі страхувальника. Тобто, страхові компанії усіма способами намагаються скоротити рівень виплат за послугами з метою звести рівень збитковості до мінімуму.

Виходячи з досліджених даних, можна зазначити, що український ринок особистого страхування знаходиться у критичному стані у порівнянні із країнами з розвинутою економікою та ринком страхування.

Крім того, більшість страхувальників надають більшу перевагу страховим послугам зі страхування від нещасного випадку. Надалі попитом користуються послуги зі страхування медичних витрат та медичного страхування. Послуги зі страхування життя займають найнижчу сходинку у рейтингу популярності серед населення України

Однак, враховуючи ситуацію, що склалася у світі на тлі пандемії

COVID-19 може значною мірою змінити ситуацію в іншу сторону, зробивши тенденцію попиту на послуги із особистого страхування позитивною.

Загалом, ключовими проблемами страхового ринку є недосконала законодавча база, інформаційна неосвіченість населення щодо діяльності страхових компаній, відсутність інвестування, низький рівень страхових виплат, наявність недобросовісних страховиків, нехтування законом відповідальності за прийняття ризиків, шахрайство страхувальників.

Однак, слід також відзначити, що Україна почала робити перші кроки щодо удосконалення ринку страхових послуг. Новим регуляторним органом в Україні став Національний банк України, який менше ніж за пів року почав застосовувати нову стратегію, що базується на посиленому контролі за гравцями ринку.

Література

1. Закон України «Про страхування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/conv#Text>

УДК 336.71

БАНКІВСЬКЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

Т. Фатєєва , студентка групи ФБС(ск)-1-20

О.П. Павленко, к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Банківське страхування або Bancassurance — специфічна сфера страхового ринку, в якому використовуються методи формування, розподілу і використання страхових фондів призначених для страхування банківських ризиків (**поліс ВВВ** (Bankers Blanket Bond), будуються взаємовідносини страхових компаній з банківськими установами та здійснюється страхування

заставного майна, використовуючи міжнародний досвід bancassurance. Банківське страхування представляє собою організацію системи продажу страхових полісів через маркетингову мережу банківських підрозділів. Канал bancassurance перетворює банківські організації на фінансові супермаркети, в якому клієнти можуть отримати широкий спектр кредитно-інвестиційних та фінансових послуг в одному пакеті з мінімальними витратами часу. На сучасному страховому ринку існує 3 види сумісної діяльності комерційних банків і страхових компаній: Assurbanking – надання банківських послуг через страхові компанії; Bankassurance – надання страхових послуг через банківські установи, а також надання банківських та страхових послуг через торгівельні

Продукти bancassurance можемо умовно поділити на дві групи: прості та складні. Прості продукти bancassurance, ті які інтегруються в банківський продукт. Це може бути автоматична страховка або додаткова опція на вибір страхувальника, зазвичай який пропонується співробітниками комерційних банків.

Складні продукти bancassurance, які реалізуються незалежно від банківського продукту співробітниками або представниками (аквізитами) страхових компаній або спеціально підготовленими представниками банківської установи. Самі прості форми співробітництва комерційних банків та страхових компаній доповнюються більше складними формами, що викликано зацікавленістю банків в нових джерелах доходів і комісійних за програмами bancassurance. Страхування ризиків банківських установ – поліс BBB (Bankers Blanket Bond) є популярним страховим продуктом і в зарубіжних країнах.

Банківський канал Польщі, наприклад, приніс 12,6% всіх премій місцевого ринку в третьому кварталі 2018 року, що становить 5,8 млрд. злотих. У порівнянні з аналогічним періодом минулих років, продуктивність каналу bancassurance для страховиків була нижче як у відносному, так і в абсолютному вираженні, тоді як обсяг валових премій ринку в цілому залишався на колишньому рівні, приблизно в 46 млрд. злотих. Таким чином, ступінь

банківського посередництва знизилася з 27,1% у третьому кварталі 2017 року до згаданих 12,6% в третьому кварталі 2018 року, як показує звіт з банківського страхування, опублікований Польської палатою страховиків. Якщо говорити тільки про сектор життя, то рівень посередництва банків тут склав 27,2% (знизившись з 44,6% в третьому кварталі 2014 року). В валових преміях сектора життя, отриманих через банківський канал, інвестиційні продукти займають найбільшу частку (2,82 млрд. злотих), тоді як продукти, пов'язані з банківськими послугами, зібрали всього 1,45 млрд. злотих.

Німецький страховий концерн Allianz і італійський банк UniCredit починають співробітництво в регіоні Центральної та Східної Європи з банківського страхування, включаючи такі країни, як: Болгарія, Хорватія, Чехія, Угорщина, Румунія, Словенія і Словаччина. UniCredit з другого півріччя 2018 року в партнерстві з групою Allianz надавати своїм клієнтам послуги зі страхування життя, майна і від нещасних випадків в рамках програм bancassurance. Банківські клієнти отримають доступ до страховим рішенням Allianz через мережу філій і цифрових платформ UniCredit. Центральна і Східна Європа являє собою великий потенціал для зростання ринку страхування, вважають в Allianz, тому що рівень проникнення в цих країнах значно нижче, ніж в Західній Європі.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

В.Ю. Мрочко, студентка групи МгФБС-1-20,

Науковий керівник: **Ю.В. Масюк**, професор кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ринок страхових послуг нині являється одним з найнеобхідніших частин ринкової інфраструктури, що має тісний взаємозв'язок з ринком засобів виробництва, споживчих товарів, ринком капіталу, цінних паперів, праці та робочої сили.

Ринок страхових послуг України є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній (СК) станом на 31.03.2020 становила 225, у тому числі СК «Life» (надають послуги страхування життя) – 22 компанії, СК «Non-life» (здійснюють види страхування, інші, ніж страхування життя) – 203 компанії, станом на 31.03.2019 – 265 компаній, у тому числі СК «Life» – 27 компанії, СК «Non-life» – 238 компаній. Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так станом на 31.03.2020р., порівняно з аналогічною датою 2019 року, кількість компаній зменшилася на 40 СК. Також за цей період зменшилась (на 12%) кількість укладених договорів страхування.

Страховий ринок в Україні все ще перебуває на етапі розвитку та інтеграції у світовий простір, окремі його сегменти стрімко розвиваються, проте рівень страхового покриття залишається на низькому рівні (він складає лише 10-15% страхового поля, особливо у галузі майнового та окремих видів особистого страхування, що зумовлено як низькою довірою економічних суб'єктів до страховиків, так і низьким рівнем їхньої обізнаності у сфері

страхування, тоді як у країнах Західної Європи - понад 95% страхового поля).

У нашій країні розвинуті такі види страхування - автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка»), медичне страхування (безперервне страхування здоров'я), страхування життя, страхування майна та інші види страхування

Основними проблемами, що стримують розвиток страхового ринку є:

- недосконала нормативно-правова база;
- низький попит фізичних і юридичних осіб на страхові послуги, що спричинено економічною та політичною кризою в країні;
- відсутність надійних інвестиційних програм, а також реальних фінансових механізмів для довгострокового розміщення страхових резервів;
- низький рівень страхових виплат; низький рівень дохідності окремих видів страхування;
- недостатня ефективність стратегічного менеджменту страхових компаній;
- значна інформаційна закритість діяльності страхових компаній; політична нестабільність в країні;
- слабкі зовнішньоекономічні зв'язки України у сфері страхування з іншими країнами;
- нерозвиненість національної страхової інфраструктури;
- недостатній рівень і потенціал розвитку страхування за межами країни.

Визначені проблеми страхового ринку України дають змогу виділити певні напрями та перспективи його розвитку в майбутньому. Основні з них такі: удосконалення законодавчої бази подальшого розвитку страхової діяльності; створення конкурентного середовища і вдосконалення організаційної структури ринку; врахування тенденцій і особливостей розвитку страхових ринків розвинених країн; сприяння розвитку страхового посередництва; створення умов для розвитку інфраструктури страхового ринку; створення єдиного реєстру страхових агентів, що дасть можливість

мінімізувати кримінальні схеми на ринку страхування; забезпечення страхового ринку висококваліфікованими кадрами.

Реалізація стратегії розвитку українського ринку страхових послуг дасть можливість покращити його якість та забезпечити сталий розвиток економіки.

Для того, щоб на українському страховому ринку покращилась ситуація необхідно застосувати такі заходи:

- відновлення довіри населення до страховиків, що вимагає серйозних, зрозумілих для потенційних клієнтів, гарантій повернення вкладених коштів і нарахованих на них відсотків.

- посилення контролю за діяльністю страховиків з боку органів страхового нагляду, застосування ними своєчасних заходів, які попереджують неплатоспроможність страховиків;

- створення нормативної бази, яка регулює права, обов'язки та відповідальність сторін за договорами перестрахування;

- стабілізація фінансового стану всіх суб'єктів економіки та населення;

- удосконалення організаційної структури та створення інфраструктури страхового ринку на рівні світових вимог; розвиток системи перестрахування.

Перспективи розвитку ринку страхування в Україні залежатимуть від подальшого удосконалення законодавчої бази, що регулює не тільки сферу страхування, а і, загалом, всі види діяльності, зокрема: розвитку недержавного пенсійного страхування, страхування життя, медичного страхування, іпотечного кредитування, діяльності банків та їх впливу на страхування, а також від створення сприятливої системи функціонування інституту страхових посередників, покращення страхової культури та підвищення довіри до страховиків.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

В.Ю. Рудакова, студентка гр. ФБС-1-17

Науковий керівник: **Н.П. Дуброва**, доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

З соціально-економічної точки зору медичне страхування є однією з найважливіших складових національних систем охорони здоров'я. Актуальність даного питання полягає у тому, що медичне страхування є формою захисту від ризиків, що загрожують найціннішому в особистому та громадському відношенні – здоров'ю та життю людини. Проте значного поширення на вітчизняному страховому ринку воно ще не набуло, що підтверджує вітчизняна статистика, згідно якої частка послуги добровільного медичного страхування у загальному об'ємі страхового ринку складає лише 2,6%, при загальній кількості застрахованих даним видом страхування у 2% від загальної кількості населення, в т.ч. індивідуальних страхувальників - менше 1%. Хоча, останнім часом – в умовах кризового розвитку української економіки – на вітчизняному страховому ринку добровільне медичне страхування поступово завойовує свої позиції, поступаючись за темпами зростання хіба що автомобільному страхуванню.

У наш час, в Україні діє недосконала система медичного забезпечення, яка, крім того, перебуває в кризовому становищі. Недосконалість цієї системи виявляється у недостатньому фінансуванні, що призводить до низького рівня медичної допомоги населенню. Цьому процесу передують нерівномірний розподіл ресурсів та низька частка видатків на охорону здоров'я по відношенню до ВВП. Тому, саме медичне державне страхування може стати основним джерелом

відшкодування витрат системі медичного забезпечення. страхування медичний здоров'я.

Слід зазначити, що соціально - політична криза в Україні призвела до кризи в системі охорони здоров'я та погіршення якості медичного обслуговування населення. Україна, здійснюючи ринкові трансформації в цій галузі, прагне сформувати змішану бюджетно-страхову систему фінансування охорони здоров'я. Не маючи власного досвіду змішаного фінансування охорони здоров'я, Україна переймає цей досвід у інших країн світу.

Основною проблемою, що постає у сфері медичного обслуговування є невідповідність існуючим потребам обсягів коштів, що спрямовуються на фінансування цієї галузі з офіційних джерел. Це явище сприяє розвитку корупції, розвитку тіньової економіки. Діюча система медичного забезпечення в Україні перебуває в глибокій фінансовій кризі, що характеризується нерівномірним розподілом ресурсів у системі, низьким рівнем розвитку надання первинної медичної допомоги, низькою часткою видатків на охорону здоров'я по відношенню до ВВП. Тому здійснювати ефективну реформу системи охорони здоров'я неможливо без єдиної політичної волі та розуміння мети і шляхів реформування як органів центральної законодавчої і виконавчої влади, так і органів місцевого самоврядування. Для забезпечення підтримки реформи суспільством, громадянами, заради яких функціонує галузь охорони здоров'я, обов'язково треба підвищувати рівень громадської обізнаності.

Таким чином, за умов відсутності сформованого механізму медичного страхування в Україні, наведений напрямок його подальшого розвитку є надзвичайно доречним. Для досягнення реальної цілісності української системи охорони здоров'я необхідний час та значні інвестиції. Оскільки система державного медичного соціального страхування є важливою і стратегічною для держави, то необхідно погодитись, що до її впровадження необхідно підійти зважено і конструктивно: розробити і у встановленому порядку затвердити закони та підзаконні акти про медичне страхування громадян; розробити положення про національний і територіальні Фонди

медичного страхування і здійснити їх формування, а також захист прав пацієнта на отримання своєчасної і якісної медичної допомоги.

УДК 368.013

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Г.В. Крюкова, студентка групи МгФБС-1-20

Науковий керівник: **Ю.В. Масюк**, к.е.н., професор кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Найважливіший напрямок розвитку та ефективного функціонування страхового ринку - це забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності страховиків. Ефективність діяльності страхової компанії характеризується великою кількістю показників, передусім фінансовою стійкістю і рентабельністю здійснення страхових операцій. Аналізуючи досвід роботи страхових компаній можна дійти до висновку, що показник рівня рентабельності страхових операцій не має бути високим. В першу чергу, це пояснюється тим, що в даному випадку вартість страхових послуг завищується, а попит на них зі сторони страхувальників знижується. У разі зниження показників рентабельності існує ризик падіння можливості самоокупності витрат на страхування у страховиків. Становище можна привести до норми або зміною обсягів відповідальності за певними видами страхування, або приведенням тарифів відповідно до фактичного рівня збитковості страхової суми. Перестраховування так само грає важливу роль у процесі розподілу ризиків та забезпечує для страховиків різні ступені фінансової стабільності. План перестраховування компанії повинен бути узгоджений з політикою страхової компанії стосовно лімітів та ризиків андеррайтингу, а також ризиків катастроф,

бізнес-ризиків, фінансових можливостей та кредитоспроможності відповідних перестраховиків. Програма перестраховування має передбачати своєчасну передачу ризику та мати перестраховиків з позитивною кредитоспроможністю. Основою фінансової стабільності страхової компанії є правильно визначена вартість страхових послуг, яка залежить від ефективної тарифної політики. Основним завданням при побудові тарифної ставки є визначення ймовірної суми збитку, яка припадає на одиницю страхової суми. Тариф дає змогу досягти необхідного балансу між доходами і витратами страхової організації. Таке балансування і є фінансовою стійкістю. Досвід роботи зарубіжних страхових компаній підтверджує те, що реальну можливість зменшення ціни на страхові послуги дає участь страховика в інвестиційній діяльності. Вагому роль у підвищенні потенціалу та удосконаленні діяльності страхової компанії відіграє страховий маркетинг. Перетворення роботи страхової організації згідно з маркетинговими принципами гарантує можливість інтеграції та координації усієї діяльності страхової компанії в розрахунку на одержання прибутку саме завдяки створенню й забезпеченню споживчого задоволення.

Виходячи з досвіду роботи в галузі страхування Європейської Організації Економічного Співробітництва і Розвитку в практиці страхування можна відмітити ряд найважливіших правил створення і регулювання страхових ринків, до яких належать:

- страховики мають допускатися на ринок, тільки відповідно до суворих ліцензійних критеріїв;
- страхування є виключним видом діяльності страхового товариства;
- держава не повинна бути перешкодою для виходу на національний ринок іноземних страховиків;
- страхові компанії повинні бути платоспроможними;
- страхові посередники мають бути зареєстровані відповідно вимогам (за рівнем кваліфікації, рівнем капіталу і т.п.);
- на ринку страхування і перестраховування повинно бути чесне

конкурентне середовище.

Підсумовуючи все вищевикладене можна зробити висновок, що в Україні продовжується поступовий процес становлення страхового ринку. У цих умовах підвищуються вимоги до фінансової надійності страхової компанії.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1.ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Г.Є. Павлова

Фінансовий інструментарій зниження дебіторської заборгованості аграрних підприємств 5

Л.М. Васільєва

Поняття ефективності методів державного фінансового контролю 8

С.М. Халатур

Фінансове забезпечення вертикальних ферм як елемент продовольчої безпеки України 11

Ю.Л. Якубенко

Сутність та значення фінансів підприємства 14

Л.В. Лисяк, Л.Н. Бабінян, М.В.Безпалько

Методи моделювання бізнес-процесів підприємства 16

В.К. Фоменко

Державний бюджет як інструмент соціально-економічного розвитку 20

Л.Б. Баранник

Фінансова стабільність крізь призму існуючих соціальних та економічних проблем 22

Б.Д. Биков

Зміцнення фінансового потенціалу територіальних громад в умовах бюджетної децентралізації 25

М.В. Кравченко

Особливості планування грошових потоків на вітчизняних підприємствах 28

І.Л. Солодовникова.

Сучасний стан ДМС в період пандемії Covid-19 31

О.О. Олійник

Національне значення державних фінансів та фінансів суб'єктів господарювання 35

Т.І. Олійник

Діагностика фінансового стану підприємства – фактор прийняття управлінських рішень 37

А.С. Олійник	
Бюджетування в управлінні оборотними коштами сільськогосподарських підприємств	40
А.В. Буряк, І.В. Дем'яненко	
Фінансове планування складова забезпечення фінансової стійкості підприємства	42
І.І. Шрамко	
Особливості бюджетування діяльності підприємства	45
Г.О. Скрипник	
Джерела фінансового забезпечення інноваційних проектів	47
А.І. Кушнір	
Місцеві запозичення у системі забезпечення стійкості місцевих бюджетів України	51
Я.І. Петрова	
Фінансова складова дуальної форми здобуття вищої освіти	54
А.В. Абдін	
Забезпечення фінансової стійкості системи охорони здоров'я	57
Г.Л. Щирий	
Адміністрування як інструмент підвищення ефективності акцизного оподаткування	60
Т.В. Рубан	
Сучасний стан та проблеми забезпечення стійкості фінансової системи України	62
Л.Бровко, Є. Азаров.	
Податки: сутність, ознаки та призначення	65
О.В. Добровольська, О.В. Даніленко	
Особливості діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства	67
К. Заїка	
Сутність фінансів та організаційно-економічні засади функціонування фінансової системи України	70

Л. Бровко , О. Ковальчук	
Податки на майно, їх розвиток в Україні	73
А. Михлик	
Бюджетний дефіцит та боргова стійкість держави	75
М.С. Попенко	
Формування політики фінансового менеджменту основного капіталу сільськогосподарського підприємства	77
І.Р. Сосідка	
Фінансове управління діловою активністю сільськогосподарського підприємства	79
О.В. Добровольська, А.С. Петрованов	
Вдосконалення управління грошовими розрахунками сільськогосподарського підприємства	82
Л. Бровко, Я. Роздобудько	
Фінансова ситема України: сутність та завдання	84
К. Романова	
Фінансова політика держави, її суть та принципи	86
С.М. Халатур, Ю.М. Кузьменко	
Концептуальна основа та систематизація принципів досягнення оптимального рівня кредитоспроможності на сільськогосподарських підприємствах	88
М.І. Дмитренко	
Стабільність національної валюти	91
С.М. Халатур. А.В. Демченко.	
Технологія застосування оцінювально-аналітичної та моніторингової систем фінансово-економічної безпеки	95
А.А. Буштін	
Управління прибутком підприємства з урахуванням ризиків його діяльності	99
Д.Д. Карпова.	
Тенденції та проблеми забезпечення стійкості фінансової системи України	101

С.М. Халатур, О.П. Прокуда

Аналіз зовнішніх факторів загроз фінансово-економічній безпеці суб'єктів господарювання, як складова системи забезпечення фінансової безпеки 104

Л. Бровко, Є. Утинкевич

Бюджетний устрій і бюджетна система України 107

О.В. Добровольська, В. Шрамко

Напрями організаційно-правового та фінансового забезпечення органічного виробництва 109

А. Щербак

Фактори впливу на бюджетний дефіцит в Україні 112

Д.В. Ясинська, О.В. Добровольська

Сутність фінансово економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення в умовах кризи 114

Е.І. Platonenko

Features of financial planning of cash flows 118

Jose Manuei Recio Espejo

The main aspects of the financial strategy of the enterprise 120

М. Serhieieva

Mechanisms of financial planning at the enterprise 122

W. Meyers

Economic essence of financial planning at the enterprise 124

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

Е. Bakradze

Ways to improve the process of credit management of the enterprise 127

О.В. Добровольська

Організація системи управління пасивами комерційного банку 129

А.Ю. Сірко

Управління фінансовим результатом діяльності банку 131

Р.М. Безус, Л.С. Крючко	
Особливості банківського маркетингу	134
Н.П. Дуброва	
Формування системи управління кредитною політикою банку	138
С.М. Халатур, В. Полохач	
Вплив глобалізації економіки на розвиток фінансового ринку	141
Є. Колдун	
Сутність системи банківського менеджменту	144
А.А. Сергієнко	
Економічний капітал банку: особливості та відмінності від регулятивного	148
А.А. Сергієнко	
Нормативи регулювання капіталу банку	152
І.Л. Солодовникова, В.В Гетель	
Місце та роль криптовалюти у банківській системі України та світу	156
І.Л. Солодовникова, К.А. Заїка	
Особливості розвитку банківської системи України	160
Д.О. Стариковська	
Економічна сутність та основні види активів	163
В. Таранова	
Перезавантаження банківської системи України в контексті створення стабілізаційних механізмів	166
Л. Бібікова	
Доходи та прибутковість ат «ОТП БАНК»	169
С.М. Халатур, А.О. Процун	
Взаємозалежність вартості банківських ресурсів та розвитку мережі банківських філій	172
Д.В. Чоловський	
Кредитно-інвестиційний портфель ат «ОТП БАНК»	174

СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

О.М. Карамушка

Переваги і недоліки сек'юритизації кредитів 179

М.М. Трещов

Наслідки впливу пандемії коронавірусу COVID-19 на банківську систему України 181

СЕКЦІЯ 4. РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

О.П.Павленко

Функціонування сучасного ринку агрострахування України в умовах сталого розвитку 183

О.Ю. Сова

Актуальний стан державного регулювання страхового ринку України 186

М.О. Житар, А.С. Ясентюк

Тенденції розвитку страхового ринку України 189

С.І. Мороз

Інформаційні технології вітчизняного ринку страхових послуг 193

Л.О. Польська

Розвиток аграрного страхування на засадах публічно-приватного партнерства 195

С.В. Качула, Д.В. Кожушко

Ринок страхових послуг: сучасний стан та перспективи розвитку 199

І.Л. Солодовникова, Ш.А. Нурулаєв

Перспективи та проблеми медичного страхування в Україні 202

В. Денисенко, О.П. Павленко

Державне регулювання і підтримка страхування агровиробництва 206

К. Заїка, О.П. Павленко

Страхування зернових і зернобобових культур в Україні 208

А. Коткова, О.П. Павленко	
Сучасні тенденції та перспективи розвитку авіаційного страхування	210
С.М. Халатур , В.С. Саргіна	
Особливості розвитку ринку особистого страхування в Україні	212
Т. Фатєєва, О.П. Павленко	
Банківське страхування в Україні і за кордоном	215
В.Ю. Мрочко	
Сучасний стан та перспективи розвитку страхового ринку України	218
В.Ю. Рудакова	
Проблеми і перспективи розвитку медичного страхування в Україні	221
Г.В. Крюкова	
Напрями підвищення ефективності страхової діяльності в ринковому середовищі	223